

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

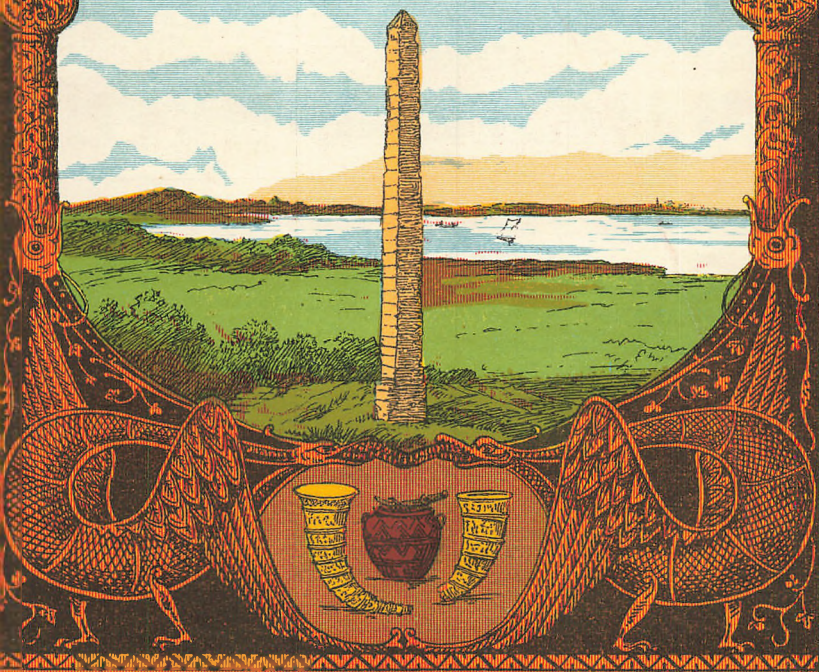
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

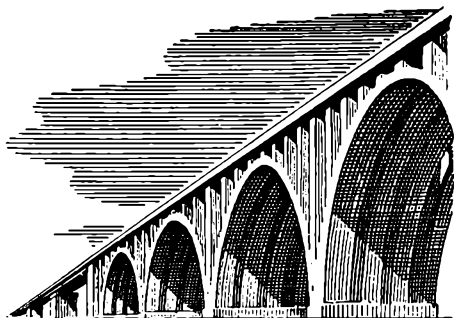
Sprogforeningens
ALMANAK
for
1942

Udgivet af Sprogforeningen

A/S. S.C. Rom's Bog- & Stenrykkeri København

Danskeres Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

SIKKERHEDEN

ER AF STØRSTE BETYDNING VED

ANBRINGELSEN AF DERES PENGE

HANDELSBANKEN

Aktiekapital: Kr. 50.000.000 + Reserver: 33.000.000

A A B E N R A A

Kontorer i Bolderslev,
Bovrup - Felsted
Hellevad - Hjordkær

S Ø N D E R B O R G

Kontorer i
Broager - Nordborg

G R A A S T E N

Kontorer i
Padborg - Tørsbøl

T O F T L U N D

Kontorer i
Agerskov - Arnum

H A D E R S L E V

Kontorer i
Christiansfeld - Vojens

T Ø N D E R

Kontorer i Højer,
Skærbæk - Tinglev

Filialer af Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank

Sprogforeningens
M l n a r a k

for

• • 1942 • •

49. Aargang.

Udgivet af Sprogforeningen
under Redaktion af Niels Hansen og Jakob Petersen.

Habenraa.
Trykt i „Sjymbal“s Trykkeri.

Formørkelser i Aaret 1942.

1. Total Maaneformørkelse den 2.—3. Marts, synlig i hele sin Udstrækning i Danmark. Formørkelsen varer fra Kl. 23,31' til Kl. 3.12', og er total fra Kl. 0.33' til Kl. 2,10'.

2. Partiel Solformørkelse den 16.—17. Marts usynlig i Danmark. Formørkelsen ses i det sydlige Ishav, i den sydligste Del af det Indiske Ocean og i den sydlige Del af det Stille Ocean.

3. Partiel Solformørkelse den 12. August, usynlig i Danmark. Formørkelsen ses kun indenfor et lille Omraade i det sydlige Ishav.

4. Total Maaneformørkelse den 26. August, delvis synlig i Danmark. Formørkelsen varer fra Kl. 3.1' til Kl. 6.35' og er total fra Kl. 4.1' til Kl. 5.35'.

5. Partiel Solformørkelse den 10. September, synlig i hele sin Udstrækning i Danmark.

I København begynder Formørkelsen Kl. 16.18' og ender Kl. 18.4'. Den er paa sit højeste Kl. 17.12' og omfatter da $\frac{41}{100}$ af Soldiameteren.

Formørkelsen ses i den nordligste Del af Nordamerika, undtagen i Alaska, i den nordlige Del af det Atlantiske Ocean, i det nordlige Ishav, i Grønland, i Europa, i Lilleasien, i Middelhavet, undtagen den østlige Del, og paa Afrikas Nordkyst.

Planeterne i Aaret 1942.

Merkur er i Almindelighed Solen saa nær, at den ikke kan ses med blotte Øjne. Den 25. Januar, 18. Maj og 15. September er den længst øst for Solen og gaar omkring disse Dage i København ned henholdsvis $1\frac{3}{4}$ Time, $2\frac{1}{3}$ Time og $\frac{1}{4}$ Time efter Solen. Den 8. Marts, 6. Juli og 26. Oktober er den længst vestfor Solen og staar omkring disse Dage i København op henholdsvis $\frac{2}{3}$ Time, $1\frac{1}{4}$ Time og 2 Timer før Solen.

Venus er den 2. Februar i nedre Konjunktion med Solen. Den lyser stærkest den 9. Marts. Den 13. April er Venus længst vestfor Solen og staar da i København op henved $1\frac{1}{4}$ Time før Solen. Den 16. November er Venus i øvre Konjunktion med Solen.

Mars staar ved Aarets Begyndelse i Fiskene. Den vandrer derfra gennem Vædderen, Tyren, Tvillingerne, Krebsen, Løven, Jomfruen og Vægten ind i Skorpionen, hvor den opholder sig ved Aarets Slutning. Mars staar i Syd: ved Aarets Begyndelse Kl. 19, i Begyndelsen af Marts Kl. 17, i Begyndelsen af Juni Kl. 15, i Slutningen af August Kl. 13, i Midten af November Kl. 11 og ved Aarets Slutning Kl. 10.

Jupiter staar ved Aarets Begyndelse i Tyren og vandrer derfra ind i Tvillingerne, hvor den opholder sig ved Aarets Slutning. Den staar i Syd: I Begyndelsen af Januar

Kl. 22, i Begyndelsen af Marts Kl. 18, i Slutningen af April Kl. 13, i Slutningen af Juni Kl. 12, i Slutningen af August Kl. 9, i Begyndelsen af November Kl. 5, i Begyndelsen af December Kl. 3 og ved Aarets Slutning Kl. 1.

Saturn opholder sig hele Aaret i Tyren. Den 1. December er Saturn i Opposition med Solen. Den staar i Syd: ved Aarets Begyndelse Kl. 20³/₄, i Begyndelsen af Marts Kl. 17, omkring den 1. Juli Kl. 10, i Begyndelsen af September Kl. 6, i Begyndelsen af November Kl. 2 og ved Aarets Slutning Kl. 22.

Uranus og **Neptun** er ikke synlig for blotte Øjne. Uranus opholder sig hele Aaret i Tyren. Den 25. November er Uranus i Opposition med Solen og staar da omkring Midnat i Syd 55 Gr. over Københavns Horisont. Neptun opholder sig hele Aaret i Jomfruen. Den 19. Marts er den i Opposition med Solen og staar da omkring Midnat i Syd 36 Gr. over Københavns Horisont.

Højvandet ved Vestkysten.

Da Universitetets Almanak, der i Aar udkom midt i August, i Modsætning til de foregaaende Aar bragte det kommende Aars Højvande, beregnet efter London Bridge, og jeg ikke kunde gøre Regning paa at faa Højvandet ved Helgoland til Udgangspunkt, saaledes som i en Række foregaaende Aar, saa har jeg i Aar beregnet Højvandet ved Rømø Havn efter London Bridge eller rettere sagt efter diets Angivelse af Højvandet ved Esbjerg.

I en længere Aarrække har jeg beregnet Høj- og Lavvande for Sprogforeningens Almanak efter Vandstanden i Cuxhaven saaledes som den fandtes angivet i »Nautisches Jahrbuch«, i de senere Aar efter Vandstanden ved Helgoland, der vel nok kunde antages at være det af de store lagttagelsessteder, hvis Vandstand var nærmest beslægtet med den paa Rømø, mens den ved London Bridge er et halvt Døgn foran den og er beregnet efter Greenwich, mens vi har mellemeuropæisk Tid, der er 1 Time foran Greenwich.

Den her angivne Vandstand gælder altsaa ligesom i de tidligere Aar for Havneby paa Rømø, men da den er beregnet efter Greenwich Tid, maa der lægges en Time til for at faa den mellemeuropæiske Tid, der gælder her til Lands.

Glem derfor ikke at lægge en Time til ved Rømø Havn, en Time og 10 Minutter ved Odden paa Rømø, en Time og 40 Minutter ved Højer Sluse, en Time og 30 Minutter ved Koldby, en Time og 15 Minutter ved Ballum Sluse, en Time og 30 Minutter ved Rejsby Sluse, en Time og 20 Minutter ved Vester Vedsted Sluse og en Time og 30 Minutter ved Esbjerg. Ved Sønderho maa der derimod trækkes en Time og 5 Minutter fra.

Lavvandet indtræder i Reglen 6³/₄—7 Timer efter Højvandet.

Thade Petersen.

1. Uge. **Kristi Omskærelse**, Luk. 2, 21. 2' Række,
Matth. 6, 5—13.

		Ned		Fm.	Em.	
T.	1 Nytaar	6 59	} ☉ f. M. 16. 42' Solen nærm. Jorden	1.16	13.33	
F.	2 Abel	7 49			2.52	14.08
		Op				
L.	3 Enoch	17 14		2.25	14.43	

2. Uge. **Da Herodes var død**, Matth. 2, 19 til Enden.
2' Række, Matth. 2, 13—18.

S.	4 S. e. Nytaar	18 17	Methusalem	2.58	15.18
M.	5 Simeon	19 25		3.30	15.54
Ti.	6 Hellig 3 Konger	20 36		4.04	16.31
O.	7 Knud Hertug	21 49	} Sol. op 8. 40' n. 15. 53' Tusmørket varer 52'	4.38	17.11
T.	8 Erhardt	23 4			5.16
F.	9 Julianus	—		6.00	18.42
L.	10 Paul Eremit	0 20	☾ s. Kv. 7. 5'	6.50	19.36

3. Uge. **Da Jesus var 12 Aar gammel**, Luk. 2, 42 til Enden.
2' Række, Mark. 10, 13—16.

S.	11 1. S. e. H. 3 K.	1 39	Hyginus	7.49	20.41
M.	12 Reinhold	2 59		8.60	21.54
Ti.	13 Marie	4 18	Hilarius	10.22	23.09
O.	14 Felix	5 34	} Sol. op 8. 34' n. 16. 4' Tusmørket varer 50'	11.41	—
T.	15 Maurus	6 42		☾ nærmest Jorden	0.13
		Ned			
F.	16 Marcellus	16 6	☉ n. M. 22. 32'	1.02	13.38
L.	17 Antonius	17 21		1.59	14.27

4. Uge. **Brylluppet i Kana**, Joh. 2, 1—11. 2' Række,
Luk. 19, 1—10.

S.	18 2. S. e. H. 3 K.	18 39	Vilh. Marie. Prisca	2.46	15.16
M.	19 Pontianus.	19 56		3.32	16.03
Ti.	20 Fab. og Sebast.	21 11	} Sol. op 8. 25' n. 16. 17' Tusmørket varer 49'	4.17	16.50
O.	21 Agnes	22 24			4.59
T.	22 Vincentius	23 34		5.39	18.15
F.	23 Emerentius	—		6.18	18.57
L.	24 Timotheus	0 42	☽ f. Kv. 7. 35'	6.59	19.41

5. Uge. **Jesus gik ned af Bjerget**, Matth. 8, 1—13.
2' Række, Luk. 17, 5—10.

S.	25 3. S. e. H. 3 K.	1 48	} Pauli Omv. Merkur størst østl. Elong.	7.47	20.35
M.	26 Polycarpus	2 52		☾ fjernest Jorden	8.46
Ti.	27 Chrysostomus	3 53	} Carolus Magnus Sol. op 8. 14' n. 16. 32' Tusmørket varer 47'	10.03	22.54
O.	28 Fr. 6. Føds.	4 50			11.20
T.	29 Chr. 7. Føds.	5 43	Valerius	—	12.20
F.	30 Lovise	6 29	Adelgunde	0.46	2.07
L.	31 Vigilius	7 9		1.27	13.47

6. Uge. **Arbejderne i Vingaarden**, Matth. 20, 1—16.

2. Række, Matth. 25, 14—30.

		Ned		Fm.	Em.	
S.	1	Septuagesima	7 44	Brigida. ☉ f. M. 10. 12'	2.05	14.24
			Op			
M.	2	Kyndelmisse	18 24		2.40	15.02
Ti.	3	Blasius	19 37		3.15	15.38
O.	4	Veronica	20 52	} Sol. op 8. 1' n. 16. 47' Tusmørket varer 46'	3.49	16.17
T.	5	Agathe	22 9		4.25	16.56
F.	6	Dorothea	23 27		5.03	17.37
L.	7	Richard	—		5.45	18.21

7. Uge. **De fire Slags Sædejord**, Luk. 8, 4—15.

2. Række, Mark. 4, 26—32.

S.	8	Sexagesima	0 45	Corintha. ☾ s. Kv. 15. 52	6.31	19.10
M.	9	Apollonia	2 3		7.25	20.08
Ti.	10	Scholastica	3 18	} Sol. op 7. 47' n. 17. 2' Tusmørket varer 44' ☾ nærmest Jorden.	8.33	21.20
O.	11	Euphrosyne	4 27		10.00	22.44
T.	12	Eulalia	5 27		11.27	23.59
F.	13	Benignus	6 17		—	12.34
L.	14	Valentinus	6 57		0.57	13.28

8. Uge. **Kristi Daab**, Matth. 3, 13 til Enden.

2. Række, Luk. 13, 31 til Enden.

S.	15	Fastelavn	17 30	} Quinquagesima. Esto mihi Faustinus. ☉ n. M. 11. 2'	1.47	14.16
M.	16	Juliane	18 46		2.34	15.03
Ti.	17	Hvide Tirsdag	20 1	Findanus	3.18	15.47
				Jul. Sophie. Concordia		
O.	18	Aske Onsdag	21 14	} Sol. op 7. 31' n. 17. 17' Tusmørket varer 43'	3.58	16.28
T.	19	Ammon	22 24		4.36	17.06
F.	20	Eucharius	23 31		5.10	17.42
L.	21	Samuel	—		5.44	18.14

9. Uge. **Jesus fristes af Djævelen**, Matth. 4, 1—11.

2. Række, Luk. 22, 24—32.

S.	22	1. S. i Fasten	0 37	} Quadragesima. Invocavit Peders Stol	6.18	18.49
M.	23	Papias	1 40		☉ f. Kv. 4. 40'	6.57
Ti.	24	Matthias	2 39	☾ fjernest Jorden	7.47	20.23
				Victorinus		
O.	25	Tamperdag	3 33	} Sol. op 7. 15' n. 17. 32' Tusmørket varer 42'	8.55	21.41
T.	26	Inger	4 22		10.25	23.07
F.	27	Leander	5 5		11.42	—
L.	28	Øllegaard	5 42		0.12	12.38

10. Uge. **Den kananæiske Kvinde**, Matth. 15, 21—28.

2. Række, Mark. 9, 17—29.

S.		Ned		Fm.	Em.
1	2. S. i Fasten	6 13	Reminiscere. Albinus	1.00	13.23
		Op			
M.	2 Simplicius	17 19	Total Maaneform.	1.41	14.03
Ti.	3 Kunigunde	18 36	☉ f. M. 1. 20'	2.18	14.41
O.	4 Adrianus	19 54	Sol. op 6. 57' n. 17. 47'	2.55	15.19
T.	5 Theophilus	21 13	Tusmørket varer 42'	3.32	15.58
F.	6 Gotfred	22 33		4.09	16.38
L.	7 Perpetua	23 52		4.49	17.18

11. Uge. **Jesus drev en Djævel ud**, Luk. 11, 14—28.

2. Række, Joh. 8, 42—51.

S.					
8	3. S. e. Fasten	—	Oculi. Beata		
			☾ nærmest Jorden	5.31	18.01
			Merkur størst vstl. El.		
M.	9 40 Riddere	1 9	☾ s. Kv. 23. 0'	6.16	18.47
			Venus lyser stærkest		
Ti.	10 Ædel	2 19	Thala	7.11	19.43
O.	11 Kronpr. Freder	3 21	Sol. op 6. 39' n. 18. 2'	8.17	20.58
T.	12 Gregorius	4 13	Tusmørket varer 42'	9.48	22.26
F.	13 Macedonius	4 56		11.16	23.45
L.	14 Euty chius	5 29		—	12.24

12. Uge. **Jesus bespiser 5000 Mand**, Joh. 6, 1—15.

2. Række, Joh. 6, 35—51.

S.					
15	Midfaste	5 57	Lætarc. Zacharias	0.45	13.16
M.	16 Gudmund	6 22		1.35	14.03
		Ned			
Ti.	17 Gertrud	18 53	☉ n. M. 0. 50'	2.19	14.46
O.	18 Alexander	20 5	Sol. op. 6. 21' n. 18. 16'	2.58	15.27
			Tusmørket varer 42'		
T.	19 Joseph	21 14	Neptun i Opp. m. Sol.	3.36	16.03
F.	20 Gordius	22 22		4.10	16.37
L.	21 Benedictus	23 26	Jævndøgn	4.42	17.07

13. Uge. **Gabriel Engel udsendes**, Luk. 1, 26—38.

2. Række, Luk. 1, 46—56.

S.					
22	5. S. i Fasten	—	Judica. Paulus	5.11	17.34
M.	23 Fidelis	0 27	☾ fjernest Jorden	5.41	18.02
Ti.	24 Ulrica	1 23	Sol. op 6. 3' n. 18. 30'	6.16	18.36
O.	25 Mariæ Bebudel	2 14	Tusmørket varer 42'	7.02	19.23
T.	26 Gabriel	2 59	☉ f. Kv. 1. 1'	8.04	20.31
F.	27 Kistor	3 38		9.29	22.03
L.	28 Krpsse. Ingrid	4 11	Eustachius	10.57	23.26

14. Uge. **Jesu Indtog i Jerusalem**, Matth. 21 1—9.

2. Række, Mark. 14, 3—9.

S.					
29	Palmesøndag	4 40	Jonas	—	12.04
M.	30 Quirinus	5 6		0.27	12.55
Ti.	31 Fred. 5. Føds.	5 30	Balbina.	1.13	13.37

April 1942			O.C.N.	Faaremaaned. 30 Dage.	Se Anm. 3 S Højvande	
O	1	Hugo	Ned 5 54	Sol. op 5. 45' n. 18. 44' Tusmørket varer 43' ☉ f. M. 13. 32'	Fm.	Em.
			Op		1.53	14.17
T.	2	Skærtorsdag	20 13	Theodosius	2.32	14.57
F.	3	Langfredag	21 35	Nicætas	3.12	15.37
L.	4	Ambrosius	22 55	☾ nærmest Jorden	3.52	16.18
15. Uge. Kristi Opstandelse , Mark. 16, 1—7.						
2. Række, Matth. 28, 1—8.						
S.	5	Paaskedag	—	Irene	4.34	16.59
M.	6	2. Paaskedag	0 10	Sixtus	5.18	17.43
Ti.	7	Egesippus	1 16	Janus	6.05	18.31
O.	8	Chr. 9. Føds.	2 12	Sol. op 5. 26' n. 18. 58"	7.00	19.27
T.	9	Procopius	2 57	Tusmørket varer 44'	8.10	20.40
F.	10	Ezechiel	3 32	☾ s. Kv. 5. 43'	9.38	22.09
L.	11	Leo	4 2		11.03	23.28
16. Uge. Jesus kom ind ad lukte Døre , Joh. 20, 19 t. Enden.						
2. Række, Joh. 21, 15—19.						
S.	12	1. S. e. Paaske	4 27	Quasimodo. Julius	—	12.09
M.	13	Tiburtius	4 49	Ven. størst vstl. El.	0.30	13.01
Ti.	14	Justinus	5 10		1.18	13.44
			Ned	Olympia		
O.	15	Chr. 5. Føds.	19 0	Sol. op 5. 9' n. 19. 12'	1.59	14.16
T.	16	Mariane	20 8	Tusmørket varer 45'	2.38	15.03
F.	17	Anicetus	21 14	☉ n. M. 15. 33'	3.12	15.37
L.	18	Eleutherius	22 17		3.44	16.08
17. Uge. Jesus er en god Hyrde , Joh. 10, 11—16.						
2. Række, Joh. 10, 22—30.						
S.	19	2. S. e. Paaske	23 16	Misericordia Domini	4.15	16.34
M.	20	Flyttedag	—	Daniel	4.43	17.00
Ti.	21	Sulpicius	0 9	☾ fjernest Jorden	5.13	17.25
O.	22	Cajus	0 56	Florentius	5.48	17.58
				Sol. op 4. 52' n. 19. 26'		
T.	23	Georgius	1 36	Tusmørket varer 47'	6.31	18.43
F.	24	Albertus	2 11	☉ f. Kv. 19. 10'	7.30	19.44
L.	25	Mark. Evang.	2 41		8.46	21.05
18. Uge. Kristi Bortgang til Faderen , Joh. 16, 16—22.						
2. Række, Joh. 14, 1—11.						
S.	26	3. S. e. Paaske	3 8	Jubilate. Cletus	10.11	22.33
M.	27	Charl. Amalie.	3 31	Ananias	11.24	23.45
Ti.	28	Vitalis	3 54		—	12.22
O.	29	Peter Martyr	4 18	Sol. op 4. 35' n. 19. 40'	0.41	13.10
				Tusmørket varer 49'		
T.	30	Severus	4 44	☉ f. M. 22. 59'	1.26	13.52

Maj 1942		O. C N	Majmaaned. 31 Dage.	<i>Se Anm. 3.S Højsande</i>	
		Op		Fm.	Em
F. 1	Bededag	20 31	Phil. og Jak. Voldermisse	2.10	14.34
L. 2	Athanasius	21 52	☉ nærmest Jorden	2.52	15.16
19. Uge. Den Helligaands Sendelse , Joh. 16, 5—15.					
2. Række, Joh. 8, 28—36.					
S. 3	4. S. e. Paaske	23 5	Cantate. Korsmisse	3.36	15.59
M. 4	Florian	—		4.22	16.44
Ti. 5	Gothard	0 7	Sol. op 4. 20' n. 19. 54'	5.09	17.31
O. 6	Joh. a. Port.	0 57	Tusmørket vare 51'	6.01	18.20
			De lyse Nætter beg.		
T. 7	Flavia	1 36	☉ s. Kv. 13. 13'	6.56	19.16
F. 8	Stanislaus	2 8		8.04	20.24
L. 9	Caspar	2 84		9.22	21.45
20. Uge. Beder i Jesu Navn , Joh. 16, 23—28.					
2. Række, Joh. 17, 1—11.					
S. 10	5. S. e. Paaske	2 56	Rogate. Gordianus	10.41	23.02
M. 11	Mamertus	3 17		11.47	—
Ti. 12	Pancratius	3 37	Sol. op 4. 6' n. 20. 7'	0.06	12.39
O. 13	Ingenuus	3 58	Tusmørket varer 55'	0.55	13.23
T. 14	Kr. Himmelf.	4 20	Kristian	1.38	14.03
		Ned			
F. 15	Sophie	20 8	☉ n. M. 6. 45'	2.16	14.39
L. 16	Sara	21 9		2.50	15.11
21. Uge. Naar Trøsteren kommer , Joh. 15, 26 til Enden.					
og 16, 1—4. 2. Række, Joh. 17, 20 til Enden.					
S. 17	6. S. e. Paaske	22 4	Exaudi. Bruno	3.23	15.41
M. 18	Erik	22 54	☉ fjernest Jorden	3.54	16.08
Ti. 19	Potentiana	23 37	Merk. størst østl. El.	4.23	16.34
O. 20	Angelica	—	Sol. op 3. 54' n. 20. 20'	4.55	17.02
T. 21	Helene	0 13	Tusmørket varer 58'	5.30	17.35
F. 22	Castus	0 44		6.14	18.19
L. 23	Desiderius	1 11	☽ f. Kv. 10. 11'	7.07	19.16
22. Uge. Hvo mig elsker , Joh. 14, 23 til Enden.					
2. Række, Joh. 14, 15—21.					
S. 24	Pinsedag	1 35	Esther	8.13	20.24
M. 25	2. Pinsedag	1 58	Urbanus	9.26	21.42
Ti. 26	Beda	2 20	Lucian	10.41	23.01
O. 27	Tamperdag	2 43	Sol. op 3. 43' n. 20. 31'	11.46	—
T. 28	Vilhelm	3 9	Tusmørket varer 62'	0.07	12.40
F. 29	Maximinus	3 40		1.01	13.28
L. 30	Vigand	4 18	☉ f. M. 6. 29'	1.49	14.13
			☉ nærmest Jorden		
23. Uge. Kristus og Nikodemus , Joh. 3, 1—15.					
2. Række, Matth. 28, 18 til Enden.					
S. 31	Trinitatis	Op 21 53	Petronella	2.36	14.59

Juni 1942		O. C. N.	Skærsommer. 30 Dage	<i>Se Anm. 3. S. Højvande</i>	
		Op		Fm.	Em.
M.	1 Nikomedes	22 51	Erasmus Sol. op 3. 35' n. 20. 41' Tusmørket varer 65' Bonifacius ☾ s. Kv. 22. 26'	3.24	15.46
Ti.	2 Marcellinus	23 36		4.14	16.33
O.	3 Fred. 8. Føds.	—		5.04	17.21
T.	4 Optatus	0 11		5.55	18.10
F.	5 Grundlovsdag	0 39		6.49	19.03
L.	6 Norbertus	1 3	7.49	20.02	

24. Uge. **Den rige Mand**, Luk. 16, 19 til Enden.
2. Række, Luk. 12, 13—21.

S.	7 1. S. e. Trin.	1 25	Jeremias	8.56	21.10
M.	8 Medardus	1 45	Sol. op 3. 30' n. 20. 48' Tusmørket varer 68'	10.08	22.26
Ti.	9 Primus	2 5		11.16	23.33
O.	10 Onuphrius	2 26		—	12.12
T.	11 Barnab. Apost.	2 50		0.29	12.58
F.	12 Basilius	3 18		1.14	13.38
L.	13 Cyrillus	20 0	☉ n. M. 22. 2' ☾ fjernest Jorden	1.53	14.14

25. Uge. **Den store Nadvere**, Luk. 14, 16—24.
2. Række, Luk. 14, 25 til Enden.

S.	14 2. S. e. Trin.	20 52	Rufinus	2.30	14.48
M.	15 Valdemarsdag	21 37	Vitus	3.04	15.19
Ti.	16 Tycho	22 16	Sol. op 3. 28' n. 20. 53' Tusmørket varer 70'	3.37	15.49
O.	17 Botolphus	22 49		4.09	16.19
T.	18 Leontius	23 17		4.42	16.48
F.	29 Gervasius	23 41		5.19	17.22
L.	20 Sylverius	—		6.00	18.03

26. Uge. **Det fortabte Faar**, Luk. 15, 1—10.
2. Række, Luk. 15, 11 til Enden.

S.	21 3. S. e. Trin.	0 4	Albanus	6.48	18.54
M.	22 10 000 Martyrer	0 25	☾ f. Kv. 21. 44''	7.44	19.56
Ti.	23 Paulinus	0 47	Solhverv, længste Dag	8.48	21.02
O.	24 St. Hansdag	1 10	Sol. op 3. 29' n. 20. 55'	9.59	22.19
T.	25 Prosper	1 37	Tusmørket varer 70'	11.20	23.35
F.	26 Pelagius	2 10	—	—	12.13
L.	27 7 Sovere	2 51	—	0.39	13.06

27. Uge. **Værer barmhjertige**, Luk. 6, 36—42.
2. Række, Matth. 5, 43 til Enden.

S.	28 4. S. e. Trin.	3 44	Car. Amalie. Eleonora	1.34	13.56
M.	29 Lucina	21 28	☉ f. M. 13. 9'	2.24	14.44
Ti.	30 Petr. Paulus	22 9	☾ nærmest Jorden	3.14	15.33

Juli 1942		O. C. N.	Ormemaaned. 31. Dage	<i>Se Anm. 3.S. Højvande</i>	
			Op		Fm. Em.
O.	1 Theobaldus	22 42	{ Sol. op 3.32' n. 20.54'	4.03	16.21
T.	2 Mariæ Besøg.	23 8	{ Tusmørket varer 69'	4.54	17.09
F.	3 Cornelius	23 31		5.43	17.55
L.	4 Ulricus	23 52		6.33	18.42
28. Uge. Jesus lærer af Skibet , Luk. 5, 1—11. 2. Række, Matth. 16, 13—26.					
S.	5 5. S. e. Trin.	—	{ Anshelmus ☾ s. Kv. 9.58'	7.24	19.31
M.	6 Dion	0 13	{ Solen fjernest Jorden	8.19	20.28
Ti.	7 Lovise Aug.	0 33	{ Merk. størst vstl. El. Villebaldus	9.22	21.35
O.	8 Kjeld	0 56	{ Sol. op 3.39' n. 20.49'	10.30	22.49
T.	9 Sostrata	1 22	{ Tusmørket varer 66'	11.34	23.54
F.	10 Vilh. Caroline	1 52	Knud Konge	—	12.27
L.	11 Josva	2 28	{ ☾ fjernest Jorden	0.47	13.12
29. Uge. Farisæernes Retfærdighed , Matth. 5, 20—26. 2. Række, Matth. 19, 16—26.					
S.	12 6. S. e. Trin.	3 11	Henrik	1.31	13.50
		Ned			
M.	13 Margarethe	20 17	☉ n. M. 13.3'	2.09	14.26
Ti.	14 Bonaventura	20 53		2.44	15.00
O.	15 Apostl. Deling	21 22	{ Sol. op 3.48' n. 20.42'	3.19	15.32
T.	16 Susanne	21 48	{ Tusmørket varer 63'	3.54	16.06
F.	17 Alexius	22 11		4.29	16.35
L.	18 Arnolphus	22 33		5.04	17.07
30. Uge. Jesus bespiser 4000 Mand , Mark. 8, 1—9. 2. Række, Matth. 10, 24—31.					
S.	19 7. S. e. Trin.	22 53	Justa	5.43	17.48
M.	20 Elias	23 15		6.27	18.33
Ti.	21 Evenus	23 40	{ ☾ f. Kv. 6.13'	7.16	19.26
O.	22 Maria Magd.	—	{ Sol. op 3.59' n. 20.32'	8.13	20.29
T.	23 Apollinaris	0 9	{ Tusmørket varer 59'	9.19	21.44
F.	24 Christina	0 45	Hundredagene beg.	10.34	23.10
L.	26 Jacobus	1 30		11.47	—
31. Uge. De falske Profeter , Matth. 7, 151—21 2. Række, Matth. 7, 22 til Enden.					
S.	26 8. S. e. Trin.	2 27	Anna. ☾ nærm. Jord.	0.23	12.49
M.	27 Martha	3 35	☉ f. M. 20.14'	1.19	13.42
		Op			
Ti.	28 Aurelius	20 39	{ Sol. op 4.11' n. 20.20'	2.13	14.31
O.	29 Oluf	21 9	{ Tusmørket varer 56'	3.03	15.19
T.	30 Abdon	21 34		3.51	16.06
F.	31 Germanus	21 57		4.48	16.51

August 1942		0.CN.	Høstmaaned. 31 Dage	<i>Se Anm. 3.S. Højvande</i>	
L.		Op		Fm.	Em.
1	Peders Fængs	22 18		5.23	17.32
32. Uge. Den utro Husfoged , Luk. 16, 1—9.					
2. Række, Luk. 12, 32—48.					
S.	29. S. e. Trin.	22 39	Hannibal	6.08	18.13
M.	3 Nikodemus	23 1		6.50	18.55
Ti.	4 Dominicus	23 25	☾ s. Kv. 0. 4'	7.34	19.41
O.	5 Osvaldus	23 54	{ Sol. op 4. 24' n. 20. 7'	8.25	20.37
T.	6 Kristi Forklar	—	{ Tusmørket varer 52'	9.27	21.51
F.	7 Donatus	0 28	☾ fjernest Jorden	10.41	23.11
L.	8 Ruth	1 8	De lyse Nætter ender	11.48	—
33. Uge. Jesus græder over Jerusalem , Luk. 19, 41 t. Enden.					
2. Række, Matth. 11, 16—24.					
S.	9 10. S. e. Trin.	1 55	Romanus	0.16	12.42
M.	10 Laurentius	2 49		1.04	13.25
Ti.	11 Herman	3 50		1.45	14.03
O.	12 Clara	19 53	{ Sol. op 4. 37' n. 19. 52'	2.23	14.37
T.	13 Hippolytus	20 17	{ Tusmørket varer 50'	2.57	15.10
F.	14 Eusebius	20 39	{ ☉ n. M. 3. 28'	3.32	15.42
L.	15 Mar. Himmelf.	21 0		4.08	16.16
34. Uge. Farisæeren og Tolderen , Luk. 18, 9—14.					
2. Række, Luk. 7, 36 til Enden.					
S.	16 11. S. e. Trin.	21 22	Rochus	4.44	16.51
M.	17 Anastatius	21 45		5.22	17.29
Ti.	18 Agapetus	22 12	{ Sol. op 4. 50' n. 19. 36'	6.03	18.12
O.	19 Sebaldus	22 44	{ Tusmørket varer 47'	6.48	19.01
T.	20 Bernhard	23 24	{ ☽ f. Kv. 12. 30'	7.40	20.01
F.	21 Salomon	—		8.44	21.20
L.	22 Symphorian	0 14		10.15	22.53
35. Uge. Den Døve og Stumme , Mark. 7, 31 til Enden.					
2. Række, Matth. 12, 31—42.					
S.	23 12. S. e. Trin.	1 16	{ Zachæus	11.28	—
M.	24 Sophie Fred.	2 27	{ Hundedagene ender	0.09	12.35
Ti.	25 Ludvig	3 45	{ ☾ nærmest Jorden	1.08	13.28
O.	26 Irenæus	5 6	{ Sol. op 5. 4' n. 19. 19'	1.39	14.19
T.	27 Gebhardus	19 58	{ Tusmørket varer 46'	2.47	15.02
F.	28 Lovise	20 20	{ ☉ f. M. 4. 46'	3.32	15.45
L.	29 Joh. Halsh.	20 42	{ Total Maaneformørkelse	4.15	16.25
36. Uge. Samaritaneren og Leviten , Luk. 10, 23—37.					
2. Række, Matth. 20, 20—28.					
S.	30 13. S. e. Trin.	21 4	Benjamin	4.55	17.03
M.	31 Bertha	21 28		5.34	17.38

September 1942		O. C. N.	Fiskemaaned. 30 Dage	<i>Se Anm. 3.S. Højvande</i>	
				Fm.	Em.
Ti.	1 Ægidius	21 55	{ Sol. op 5. 17' n. 19. 1"	6.09	18.14
O.	2 Elisa	22 27		Tusmørket varer 44"	6.44
T.	3 Seraphia	23 4	☾ s. Kv. 16. 42'	7.23	19.42
F.	4 Jul. Maria	23 48	Theodosia	8.14	20.49
L.	5 Regina	—	☾ fjernest Jorden	9.28	22.16
37. Uge. De 10 Spedalske , Luk. 17, 11—19. 2. Række, Joh. 5, 1—15.					
S.	6 14. S. e. Trin.	0 40	Magnus	10.56	23.35
M.	7 Louise	1 38	Robert	—	12.04
Ti.	8 Mariæ Fødsel	2 42	{ Sol. op 5. 30 n. 18. 43'	0.30	12.53
O.	9 Gorgonius	3 50		Tusmørket varer 43'	1.16
		Ned	☉ n. M. 16. 53'		
T.	10 Burchhardt	18 44	Partiel Solformørkelse	1.54	12.09
F.	11 Hillebert	19 5		2.30	14.43
L.	12 Guido	19 27		3.06	15.17
38. Uge. Ingen kan tjene to Herrer , Matth. 6, 24 til Enden. 2. Række, Luk. 10, 38 til Enden.					
S.	13 15. S. e. Trin.	19 50	Cyprianus	3.42	15.52
M.	14 † Ophøjelse	20 16		4.19	16.29
Ti.	15 Eskild	20 46	Merk. størst østl. El.	4.57	16.48
			{ Euphemia		
O.	16 Tamperdag	21 23	{ Sol. op 5. 44' n. 18. 24'	5.37	17.51
			{ Tusmørket varer 42'		
T.	17 Lambertus	22 9	☽ f. Kv. 17. 56'	6.21	18.41
F.	18 Chr. 8. Føds.	23 6	Titus	7.12	19.43
L.	19 Constantia	—	☾ nærmest Jorden	8.17	21.06
39. Uge. Enkens Søn af Nain , Luk. 7, 11—17. 2. Række, Joh. 11, 19—45.					
S.	20 16. S. e. Trin.	0 12	Tobias	9.44	22.40
M.	21 Matthæus	1 26		11.11	23.55
Ti.	22 Mauritius	2 44	{ Sol. op 5. 57' n. 18. 6'	—	12.18
O.	23 Linus	4 3		Tusmørket varer 42'	0.55
			{ Jævndøgn		
T.	24 Tecla	5 21	☉ f. M. 15. 34'	1.41	13.57
		Op			
F.	25 Cleophas	18 43		2.26	14.39
L.	26 Chr. 10. Føds.	19 5	Adolph	3.08	15.19
40. Uge. Den Vattersottige , Luk. 14, 1—11. 2. Række, Mark. 2, 14—22.					
S.	27 17. S. e. Trin.	19 28	Cosmus	3.47	15.57
M.	28 Venceslaus	19 54		4.24	16.31
Ti.	29 St. Michael	20 24	{ Sol. op 6. 11' n. 17. 48'	4.57	17.03
O.	30 Hieronymus	20 59		Tusmørket varer 42'	5.26

Oktober 1942		0. CN	Sædemaaned. 31 Dage	<i>Se Anm. 3.S. Højvande</i>	
		Op		Fm	Em.
T.	1 Remigius	21 41	☾ s. Kv. 11. 27' ☾ fjernest Jorden	5.55	18.11
F.	2 Ditlev	22 29		6.28	18.54
L.	3 Mette	23 24		7.13	19.53
41. Uge. Hvis Søn er Kristus , Matth. 22, 34 til Enden. 2. Række, Joh. 15, 1—11.					
S.	4 18. S. e. Trin.	—	Franciscus	8.16	21.16
M.	5 Placidus	0 25		9.45	22.42
Ti.	6 Fred. 7 Føds.	1 31	Broderus	11.10	23.48
O.	7 Amalia	2 41	Sol. op 6. 25' n. 17. 30' Tusmørket varer 42'	—	12.11
T.	8 Ingeborg	3 55		0.39	12.56
F.	9 Dionysius	5 11		1.21	13.36
		Ned			
L.	10 Gereon	17 53	☉ n. M. 5. 6'	1.59	14.13
42. Uge. Den Værkbrudne , Matth. 9, 1—8. 2. Række, Joh. 1, 35 til Enden.					
S.	11 19. S. e. Trin.	18 18	Fred. 4. Føds.	2.36	14.50
M.	12 Pr. Frederik	18 47	Maximilian	3.15	15.28
Ti.	13 Angelus	19 22	Sol. op 6. 39' n. 17. 12' Tusmørket varer 42'	3.53	16.08
O.	14 Calixtus	20 6		4.33	16.51
T.	15 Hedevig	20 59	☾ nærmest Jorden	5.15	17.37
F.	16 Gallus	22 31	☉ f. Kv. 23. 58'	6.01	18.30
L.	17 Florentinus	23 14		6.54	19.33
43. Uge. Bryllupsklæderne , Matth. 22, 1—14. 2. Række, Matth. 21, 28—44.					
S.	18 20. S. e. Trin.	—	Lukas Evang.	7.59	20.55
M.	19 Balthasar	0 30		9.24	22.22
Ti.	20 Flyttedag*)	1 47	Felicianus	10.47	23.36
O.	21 11000 Jomfr.	3 3	Sol. op 6. 53' n. 16. 55' Tusmørket varer 43'	11.57	—
T.	22 Cordula	4 19		0.33	12.51
F.	23 Søren	5 34		1.21	13.35
L.	24 Proclus	6 47	☾ f. M. 5. 5'	2.02	14.15
44. Uge. Den kongelige Mand , Joh. 4, 46—53. 2. Række, Joh. 4, 34—42.					
		Op			
S.	25 21. S. e. Trin.	17 54	Crispinus	2.42	14.53
M.	26 Amandus	18 22	Merk. størst vstl. El.	3.18	15.28
Ti.	27 Sem	18 55	Simon og Judas Marie Soph. Frederikke	3.50	16.01
O.	28 Caroline	19 34		Sol. op 7. 8' n. 16. 38' Tusmørket varer 44'	4.22
T.	29 Narcissus	20 19	☾ fjernest Jorden	4.49	17.04
F.	30 Louise Charl.	21 11	Absalon	5.15	17.38
L.	31 Louise	22 9	Reform. Beg.	5.45	18.19

45. Uge. **Jesus prædiker om Salighed**, Math. 5, 1—12.

2. Række, Matth. 5, 13—16.

		Op		Fm.	Em.	
S.	1	22. S. e. Trin.	23 13	{ Alle Helgen ☾ s. Kv. 7.18'	6.26	19.13
M.	2	Alle Sjæle	—		7.23	20.22
Ti.	3	Hubertus	0 20		8.37	21.44
O.	4	Otto	1 31	{ Sol. op 7.23' n. 16.23'	10.02	22.57
T.	5	Malachias	2 45	{ Tusmørket varer 45'	11.17	23.57
F.	6	Leonhardus	4 2		—	12.14
L.	7	Engelbrecht	5 21		0.45	13.01

46. Uge. **Skattens Mønt**, Matth. 22, 15—22.

2. Række, Mark. 13, 41 til Enden.

		Ned				
S.	8	23. S. e. Trin.	16 44	{ Claudius ☉ n. M. 16.19'	1.26	13.43
M.	9	Theodor	17 17		2.07	14.24
Ti.	10	Luther	17 58	☾ nærmest Jorden	2.48	15.08
O.	11	Morten Bisp	18 49	{ Sol. op 7.38' n. 16.9'	3.29	15.52
T.	12	Thorkild	19 51	{ Tusmørket varer 46'	4.13	16.39
F.	13	Arcadius	21 2		4.58	17.28
L.	14	Frederik	22 18		5.47	18.23

47. Uge. **Den blodstøtte Kvinde**, Matth. 9, 18—26.

2. Række, Joh. 5, 17—29.

S.	15	24. S. e. Trin.	23 35	Leop. ☾ f.Kv. 7.56''	6.40	19.24
M.	16	Othenius	—		7.43	20.38
Ti.	17	Anianus	0 52		8.58	21.57
O.	18	Hesychius	2 7	{ Sol. op 7.53' n. 15.57'	10.19	23.09
T.	19	Elisabeth	3 21	{ Tusmørket varer 48'	11.29	—
F.	20	Volkmarus	4 33		0.09	12.25
L.	21	Mariæ Ofring	5 44		0.56	12.56

48. Uge. **Ødelæggelsens Vederstyggelighed**, Matth. 24, 15—28.

2. Række, Luk. 17, 20—33.

S.	22	25. S. e. Trin.	6 53	{ Fred. Ferdin. Cecilia ☉ f. M. 21.24'	1.37	13.51
M.	23	Clemens	16 53		2.15	14.29
Ti.	24	Chrysogonus	17 29	{ Sol. op 8.6' n. 15.47'	2.51	15.05
O.	25	Catharina	18 12	{ Tusmørket varer 49'	3.23	15.38
T.	26	Conradus	19 2	{ Uranus i Opp. m. Sol. ☾ fjernest Jorden	3.53	16.10
F.	27	Facundus	19 58		4.20	16.41
L.	28	Soph. Magd.	20 58		4.47	17.14

49. Uge. **Jesu Indtog i Jerusalem**, Matth. 21, 1—9.

2. Række, Luk. 4, 16—30.

S.	29	1. S. i Advent	22 3	Saturnius	5.18	17.54
M.	30	Chr. 6. Føds.	23 11	Andreas	5.56	18.41

December 1942		0. CN.	Kristmaaned. 31 Dage	<i>Se Anm. 3. S. Højvande</i>	
		Op		Fm	Em.
Ti.	1 Arnold	—	☾ s. Kv. 2. 37'	6.46	19.39
O.	2 Bibiana	0 22	Saturn i Opp. m. Solen	7.47	20.48
T.	3 Svend	1 36	Sol. op 8. 18' n. 15. 40'	9.01	22.02
F.	4 Charl. Freder.	2 52	Tusmørket varer 51'	10.19	23.10
L.	5 Sabina	4 12	Barbara	11.30	—
50. Uge. Tegn i Sol og Maane , Luk. 21, 25—36.					
2. Række, Matth. 25, 1—13.					
S.	6 2. S. i Advent	5 34	Nikolaus	0.07	12.28
M.	7 Agathon	6 57		0.57	13.18
		Ned			
Ti.	8 Mariæ Undf.	16 34	☉ n. M. 2. 59'	1.41	14.05
O.	9 Rudolph	17 32	Sol. op 8. 28' n. 15. 35'	2.25	14.52
T.	10 Judith	18 42	Tusmørket varer 52'	2.12	15.40
F.	11 Damasus	19 59	☾ nærmest Jorden	3.59	16.30
L.	12 Epimachus	21 19		4.47	17.20
51. Uge. Johannes i Fængsel , Matth. 11, 2—10.					
2. Række, Luk. 1, 67 til Enden.					
S.	13 3. S. i Advent	22 38	Lucia	5.96	18.13
M.	14 Crispus	23 55	☾ f. Kv. 18. 47'	6.26	19.10
Ti.	15 Nikatius	—	Lazarus	7.22	20.13
O.	16 Tamperdag	1 10	Sol. op 8. 36' n. 15. 34'	8.25	21.23
T.	17 Albina	2 23	Tusmørket varer 53'	9.39	22.35
F.	18 Lovise	3 34		10.53	23.37
L.	19 Nemesius	4 43		11.55	—
52. Uge. Johannis Vidnesbyrd , Joh. 1, 19—28.					
2. Række, Joh. 3, 25 til Enden.					
S.	20 4. S. i Advent	5 49	Abraham	0.29	12.40
M.	21 Thomas	6 52		1.13	13.30
Ti.	22 Japetus	7 50	☉ f. M. 16. 3'	1.51	14.09
		Op	Solhverv, korteste Dag		
O.	23 Torlacus	16 55	Sol. op 8. 41' n. 15. 36'	2.29	14.45
			Tusmørket varer 53'		
T.	24 Dr. Alexandrine	17 49	☾ fjernest Jorden	3.01	15.19
F.	25 Juledag	18 48	Adam	3.32	15.52
L.	26 St. Stephan	19 52		4.02	16.24
53. Uge. Simeon og Anna , Luk. 2, 33—40.					
2. Række, Luk. 2, 25—32.					
S.	27 S. im. J. og N.	20 58	Joh. Evang.	4.29	16.57
M.	28 Børnedag	22 7		4.59	17.34
Ti.	29 Noah	23 17	Sol. op 8. 42' n. 15. 42'	5.30	18.15
O.	30 David	—	Tusmørket varer 53'	6.18	19.05
T.	31 Sylvester	0 30	☾ s. Kv. 19. 37'	6.11	20.03

Det danske Kongehus.

Kong **Christian X.**, født 26 September 1870, tiltraadte 14 Maj 1912, formælet 26 April 1898 med Dronning **Alexandrine** Auguste, Hertuginde af Mecklenburg-Schwerin, født 24 December 1879.

Sønner: 1) Kronprins Christian **Frederik** Franz Michael Carl Valdemar Georg, født 11 Marts 1899, formælet 24 Maj 1935 med **Ingrid** Victoria Sofia Louise Margareta, Prinsesse af Sverige, født 28 Marts 1910. Datter: **Margrethe** Alexandrine Thorhildur Ingrid, født 16 April 1940. 2) **Knud** Christian Frederik Michael, født 27 Juli 1900, formælet 8 Sept. 1933 med **Caroline-Mathilde**, (se nedenfor) Børn: a) **Elisabeth** Caroline-Mathilde Alexandrine Helena Olga Thyra Feodora Estrid Margarethe Desirée, født 8 Maj 1935. b) **Ingolf** Christian Frederik Knud Harald Gorm Gustav Viggo Valdemar Aage, født 17 Februar 1940.

Søskende: 1) **Haakon VII.**, Norges Konge, født 3 August 1872, formælet 22 Juli 1896 med **Maud**, Datter af Kong Edvard VII af England, født 20 Nov. 1869, død 20 Nov. 1938. 2) **Harald**, født 8 Okt. 1876, formælet 28 April 1909 med **Helena**, Prinsesse af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Lyksborg, født 1 Juni 1888. Børn: a) **Feodora**, født 3 Juli 1910, formælet 9 Sept. 1937 med **Christian**, Prins af Schaumburg-Lippe, født 20 Februar 1898. b) **Caroline-Mathilde**, født 27 April 1912, formælet 8 Sept. 1933 (se ovenfor). c) **Alexandrine-Louise**, født 12 Dec. 1914, formælet 22 Jan. 1937 med Greve **Luitpold Alfred** til Castell-Castell, født 14 Nov. 1904. d) **Gorm**, født 24 Febr. 1919. e) **Oluf**, født 10 Marts 1923. 3) **Ingeborg**, født 2 August 1878, formælet 27 August 1897 med **Carl**, Prins af Sverige, Hertug af Västergötland, født 27 Febr. 1861. 4) **Thyra**, født 14 Marts 1880. 5) **Gustav**, født 4 Marts 1887. 6) **Dagmar**, født 23 Maj 1890, formælet 23 Novbr. 1922 med Hofjægermester **Jørgen Castenskiold** til Kongstedlund, født 30 Novbr. 1893.

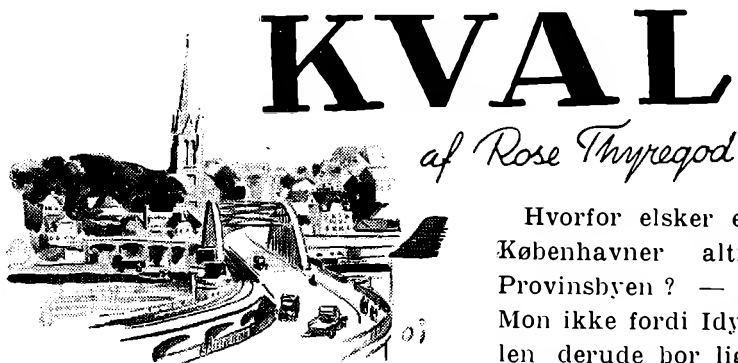
Faders Broder: **Valdemar**, født 27 Oktbr. 1858, død 14 Jan. 1939, formælet 22 Oktbr. 1885 med **Marie Helene**, Prinsesse af Orleans, død 4 Dec. 1909. Børn: a) **Aage** (se nedenfor). b) **Axel**, født 12 August 1888, formælet 22 Maj 1919 med **Margaretha**, Prinsesse af Sverige, født 25 Juni 1899. Børn: **Georg**, født 9 Marts 1922. c) **Erik** (se nedenfor), d) **Viggo** (se nedenfor), e) **Margrethe**, født 17 Sept. 1895, formælet 9 Juni 1921 med **René**, Prins af Bourbon-Parma, født 17 Oktbr. 1894.

Aage, født 10 Juni 1887, Prins, Greve af Rosenborg, død 29 Februar 1940, formælet 17 Jan. 1914 med Grev Calvi di Bergolos Datter **Mathilde**, Grevinde af Rosenborg, født 17 Sept. 1885.

Erik, født 8 Novbr. 1890, Prins, Greve af Rosenborg, formælet 11. Febr. 1924 med Mr. Fred. Booths Datter **Lois**, født 2. August 1897, død 26. Febr. 1941. Ægteskabet opløst 12. Febr. 1937.

Viggo, født 25 Dec. 1893, Prins, Greve af Rosenborg, formælet 10 Juni 1924 med Dr. med. James O. Greens Datter **Eleanor**, Prinsesse, Grevinde af Rosenborg, født 5 Nov. 1895.

KVAL

af Rose Thyregod

Hvorfor elsker en Københavner altid Provinsbyen? — Mon ikke fordi Idyllen derude bor lige om Hjørnet! Dette

Spørgsmaal og Svar gav Erik Clausen sig selv den Eftermiddag, da han for første Gang i sit Liv stod paa Sønderborg Jernbanestation og saa Byen ligge foran sig i straalende Aprilsol.

Men, betroede han sig selv og sin uadskillelige Ledsager, »Kval«, en velvoksen Airdale-Terrier, mon det nu dog ikke er bedst foreløbig at lade Idyllen ligge og se at finde Firmaet?

Cand. jur. Erik Clausen havde været heldig. Lige efter Eksamen var der givet ham Tilbud om Plads som Fuldmægtig i et af Byens Sagførerfirmaer. I Dag skulde han fremstille sig og maaske straks sættes i Arbejde.

Nede i Hovedgaden saa Erik Firmaets Skilt. Stort og hvidt var det, og i skinnende, snørklede Bogstaver stod der at læse, at Kontortiden var fra 10—16; men Seniorchefen var bedst at træffe Klokken 13.

Erik Clausen lod »Kval« lægge sig paa Trappegangen: »Nu opfører du dig ordentligt«, beordrede han, »husk hvad Mor sagde om det første Indtryk. Altsaa paa Plads hele Tiden!«

Hunden løftede sit lange Hovede, stirrede bedrøvet paa Erik; saa sukkede den og lagde sig i hele sin Længde paa Maatten foran Firmaets Dør.

★

En lang, lav Skranke delte det store Sagførerkontor i to Afdelinger og indenfor Skranken sad en Del Damer og skrev paa Maskine; men fra en Pult i det ene Hjørne traadte en gammel Mand frem og spurgte Erik, hvad han ønskede.

»Mit Navn er Erik Clausen — man har anmodet mig om at komme«.

»Naa«, sagde den gamle, »har man det?« Han tav og saa skarpt paa Erik; saa spurgte han: »Lagde De Mærke til, hvem der havde signeret Brevet, og hvem der havde skrevet det?«

Lidt overrasket svarede Erik, mens han trak Brevet frem:

»Tilfældigvis kan jeg huske, at der oppe i venstre Hjørne stod M/B., men Underskriften er noget utydelig.«

»Naa, siger De det? Jaja M/B!« Den gamle vendte sig mod den skrivende Ungpigeskare: »Aa, lille Bull, vil De være saa venlig at give Møde ved Skranken«.

En ung lyshaaret Pige rejste sig hurtigt og tog mod Eriks Brev.

»Vedkender De Dem at have skrevet det?« spurgte den gamle hende.

»Naturligvis«, svarede hun og lo, »men jeg har saa styrtende travlt i Dag. Senior kan være her hvert Minut, saa altsaa, kunde De ikke selv stedfæste Brev og Person, Gustafsen«, spurgte hun.

Gustafsen viftede hende væk med en Haandbevægelse, saa vendte han sig igen mod Erik og spurgte:

»Naa, De synes, at Underskriften er utydelig — De har min Agtelse!« Hurtigt aabnede han Skrankens Laage og bød den forbavsede cand. jur. indenfor.

I det samme blev med et Brag Døren i Stuens Baggrund revet op, og en høj bredskuldret Mand traadte ind:

»Frokost!« raabte han. »Hvor længe kan I nænne at lade mig vente paa de Breve til Underskrift. Jeg...« saa fik han Øje paa det fremmede Ansigt og spurgte hurtigt: »Er De, min Herre, maaske den nye Mand, er De Københavneren med den fine Eksamen, der nu skal lære os Bønder og Provinsfolk at kende — kort sagt, er de cand. jur. Erik Clausen?«

Eriks høflige Buk blev afbrudt ved et hjerteligt Haandtryk af Seniorchefen.

»Ja, saa velkommen hertil da!« Han viste rundt: »Her er Fugleburet, forstaar De. De kan tro, det er dygtige Fugle, der sidder her — baade med Næb og Kløer, og saa er der Gustafsen — ja, han har vel præsenteret sig?«

»Hr. Gustafsen og jeg har talt lidt sammen«, svarede Erik.

»Vi har saa, vi har saa«, udbrød Gustafsen, »Kandidaten har legitimeret sig med Brev af 5te ds., signeret med en ulæselig Underskrift.«

»Hvad siger De —«. Senior vendte sig leende mod Erik, »De er da vel ikke allerede med Gustafsen og i mod mig?«

Før Erik kunde svare, udbrød Gustafsen:

»Et saa landskendt og agtet Firma som vort kan ikke være bekendt, at Chefen skriver saa ulæseligt.«

Chefen lo blot:

»Rigtigt, gamle!« raabte han og slog Gustafsen paa Skulderen: »men saa kan jeg til Gengæld regne, og saa meget kan jeg i alt Fald se, at der i Dag er tjent til, at vi

kan faa Kager til Kaffen — til os allesammen! Maaske vil Hr. Gustafsen gøre os den Ære at hente dem«.

Erik saa, at en Pengeseddel blev stukket i Haanden paa den gamle:

»Men hurtigt, hurtigt! Frokost nu og Kaffe om et Kvarter — jeg skal have Konference i Eftermiddag«.

Idet Gustafsen aabnede Døren fra Kontor til Gang, saa de allesammen en stor Airdale-Terrier rejse sig fra Maatten, styrte ind i Kontoret og med et vældigt Hop sætte over Skranken for at lægge sig pladask ned foran Eriks Fødder.

»Hvad i Alverden! — Hvem har anmodet den Hund om at tage Sæde paa Maatten til stor Gene for Færdselen«, spurgte Gustafsen strengt.

Senior lo igen, bøjede sig ned og klappede det logrende Dyr:

»Gustafsen! Skrive Skønskrift kan De, men tænke hurtigt, nej! — Naturligvis er det Københavnerens Hund, og den maatte blive udenfor, simpelthen fordi Fuldmægtigen ikke vidste, hvordan vi var. Men det er en dejlig Hund, lige netop hvad vi har savnet her paa Kontoret — altsaa Gustafsen, sørg ogsaa for at faa et lækkert lille Kødben, men hurtigt!«

Ordet »hurtigt« hørte Erik ikke een, men tyve Gange dagligt i Kontortiden. Der var over Forretningen en Iver og Travlhed, som rev alle med sig; men naar sidste Klient var gaaet, naar sidste Dokument var lagt tilbage i Kartoteket, faldt der Ro over Senior og dem alle. Saa kunde det hænde, at han bød sine Medarbejdere paa Snak i Kontorets gamle Sofa eller paa Spadseretur paa Promenaden til Fiskerhytten i Sønderskov. Paa Udvejen havde de Udsigt til Skelde, Indsejlingen til Flensborg Fjord og Angel; paa Tilbagevejen saa de Bakkerne ved Broager, Dybbøl Mølle

og de meget skønne Udsigter, som vækker Minder fra Kri-
gene.

Erik gik gerne med. Mest fordi han syntes, at han lærte meget paa disse Ture, hvor Mennesker, Love og Forordninger blev trukket frem i Samtalerne, og den gamle Chef kunde udbryde:

»Naa, hvad mener De som Københavner om alt dette — vend og drej nu Paragrafferne, saa Livet kommer ud, og sig mig kun Resultatet.«

Ofte satte de sig paa en Bænk ved Havnen, og saa blev det Eriks Tur til at tale:

»Dejligt er her!« sagde han. »Ingen Provinsby kan have en smukkere Beliggenhed! Hver Gade er Idyl — og en Masse interessante Typer er her mellem Folkene — og saa tror jeg virkelig, at alle i Sønderborg er Hundevenner. »Kval« har faaet en Masse Venner, som standser for at klappe ham eller give ham en Lækkerbidsken. Jeg har aldrig kendt noget lignende!«

»Ja, vi er skikkelige her i Sønderborg«, lo Senior, »men sig mig, hvorfor hedder Hunden egentlig »Kval«?«

»Min Mor har døbt den«, smilte Erik; »den Dag, da jeg kom hjem med den, maatte jeg bære den op paa 4. Sal, hvor vi boede, og da Mor saa lukkede op og saa den sidde inde under min Frakke med Hovedet stikkende ud, sagde hun: »Den vil vi vist faa Kval af«. Men da Hvalpen saa begyndte at pibe og snøfte og tulle rundt om Mor, forandrede hun Mening og sagde: »Jeg tror ikke, det bliver Kval! Men alligevel blev Ordet hængende ved den, og det er egentlig godt at raabe. Hør blot: K-v-a-l!«

Eriks Stemme rungede ud over Havnepladsen, og »Kval« for frem under Bænken og stillede sig med løftet Hoved og opmærksomme Øjne foran sin Herre.

Senior lagde sin Haand paa Hundens dirrende Ryg:

»Ja, et klogt Dyr er du; — men savner Deres Mor nu ikke baade Dem og Hunden?»

»Naturligvis« svarede Erik, »savner min Mor mig, ogsaa fordi hun er alene; min Far døde, da jeg var 12 Aar, men jeg tror, at hun paa en Maade er rigtig glad over, at »Kval« kom med mig. Hun er nemlig meget musikalsk og spiller dejligt; men »Kval« satte sig altid paa Bagbenene og hylede, naar der blev musiceret.«

Senior lo, men sagde saa med en af sine bratte Overgange:

»Hør, Fuldmægtig Clausen, da De nu synes, her er saa kønt i Sønderborg — hvorfor saa ikke forlove Dem med en Provinspige, ja, det er nu min Mening. Nu kan De og »Kval« faa Sommeren til at kikke Dem omkring i, men varsko mig lidt før det afgørende Ord falder — for Gustafsen og jeg ved mere end alle Vejvisere over Sønderjylland.«

Da Erik om Aftene kom hjem til sine to lejede Værelser oppe i øverste Etage af en lille Villa, blev han et Øjeblik staaende og saa ud over Byen, og saa kom han pludselig til at tænke paa Seniors Ord om at forlove sig:

— Skulde der virkelig i et af disse Huse bo en ung Pige, som han kunde blive saa forelsket i, at han for hende glemte alt andet, ja, saa hendes Navn og hendes Billede i hver Bog, han læste, eller paa hvert Papirark, han skrev paa — og vilde han blive saa forelsket, at et Smil fra hende vilde gøre ham tummelumsk . . . . .

Erik havde staaet saa længe ved Vinduet, at den lyse Sommeraften var ved at svinde over i Nattens Dunkelhed; men om lidt vilde Maanen komme frem og staa deroppe over Købmandsgaardens lange Skorsten, og saa vilde Garderne blive stille, saa stille, at en Nattevandrer's Fodtrin

vilde lyde tungt og haardt og maaske faa »Kval« til at knurre.

★

Næste Morgen var det Søndag. Og Erik besluttede, at baade han og hans Hund skulde have sig en Svømmetur; derfor gjorde han sig hurtigt i Stand, samlede Badetøjet sammen og gik udenfor Byen for at finde et Sted, hvor hans Plan kunde realiseres. Men idet han kom ned paa Gaden og gik forbi den mørkerøde Port i den gamle Købmandsgaard, blev den aabnet, og en ung Pige kom ud. I det hastige Møde saa Erik kun, at hun var høj og meget slank med mørkebrune Krøller i Brus om Nakken. Hun var gaaet forbi ham, havde næppe strejft ham med et Blik, men set venligt paa »Kval«.

Flere Gange i Ugerne derefter saa Erik fra sit Vindue den unge Pige gaa i den stille, solrige Købmandshave. Af og til blev der raabt paa hende inde fra Huset, og hver Gang løb hun derind med hurtige, lette Skridt; men aldrig saa han andre Mennesker. Til sidst blev han saa nysgerig, at han spurgte Seniorchefen paa en af deres Spadsere-ture til Dybbøl Mølle, hvem der egentlig var hans Nabo.

Senior svarede hurtigt:

»Det er min store Ærgrelse! — Gang paa Gang har jeg foreslaaet den gamle stædige Eks-Købmand at sælge den nederste Del af sin Have. Kommunen er interesseret i den, forstaar De; men nej! — Jeg vil ikke, Prokurator, jeg vil ikke, siger han og slaar i Rullestolen. Ikke en Gang Gustafsen kan faa ham ombestemt!«

»Gustafsen?«

»Ja, de to er Ungdomsvenner, men med meget forskellig Skæbne. Trods det, at den forhenværende Købmand er en Kvart-Millionær og Gustafsen kun er Pladshund paa

et Sagførerkontor, saa spiller de nu Skak hver eneste Aften!»

»Men sig mig, er der ikke Familie?»

Senior saa et Øjeblik skarpt paa Erik, saa sagde han:

»De vil da ikke bilde mig ind, at De ikke har lagt Mærke til Birgitte, den kønneste Pige paa Als — men De kan tro, hun bliver holdt i Tøjler; kun et har hun Tilladelse til: at blæse Trompet«.

»Hvad mener De dog?»

»Det er som jeg siger«, lo Senior, »og Folk, der har Forstand paa de Dele, mener ogsaa, hun er fremragende. Ja, hvad tror De, at Deres Mor vil sige til en Svigerdatter med Trompet og en kvart Million?»

»Det ligger ikke for, derfor er der ingen Grund til at spørge«, svarede Erik og førte hurtigt Samtalen over paa et andet Emne.

★

Mange Søndagmorgener gik Erik Clausen og »Kval« forbi den gamle Købmandsport; men til sidst fastslog Erik, at Mødet den Søndagmorgen maatte betragtes som et rent Tilfælde. Der var ingenting at vente paa — og saa tog han af Sted med andre unge Mennesker fra Byen. Dog, mange Gange kunde han gribe sig i at ønske at være hjemme, sidde i den kølige Stue og stirre mod den store, grønne Købmandshave lige overfor — men saa rystede han det af sig; hvorfor skulde han dog mure sig inde disse blanke Sommerdage — det vilde »Kval« heller ikke synes om; den nød Strejfturene langs Stranden og Legen i Vandet efter et Stykke Træ.

Og naar Erik hen paa Aftenen vendte tilbage til Byen, til de tomme Butikker med nedrullede Gardiner, til de menneskeforladte Gader og Huse, syntes han, at det var

som at komme hjem. De frodige Klynger af Roser over Stakit og Mur duftede ham i Møde; der var Fugleliv i hver Have, og Alssund med den stride Strøm sendte en kølig og frisk Brise ind over det hele.

Men naar han saa var i sin Stue, blev hans første Skridt altid hen til Vinduet for at se over til Naboens, og en Gang hørte han langt nede fra Haven Tonerne af Trompet. Han lyttede. Senior havde Ret. Det var smukt Spil; men var det dog ikke ejendommeligt, at en ung Pige valgte det Instrument? Han saa paa »Kval«, der ogsaa havde hørt Tonerne. Hvad vilde nu ske? tænkte Erik. Vilde den med sin øresønderrivende Hylen og Tuden ødelægge Musiken, standse den og gøre den unge, mørkhaarede Pige til hans Fjende.

Men »Kval« tav; den saa et Par Gange hen, hvor Lyden kom fra; saa snøftede den og rullede sig sammen i sin Kurv, strakte Benene ud over Kanten og lukkede Øjnene — for den kunde Trompeten lyde i den stille By lige til Midnat — den vilde sove og ikke foretage sig noget saa unyttigt som dens Herre, der bare stod og saa og saa . . .

★

• »Naa?« spurgte Senior en Dag, da han og Erik skumpede af Sted i et Hestekøretøj paa Vej til et Auktionslokale i nærmeste Landsby, »er der snart noget at fortælle om Deres Nabo eller rettere Deres Naboerske?«

Erik blev lidt rød i Kinderne; han svarede ikke, men rystede paa Hovedet.

»Næh, jeg vil nok tro det; den gamle Juristhader er en svær Fæstning at indtage; men kreperligt er det nu, at De med Deres Charme ikke kan komme indenfor og smelte den gamle«, lo Senior.

»Naah, den gamle«, sagde Erik ligegyldigt.

»Jajada, saa siger vi baade den gamle og den unge — men hør, jeg faar en Idé. Eks-Købmanden er stor Dyreven — mon der ikke er et Hul i Hækken, som de kan slippe »Kval« ind ad — den vil gøre Underværker! Lov mig at prøve?«

Erik lo og sagde, at »Kval« paa Grund af sin Velopdragenhed var altfor uvillig til at lade sig drive over paa fremmed Grund..

»Skade«, sukkede Senior, »der ser man, for megen Opdragelse kan ogsaa være af det onde.«

Dog, det blev alligevel »Kval«, der bragte Erik i Forbindelse med den gamle, stædige Herre. Næste Dag saa nemlig Erik sin Hund sætte over Hækken i et vældigt Spring og fare ind i Købmandsgaarden paa Jagt efter en lillebitte rødtribet Kattekilling. Alt hvad Erik raabte hjalp ikke; men saa hørte han Stemmer derinde fra, Skænd og Latter imellem hinanden, og til sidst sagde en ung Pigestemme:

»Se, Far, her er Synderen. Det er en Airdale-Terrier fra Huset ved Siden af.«

»Før den herind«, bød den gamle, »lad mig se den, og send saa Bud ind til dens Ejer om at komme og afhente den!«

Erik skyndte sig fra sit Skjul i Hækken op ad Trappen, og da en Husassistent lidt efter kom med den Hilsen, at hans Hund stod til Afhentning i Købmandsgaarden, lod han meget forbavset og fulgte med.

Et var at staa i et Værelse og kikke ned i et Hjørne af Købmandshaven, noget helt andet var det at gaa i Haven, konstaterede Erik, da han, efter Aftente med Kommenskringler til, ogsaa blev indbudt til en Spadseretur i Haven sammen med Frøken Birgitte. »Kval« havde mærkelig

nok fundet sig til Rette inde i Stuen ved Siden af den gamle Herres Rullestol.

»Det er dog en mægtig Have — og saa smuk!« udbød Erik.

»Naa, jeg ved dog ikke«, smilte Birgitte, »den faar mest Lov til at passe sig selv, og en skønne Dag gror det hele sammen«.

De var naaet ned til en stor, grøn Plæne omgivet af Frugtræer.

»Ja værsgo« vedblev Birgitte, »tag Plads hvis De har Lyst paa min Musikbænk. Her øver jeg mig nemlig, naar Vejret er til det.«

»Paa Trompet«, spurgte Erik.

»Ja, eller Fløjte; jeg kan dog ogsaa spille Klaver«, lo Birgitte, »det er medfødt, forstaar De. Min Mor var fra den Del af Fyen, hvor Spædbørnene skriger melodisk...«.

Erik sad og saa paa den unge Pige ved Siden af sig. Hvor var hun munter og naturlig. Pludselig blev han grebet af Tristhed, fordi han tænkte: nu er snart hele Sommeren gaaet, sikkert Spild af Tid — de kunde hver eneste Aften have siddet her paa Bænken og snakket sammen og lært hinanden bedre og bedre at kende...

»De bliver saa tavs«, spurgte Frøken Birgitte, »skal vi gaa op til Far og »Kval«?«

»Ja, jeg blev maaske lidt tavs«, undskyldte Erik, »men det var fordi, jeg blev ked af det«.

»Ked af hvad?« Birgittes lystige Øjne var et Spørgsmaalstegn.

»Jo, fordi Skæbnen ikke allerede den første Dag, jeg var i Sønderborg, lod Deres Kat sidde i Hækken — tænk, saa havde jeg kendt Dem meget længere«.

Frøken Birgitte blev lidt forlegen, men saa lo hun:

»Kattekillingen er født for tre Uger siden — det var i Dag dens første Udgangstur, bare den for Resten ikke har faaet et Chok.«

»Ja, hvor blev den af« spurgte Erik, men saa saa' han pludselig et Par grønne Øjne skinne frem under en Busk, »dér er den«, raabte han og pegede.

»Men saa kom da, saa kom da« løkkede Birgitte, »du skal ikke være bange, — den væmmelige, store Hund er blevet oppe hos Far, og jeg lover dig, at den nok skal blive borte for Eftertiden.....«.

»Nej, lov ikke det«, raabte Erik, »den er nemlig altid vant til at følge mig«.

»Jamen, kommer De da igen?« spurgte Birgitte.

»Hvis jeg maa?«

Birgitte svarede:

»Far kan ikke lide Jurister. Han siger, at de er anderledes end andre Mennesker. Hør bare paa deres Tale, siger han, og ved De, hvilket Eksempel, han gav mig forleden?«

»Nej, men fortæl«.

»Jo, hvis en Sagfører skal fri til en Pige, saa vil han sige: I Henhold til vore i Tiden fra Foraar til Efteraar førte Samtaler maa jeg anse mig berettiget til at tilspørge om Deres Hjerte er frit . . .«. Birgitte smilede: »Saadan siger Far eller noget lignende;; jeg tror, han lærer det af Gustafsen, Nu sidder de deroppe og spiller Skak og skændes, saa Brikkerne danser.«

»Jamen, hvordan skal jeg dog faa Deres Far til at synes om mig?«

»Ja, De har jo et stort Fortrin, og det er »Kval«. Far elsker Dyr, og Deres Hund ser virkelig saa god og klog ud, saa hvis De blot selv er halvt saa. . . .«.

»Tak skal De have«, lo Erik og følte sig med et saa

lykkelig. Nu havde han altsaa faaet Adgangskort til den vidunderlige Have og kunde være sammen med Husets Datter, høre hende spille og tale.

★

En Dag nogle Uger senere skrev Erik til sin Mor:

»Kære Mor. Jeg har noget at spørge min kloge Mor om i Dag. Ser du, der er mellem Sønderborgs mange blonde og sorthaarede unge Piger en, som kommer mig mere ved end alle de andre. Jeg tænker altid paa, hvad hun vil synes om det eller det, og naar jeg en Dag har gjort et godt Stykke Arbejde for Firmaet, længes jeg efter at fortælle om det og blive nikket til at Frøken Birgitte -- sig mig nu Mor, mener du ikke, at jeg er rigtig forelsket, og hvad vil du sige til, at den Pige, jeg holder af, blæser Trompet.

Det lyder maaske latterligt at spørge, men jeg kan ikke lade være. Birgitte er virkelig Trompetentusiast, og meget dygtig. Naturligvis ogsaa til andre Ting, men for dig, der holder af Musik, maa det jo være vigtigt.. Hvad siger du? Skriv hurtigt, og lad mig vide din Mening.

Din Søn, Erik.

P. S. »Kval« tuder ikke, naar Birgitte blæser paa Trompet, mærkeligt nok.«

Paa det Brev kom et Svar, som Erik en af de sidste smukke Septembere, da han og Birgitte igen sad i Haven, tog frem fra en Lomme og viste hende:

»Det er et Brev fra min Mor«, sagde han, »jeg har jo fortalt Dem lidt om hende, maa jeg læse et Par Linjer op af Brevet?«

»Ja — gerne«, svarede Birgitte, men hendes Hjerte bankede hurtigere.

»Kære Søn«, begyndte Erik, »naar »Kval« ikke tuder

over Frøken Birgittes Trompetspil, behøver jeg heller ikke at gøre det. Tag du blot hendes Haand og spørg hende fra mig, om hun vil elske min Dreng — om hun vil gaa hans Veje de unge, lette Aar og være hos ham, naar Aarene med

Jamen, saa gør dog, hvad Deres Mor siger. De skal!

de stille Glæder kommer. Siger hun ja — saa kys hende fra mig og sig til hende, at jeg i Gaar var i Musikhandelen for at se efter Noder, hun og jeg kunde spille sammen, naar I besøger mig«.

Erik tav. Og Brevet faldt til Jorden — det blev liggende som en skinnende hvid Plet i det saftiggrønne Græs —

det havde opfyldt sin Mission, for Birgitte vendte sig med et straalende Smil mod Erik:

»Jamen, saa gør dog hvad Deres Mor siger, De skal«.

Da Erik fortalte Senior om sin Lykke, trykkede Chefen hjerteligt sin Fuldmægtigs Haand, men saa spurgte han:

»Naa, nu hvor De saadan har set paa Købmandsgaardens Lokalteter, synes De saa ikke, at Svigerfar nok kunde afse det Stykke Grund længst nede i Haven?«

Men Erik svarede:

»Nej, jeg forstaar saa godt den gamle Herre. Netop dér staar jo Birgittes Musikbænk«.

Senior lo og bøjede sig ned for at klappe »Kval«:

»Ved du hvad, Hund, jeg tror virkelig, du bliver den klogeste i den Familie. Men sig mig da: hvornaar skal Brylluppet staa?«

»Til Jul, tænker jeg«, svarede Erik.

»Jamen Gustafsen«, raabte Senior over mod den slidte Pult i Kontorets Baggrund, »se saa i god Tid at faa bestilt det rigtige Vejr, saadan lidt Frost med Sol og nyfalden Sne over alle Provinsbyens røde Tage — vi maa skam holde paa Idyllen, ikke sandt Københavner?«

★

Og Juleaftensdag blev det, men det blev ogsaa Regnvejr, rigtig dansk, sivende Regn, som slettede alle Farver ud og byggede en Taagemur op over Allsund.

Birgitte var gaaet ned i Haven. Om faa Timer skulde hun køre til Brudfærd i den gamle Kirke, men først vilde hun vandre Haven igennem, finde nogle af Minderne frem fra sin Barndom og Ungpigetid og saa med regnvaade Kinder gaa op i sin Stue for at klæde sig om.

Da hun naaede Musikbænken satte hun sig, her var lidt Læ for Regnen. Hun tænkte paa de mange Gange, hun i de sidste Aar havde siddet her og øvet sig, og pludselig kom Brudstykker af Melodier piblende frem i hendes Sind, men det var, som om hun i Dag forstod Tonerne paa en anden Maade, de talte til hende, dybere, fortroligere — —.

Mon det var Lykken, der gjorde det, tænkte hun. Kunde den virkelig gøre Sindet saa stærkt, at alt syntes let, og blev man saa glad og god af Lykke; at Smilet sprang frem hele Tiden?

Saa hørte hun sig selv nynne:

— Naar Fjederhammen er Kærlighed!

Birgitte vendte sig mod et af Træerne bag Bænken, hun saa op i dets krogede, graa Grene, Regnen løb ned ad Stammen og endte i smaa, plaskende Strømme paa Jorden. Saa gentog hun Ordet: »Kærlighed« og satte et Navn til: Erik, Erik, hviskede hun, mens hun gik videre over Græsplæner og Gange — til sidst naaede hun den høje Hæk som skilte Købmandsgaard fra Nabogrund. Her var det, at »Kval« var kommet brasende ind til dem, og der i dette Hjørne af Haven voksede Violer frem hvert eneste Foraar. .

Da Birgitte naaede Trappen op til Huset, vendte hun sig endnu en Gang mod Haven. Hun nikkede til den og hviskede:

»Tak for det altsammen«.

To Timer senere kørte Birgitte gennem de julepyntede Gader hen mod Kirken. Regnen var stilnet af, og Luften var mild og frisk. Men uden for Kirken stod en fortvivlet Gustafsen med en balstyrig Hund, der rev og sled i den stærke Rem for at slippe løs og komme efter sin Herre og hen til Birgitte.

Birgitte standsede et Øjeblik foran »Kval«, hun bøjede sig ned og klappede den, og mens hun smilte til Gustafsen, sagde hun sagte til Hunden:

»Rolig, rolig, min Ven — om en Time har du os igen. Saa skal vi alle tre have en glædelig Jul, stol paa det!«

Plovmanden i Tulesmose.

Onsdagen den 4. September 1499, fire Dage før Fruedag (Marie Fødselsdag den 8. Sept.) fik Kirkeherren Johann Tamm, Sognepræst i Løjt, et Tingvidne ved otte ærlige, frie Mænd: Kristian Bruhn i Skovby, Per Persen, Skippersgaard, Mads Ell (nu Jertrums Gaard), Jep Jensen og Kalle Juel, Væltøft, Barsmark osv.

Kristian Bruhn fra Bruhnsgaard, vidnede, at han i omtrent 50 Aar var gaaet til Tinge og ingenlunde havde hørt, at nogen havde gjort Krav paa Præstens Mark, Tulesmose, før nu Hans Pæsen paa den nordvestligste Gaard i Løjt-Kloster gjorde det. Men alle, som var paa Tinge, bekendte, at Præst efter Præst fra Arilds Tid havde brugt denne Mark.

— »Tulesmose« nævnes i Broder Boysens Kirkeregister 1609, beliggende mellem Løjtkloster og Bjerreholt ved Skovby Kirkevej. —

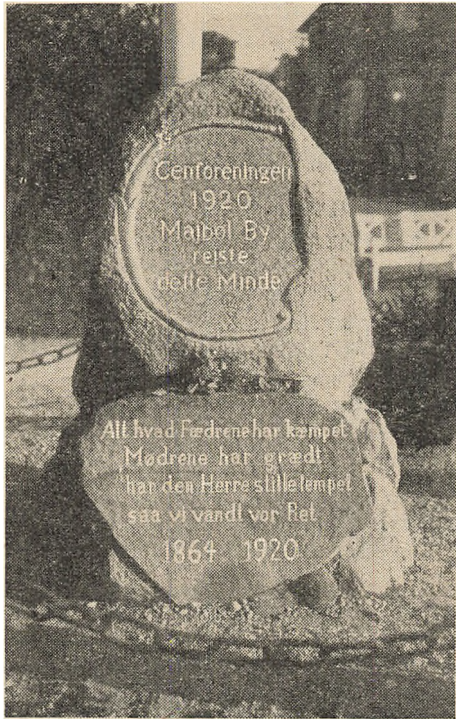
Sagnet beretter, at »Tulesmose« paa en bedragerisk Maade er blevet skilt fra Præstegaarden af Hans Pæsen. Han undgik ikke sin Straf, thi efter sin Død maatte han gaa og pløje den Mark, han paa uretfærdig Maade var kommen i Besiddelse af.

Det traf sig engang, at en Mand fra Skippersgaard i Skovby en Aften silde vendte hjem fra Løjtkloster, og da han gik forbi »Tulesmose«, var Plovmanden i Færd med at pløje. Spøgelset holdt stille og raabte til den Vejfarende: »Har jeg gjort Ret eller Uret?« Den Vejfarende svarede: »Jeg er ikke Dommer!« Men han blev saa skrækslagen, at han døde Dagen efter. —

I dette Tingvidne nævnes Navnet Bruhn. Det er Løjt Sogns næstældste Slægt. Bruhn-Slægten har gennem Tiderne haft mange stoute Bønder og vidt berejste Sømænd og i Aarhundreder været blandt de ledende i Aabenraa Amt.

Hans Hansen-Toft, Barsmark.

Hvordan Genforeningsstenen i Majbøl blev til.

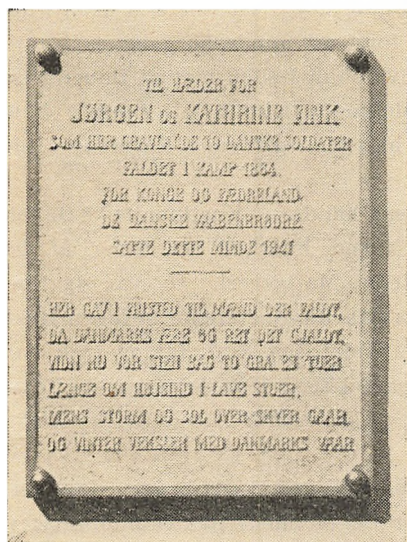
Hørup Sogn havde i mange Aar efter Genforeningen ikke nogen Genforeningssten. Da tog nu afdøde Snedkermester Chr. Iversen i Majbøl Initiativet til Rejsningen af en saadan. Og med Undtagelse af, at Bønderne hjalp ham med Hestespand at slæbe den tunge Sten hen paa Pladsen, udførte Iversen selv hele Arbejdet med Udhugningen og Rejsningen af Stenen. Han rejste den paa en meget passende Plads lige uden for sin Ejendom paa en Kile, som fremkom ved det nye Vejanlæg.

Den smukke Sten, som er afbildet over disse Linjer, blev afløret den 5. Juni 1930 af daværende Amtmand i Sønderborg, Lundby.

H. M. P.

Soldatergraven ved Bøffelkobbøl.

Af Kaptajn **Arne Stevns**.

Redaktøren af Sprogforeningens Almanak — den eneste Almanak, jeg mindes fra mit Hjem — har bedt mig skrive om Jørgen og Kathrine Finks smukke Handling og stilsfærdigt ægte Trofasthed, som den fandt synligt Udtryk, da de begravede to danske Soldater i deres Have under Kampene om Dybbøl 1864 og senere, da de i strenge Aar værnede og vogtede de faldnes sidste Hvilested.

Aarsagen til Opfordringen er, at jeg, som Talsmand for De Danske Vaabenbrødres Tilsynsraad havde den Glæde at afsløre en Mindetavle paa Finks Hus i Bøffelkobbøl den 21. Maj 1941. Jeg fik Lov at foretage Afsløringen paa min kære Fars, Ole Stevns' Fødselsdag. Det skyldes en Opfordring fra ham, at Mindetavlen blev til, og han havde glædet sig meget til at holde Afsløringstalen i den Have, hvor han som ung var Jørgen Finks Gæst. Far fik ikke sit Ønske opfyldt. Døden kom os i Forkøbet; men jeg maa vel bruge hans Ord i denne følgende Beretning, saa vidt det er muligt. Far elskede Sønderjylland af sit ganske Hjerte. Han var personlig Ven af Familien Fink.

*

2•

De to gamle i Bøffelkobbøl var født i sidste Aarhundredes første Decennier, Jørgen Fink 1817. Han deltog i Treaarskrigen og blev ramt af en fjendtlig Kugle, der gav ham et livsvarigt dybt Kraniear fra Pande til Isse. Far fortæller, at det vedblev at være saa dybt, »saa man kunde lægge en Finger i det«. Fink blev som haardt saaret ført først til Sønderborg og derfra til København. Ved Ankomsten var han Døden nær af Betændelse og Saarbeber. Hans ualmindelige fysiske Kræfter hjalp ham dog over Lidelserne, og 1854 blev han gift med Kathrine Fink, som stammede fra Dybbøl.

Finks købte det — senere saa kendte — Kaadnersted i Bøffelkobbøl, lige i Udkanten af Skoven, hvor de ved Siden af det beskødne Landbrug indrettede et Maltgørieri. De var dygtige, flittige og fattige. Der fandtes paa Kaadnerstedet kun een Hest, og kneb det for den at klare Slidet, tog Fink fat og trak paa lige Hammel med den. Ægteparret fik i 1859 deres eneste Barn. Marie Fink, der endnu lever og var med til Mindetavlens Afsløring.

Vor sidste Kamp for Sønderjylland 1864 bragte Kaadnerstedet i Bøffelkobbøl inden for Begivenhedernes Brændpunkter. Da den danske Hær stred sig tilbage fra det forladte Dannevirke og naaede det tæt bebyggede Sundeved, fyldtes hvert Hus med Soldater. Hvert Rum toges i Brug, og Soldaterne laa stuvet som Sild i Tønde og sov, saa snart de fik lagt sig. De var alle segnesfærdige af Anstrengelse. I flere Døgn fik hverken Jørgen Fink og Hustru eller andre Værtsfolk Søvn eller Hvile. Der var nok at gøre med at koge Øl, Kaffe eller Mælk til de forkomne Soldater. Var det trangt med Husrum, saa skortede det ikke paa Hjerterum.

Under den senere Belejring af Dybbøl kom det Gang paa Gang til Forpostfægtninger omkring Bøffelkobbøl. De fleste af Egnens Beboere var flygtet, og de, der blev tilbage, maatte ofte gemme sig i Kælderen for ikke at blive ramt af vildfarende

Skud. Jørgen Fink blev med sin Kone paa det lille Sted, men Datteren, Marie, sendte de i Sikkerhed paa Broagerland. Lad mig citere min Fars Optegnelser om Begivenhederne:

»I Dagene den 19., 20. og 21. Februar, stod der Forpostfægtninger om Fink Hus. Under Kampen søgte Fink og hans Kone Ly i en Cementbeholder, der brugtes ved Maltgørieriet. Den 22. var Angrebet stærkest. Tyskerne var nemlig, grundet paa stærk Snetykning, ubemærket rykket frem gennem Skoven helt ind imod Finks Hjem og havde besat Skoven med en ret stor Styrke.

Den danske Feltvagt, der førtes af Løjtnant Helms, blev omringet og taget til Fange, ca. 100 Mand. Blandt de faldne var de to Soldater, der hviler i Graven i Finks Have. Den ene, Dragon Jens Christensen fra Spjellerup paa Stevns, den anden en Infanterist, der dog foreløbig var »den ukendte Soldat«. Hvordan det opklaredes, ved jeg ikke, men nu bærer Mindestenen hans Navn, Hans Hansen fra Kyse«.

Hans Hansens Barnebarn, Fru Christensen, Tønder, deltog ogsaa i Afsløringshøjtideligheden.

Da Kampen den 22. Februar endte, laa to døde Soldater paa Gulvet i Finks Stue, hvor de blev liggende nogle Dage, fordi Træfningerne stedse blussede op. Ingen af de kæmpende Parter gjorde noget for at faa de to faldne begravet. Maa jeg atter citere min Fars Optegnelser:

»Da tog Fink en rask og stærk Beslutning, der vel ikke var helt ufarlig, men Fink var som sagt en stille og modig Mand. Han aftalte med Tyskerne, der da havde Huset i Besiddelse, at de skulde indstille Skydningen, imedens han gik over til de danske Linier for at formaa dem til at komme og afhente de døde. Det lykkedes ogsaa Fink at naa frem til den danske Linie, idet han under Vandringen derover stadig svingede med et hvidt Klæde. Han fik ogsaa bragt en Sammenkomst i Stand i sit Hus mellem danske og tyske Parlamentærer, og Danskerne fik Lov at tage de døde med sig. Naar det alligevel ikke skete,

skyldtes det nok Vrøvleri mellem Danskerne, der ikke kunde blive enige om, hvorvidt de døde skulde bæres eller køres derfra.

Saa var det, Fink og hans Kone bestemte sig til selv at tage Affære. De udvalgte den bedste Plads i deres lille Have til Gravsted. Jørgen Fink gravede selv Graven, og hjulpet af Naboens Karle bar de de døde ud til Graven. I det samme kom en stor,

Jørgen og Kathrine Fink ved Graven.

tysk Patrouille, og da den nærmede sig Huset, blev Karlene bange og løb deres Vej. Fink maatte saa klare Resten alene; det kunde han ogsaa, han havde jo Kæmpekræfter.

Der var selvfølgelig ikke Tale om at faa de to døde lagt i Kiste. De var fremdeles i deres Uniform, og den fulgte dem i Graven. Jørgen Fink fortalte mig, at han lagde dem ned i Graven ved hinandens Side og dækkede dem begge med Dragonens blaa Kappe. Han og hans Hustru stod et Øjeblik med foldede Hænder, og Jørgen Fink sagde jævnt og stille: »I Jesu Navn, sov sødt«. Derpaa skovlede han Graven til«.

Gravfreden blev ikke varig. Da en afløsende tysk Styrke besatte Egnen, og dens Chef saa den nyopkastede Jord i Finks Have, ønskede han at faa Klarhed over, hvad der var sket. Graven blev derfor aabnet saa dybt, at Dragonens blaa Kappe kom til Syne. Derpaa blev Finks Forklaring troet og Graven lukket for anden — og sidste — Gang.

Freden rykkede Tysklands Grænse mod Nord til Kongeaaen. Der blev ikke gjort Anstalter til at flytte de to Soldater til en Kirkegaard, men Jørgen og Kathrine Fink rejste dem et Minde i den lille Have. Jørgen Fink lavede selv et Mindesmærke bestaaende af et Par Træsøjler, som bar en Plade med Indskrift, forfattet af ham selv: »Her hviler 2de tapre Danske. Dragon 12. og Infanterist 10. Reg. faldne 22. Februar 1864«. Øverst paa hver Søjle var anbragt en Kanonkugle. Paa en anden, mindre Tavle stod et Par rørende, naive Vers, som Kathrine Fink havde digtet.

Versene lød saaledes:

»Her hviler Danmarks tapre Sønner,
som faldt for Overmagten her.
De slumrer sødt i Gravens Gjemme,
dog fjernt fra deres Slægtninger.
I Himlen har de Sejren funden,
Fredssol er der for dem oprunden.

I Jordens Muld vi har nedsænket
de dyrebare danske Helte,
som stred for gamle Danmarks Jord.
De stod og kæmpede med Ære,
indtil de Heltedøden fandt.
Derfor vi Ærens Kranse flette
til Minde for de danske Helte«.

Det er vel ikke udsøgt Poesi, men at det var hjertelig følt og ærligt ment, er sikkert og giver det en dyb, inderlig Klang. Jørgen og Kathrine Fink betragtede efter Fredsslutningen Graven som deres Ejendom, men samtidigt som en Helligdom, der for-

pligtede. Fink havde plantet Kristtorn bag Graven, to — efterhaanden — store og smukke Træer:

»Nu stod de som et smukt Symbol paa Haabet med deres altid løvfylgte Krone, selv i kolde Vinterdage, naar Snepuder lagde sig mellem Grenene; og om Høsten skinnede alle de smukke, røde Bærklaser som en brændende Bavn, et Vartegn for trofast Danskhed.

Rundt om Graven var nedrammet smaa firkantede, hvidmalede Stokke, paa hvis Top Fink havde anbragt en udskaaen Fugl, han selv havde lavet. Enhver förstod nok uden Forklaring, for Jørgen Fink var en stiltfærdig og tavs Mand, at det var Haabets Fugl, som sad der og sang, ikke alene over Graven, men i Samklang med Hjerternes Længsel.

Paa de nævnte Stokke hængte desuden lange rød-hvide Silkebaand (til det i en trang Periode blev forbudt). Det var Kathrine Finks Gerning at passe og forny dem. De nyeste blev omhyggeligt taget ind hver Aften for at skaane dem mod Natens Fugtighed. Hendes første Gerning hver Morgen, naar Dagen gryede, var at hænge Baandene paa Plads igen i Haven. For hende var det en daglig Vandring ind i Troens, Haabets og Kærlighedens Land«.

Det skete dog flere Gange, at Baandene blev fjernet af Gendarmen, og Amtsforstander Peter Kjer i Sønderborg idømte Jørgen Fink en Bøde paa 3 Mark eller en Dags Fængsel, og Kathrine maatte nu nøjes med at pynte Graven med levende Blomster.

Efter Overenskomst mellem den tyske og den danske Regering kom Soldatergraven i Finks Have senere ind under de Soldatergrave, der var undergivet det danske Krigsministeriums Tilsyn sydfor Kongeaen. Herved, som med de tyske Indskrifter paa Mindestene over faldne, danske Soldater, vistes der fra Mødstanderens Side vore Fædre, der kæmpede under vanske-

lige Kaar og uden fornøden Støtte fra Folket hjemme, en varig og af alle Danske højt værdsat Respekt.

*

Som nævnt blev Mindetavlen for Jørgen og Kathrine Fink afsløret den 21. Maj 1941. Flagene vajede fra hver Stang, Regimentsmusikken spillede og foruden Bataillonsfanen fra Sønderborg sænkedes en halv Snes Faner fra Forsvarsbrødre og Soldaterforeninger over Graven. Jeg afslørede Mindetavlen paa De Danske Vaabenbrødres Vegne, derpaa talte Provst Biering.

Mindetavlen af svensk Kalksten med Teksten i ophøjet Relief er skænket til Selskabet »De Danske Vaabenbrødre« af Stenhuggermester Peter Schanng.

Mindetavlen har øverst følgende Tekst:

»Til Hæder for Jørgen og Kathrine Fink,
som her gravlagde to danske Soldater, faldet i Kamp
1864 for Konge og Fædreland. De danske Vaaben-
brødre satte dette Minde 1941«.

Derunder findes et Vers, som jeg har Ansvaret for. Det skulde jævnt og stilfærdigt sige noget om Mindetavlens Hensigt:

»Her gav I Fristed til Mænd, der faldt,
da Danmarks Ære og Ret det gjaldt.
Vidn nu vor Sten bag to Graves Tuer
længe om Højsind i lave Stuer;
mens Storm og Sol over Skyer gaar,
og Vinter veksler med Danmarks Vaar«.

De store og de smaa Ting.

Af P. Tolderlund-Hansen.

ULYKKEN INDTRAF EN SOLHED SOMMEREFTERMIDDAG, netop da Folk havde rejst sig fra Eftermiddagskaffen og paa tunge, lidt stive Ben var paa Vej til deres Arbejde.

Det var paa den Tid af Aaret, hvor det endnu er for tidligt at give sig i Lag med Høsten, men hvor Landmændene banker Knoene hvide paa Barometeret for at dømme om Vejrets Stabilitet. Selvbinderne var kørt frem ved Gaardene og stod med deres blaa og røde Farver og livede op i Sollyset. Paa en af Maskinerne legede Drengene fra Landsbyen; i deres Fantasi var det blevet et vinget Aroplan, der styrede ud i Luften, men Illusionen brast, da en Karl kom forbi og jog dem bort. Det var ikke Legetøj, hvis det var det, de bildte sig ind. Og Drengene søgte Ly i den lille Skov bag Skolen; der havde de det for sig selv. Byens stærke Smed, Anton Frandsen, havde Dagen igennem gaaet fra Maskine til Maskine og havde prøvet Mekanismen efter i Sømmene. Skæve Sejl havde han faaet rettet, og rustne Hjul havde han faaet til at løbe rundt igen. Naar alt andet syntes haabløst, hentede man Anton, og han kunde paa sin sindige Maade finde Fejlene, mens han gik og smaasnakkede med Maskinerne, indtil de overgav sig og med kattevenlig Summen satte deres lille Verden af smaa og store Hjul i Bevægelse. Men i Dag havde Anton Frandsen ikke Tid til at smaasnakke sig tilrette med de stædige Maskinskrog. Maaske kunde Folk finde paa at høste endnu i Morgen, og saa nyttede det ikke, at Selvbin-

derne stod og mukkede hjemme ved Gaardene og ikke vidste, om de vilde lade sig tale til Fornuft, før Vejret igen var slaaet om, og det kunde være ligegyldigt med Høsten. Anton Frandsen tørrede Sveden af Panden med Bagsiden af den ene Haand og kravlede ind under en Selvbinder.

En Flok Ænder vraltede over Vejen i Retning mod Gadekæret ved Skolen, og inde paa Græsmarkerne havde Køerne lagt sig til Hvile i sindig Ro og langsommelig Drøvtyggen. I Præstegaardens Have stod der hvide Bænke rundt paa Plænerne, og en ung Pige i blaa Kjole stod paa en Stige og plukkede Kirsebær. Bag Hækken til Nabohaven gik Førstelæreren med Net for Ansigtet og gjorde sine Bistader i Orden. Og med Mellemrum hørtes det bløde Vingesus af en Stork, der gled forbi paa Vej mod Reden i Poppeltræet ved Sprøjtehuset.

Men saa kom Ulykken og forandrede det hele. Kun Solen skinnede stadigt ned over Byen, men maaske netop det gjorde, det virkede meningsløst og uforstaaeligt, at der var sket en Ulykke.

Til en Begyndelse blev alt Forvirring. Da der i det fjerne hørtes Toner fra Redningskorpsets Udrykningsvogne, standsede Folk deres Arbejde og nærmede sig Vejen for at se, hvad der var sket. Men de saa blot en sort Ambulance og en rød Kranvogn jage forbi i en Støvsy. Lidt efter holdt Lyden fra Signalthornet op, og man forstod, at Bilerne havde naaet deres Bestemmelsessted. Saa strømmede Folk ud i Landsbyens Gade, men der blev blot stillet Spørgsmaal. Ingen vidste, hvad der var sket.

Men saa kom Smeden.

Hans tunge Trin i Træskoene gav Genlyd mod Huse-nes Facader, og hans rødlig Haar skinnede næsten i Sollyset. Der var Svedperler paa hans Ansigt, men trods det var han bleg.

Da han kom til den første Klynge, sagde han med et Par knappe Sætninger, hvad han vidste. At der var sket en Ulykke nede i Niels Jørgensens Gaard. Det var vistnok Brøndgraveren, der var kommet noget til.... vistnok. Og han vilde egentlig have føjet til, at han vidste det, fordi Ambulancen et Øjeblik havde standset ved Selvbinderen, hvor han arbejdede, og Chaufføren havde spurgt om Vej til Niels Jørgensens Gaard, men det blev der ikke Tid til at sige, for Folk var allerede paa Vej mod Ulykkesstedet. Alle tog samme Retning, blot Smeden blev staaende tilbage. Han stod midt paa den øde Vej og saa efter de mange, der hastede bort uden selv at gøre sig klart, hvad de vilde et Sted, hvor der kun kunde være Tale om alvorlige Tildragelser.

Men Anton Frandsen kunde naturligvis være ligeglad; blot vidste han, at han i hvert Fald ikke vilde styrte ned for at se, hvad der var blevet af Brøndgraveren. Maaske havde han ikke været saa tilbageholden, hvis det ikke netop havde været Brøndgraveren. Men nu var det altsaa netop ham, og Smeden vilde ikke vise sig et Sted, hvor der foregik noget, der havde med Brøndgraveren at gøre.

Han var naaet tilbage til sin Selvbinder, og han forsøgte paa ikke at tænke paa andet end Arbejdet. Han kravlede atter ind under Maskinen, løsnede et Par Skruer men opdagede, at det var et Par forkerte. Saa blev han et Øjeblik liggende uden at arbejde, og paany kom han til at tænke paa Brøndgraverens Skæbne. Ude paa Vejen jog to Karle forbi paa Cykle. Ogsaa de vilde vel ned for at se Blod. Smeden spyttede ind i de oliesnavsene Hjul og var forarget. Der var vel ingen Grund til at skabe sig, fordi der var sket en Ulykke. Han kravlede ud igen. Han var pludselig kommet til at ligge og se op i Selvbinderens mange Hjul, og den Tanke havde slaaet ham, at det jo lige-

saa godt kunde have været ham, der havde været Bud efter. Det kunde have været ham, der var spiddet fast i en forbandet Maskines glubske Hjul, og saa skulde han have været fisket frem, mens Folk havde staaet og gloet i Haab om at se et lemlæstet Legeme, der vilde faa dem til at be-svime. Mon ogsaa Brøndgraveren vilde være kommet. Frandsen vidste det ikke, og han bildte sig selv ind, at han ogsaa var fløjtende ligeglad med sin Uvidenhed. Det lyk-kedes ham at faa en Cigaret frem, uden at han forbandt uhyggelige Tanker med det, men da han vilde tænde den, opdagede han, at han rystede paa Haanden. Og hvorfor? .

Smed Frandsen var en ordentlig Mand af Natur. Og han var ogsaa ordentlig med sine Tanker. Nu følte han, at han ikke havde Kontrol over sig selv, og derfor tog han en usædvanlig Beslutning. Han vilde blæse paa Arbejdet og gaa hjem i Smedien og tænke ordentligt igennem, hvad der var sket. For der var jo noget mærkeligt i, at hans værste Fjende var kommet til Skade, maaske var død, og at han trods det havde mest Lyst til at løbe ned til Stedet og tilbyde sin Hjælp. For Brøndgraveren var maaske alli-gevel ikke hans Fjende.....

I et Hjørne af den mørke Smedie satte han sig paa Kanten af en Ambolt og sugede Røgen fra Cigaretten ind med dybe, usunde Lungesug.

Det var saa mærkeligt, at Brøndgraveren maaske var død; det var underligt, fordi Smeden havde følt, at der havde været noget imellem dem, der engang skulde brin-ges ud af Verden igen, og nu var det sandsynligvis for-sent. Han spyttede arrigt over i Fyrstedet og knuste Ciga-retstumpen under sin klodsede Træsko. Det havde ogsaa været dumt, at han ikke havde taget lidt mere koldblodigt paa den Uenighed med Brøndgraveren, men Hidsigheden var løbet af med dem begge, og en lille Ting — noget, det

var smaat mod det, der nu var sket — havde faaet Lov til at blusse op, saa Gud og hver Mand maatte tro, at de hade hinanden. Saadan gik det jo i en lille By, naar to Mennesker med skarpe Kanter tørnede sammen; saa blev en lille Bagatel blæst op til en uoverstigelig Uoverensstemmelse, og bagefter var det for sent at faa den bragt ud af Verden igen.

Der var jo ogsaa det gamle Spørgsmaal om, hvem der havde Skylden for Uenigheden. Det var gaaet til paa den Maade, at Brøndgraveren en Dag var blevet hentet til en Vindmotor, der ikke vilde gaa, og som Smeden havde opgivet. Frandsen havde sagt til Ejeren, at det var noget rustent Kram, der sad i Motoren, og at der maatte en ny til, men det havde vel nok været sagt paa Beregning. Det var altid bedre at sælge en ny Motor end at tjene seks Kroner ved at faa en gammel til at gaa rundt et lille Stykke Tid endnu. Men Ejeren havde ikke ladet sig nøje med Smedens Snak; han havde i Stedet hentet Brøndgraveren, der havde lidt Forstand paa de Ting ogsaa, og to Timer efter begyndte den dødsdømte Vindmotor at arbejde og udsendte smaa fornøjede Hammerslag fra sin Pumpe.

Smeden var blevet mere end gal i Hovedet. Han var hidsdig af Natur, og her havde Brøndgraveren ikke alene mast sig ind paa hans Næringsvej, han havde endogsaa gjort, at Smedens ellers saa gode Ry som Mekaniker var bragt i et mindre godt Lys. Samme Aften var Smed Frandsen kørt ned til Brøndgraveren, der boede i et lille Hus lidt uden for Byen. De to Mænd havde taget Maal af hinanden, Smeden havde sagt sin Mening, og Brøndgraveren havde ikke villet lade sig noget byde. Og saa var Striden skabt.

Ganske vist havde Brøndgraveren siden den Dag holdt sig fra at arbejde som Mekaniker, men det var ikke Op-

fordringerne, der manglede. Han havde Kone og otte Børn, og der var ikke altfor mange Brønde at arbejde med, saa Folk vilde gerne hjælpe ham, men Brøndgraveren vilde ikke forsøge sig med flere Motorer. Maaske var han heller ikke helt sikker paa sig selv i Mekanikerfaget, eller var det blot Frygten for at faa flere Ubehageligheder med Smed Frandsen, der holdt ham tilbage?

Smeden havde rejst sig og gik planløst rundt i sin rummelige Smedie. Det var ubehagelig at gaa her alene og være uvidende om, hvordan det var gaaet Brøndgraveren. Hvad skulde der blive af Konen og Børnene, hvis han faldt fra.

Frandsen greb uden Formaal en stor Forhammer. Han blev staaende med den et Øjeblik, og saa knaldede han den i Ambolten med et rungende Brag, der gjorde ham selv forskrækket. Det forekom ham pludseligt, at han havde været smaalig overfor Brøndgraveren, selvom der havde været Grund til at blive gal i Hovedet.

Det var ikke mange Timer siden, de to Mænd sidst havde staaet overfor hinanden. Der havde været noget i Vejen med Spillet over Brønden i Niels Jørgensens Gaard, og der var sendt Bud efter Smeden. Han var kommet derned om Morgenen og havde foretaget Reparationen, inden Brøndgraveren og hans Medhjælper kom. Han var netop blevet færdig, da de indfandt sig, og med et lille, paataget Grin havde Smeden mumlet, at det kunde Brøndgraveren nok ikke selv klare.

Saa havde han vist Mændene, hvordan han havde ordnet Spillet. Han havde stillet et Par lange Lægter ned i Brønden, saa de helt fra Bunden støttede Hejseværket. Brøndgraveren havde blot nikked, mens han trak sin Jakke af og smøgede Ærmerne op. Saa æntrede han en af Spandene, og Medhjælperen hejsede den tunge Mand ned

i Brøndens Dyb. Netop, da han forsvandt under dens Kant, mødtes hans Øjne med Smedens. Nu bagefter var det, som om de havde sagt: Hvorfor i Alverden skal vi blive ved med at være uenige om en gammel Strid, der ingenting er. — Naa, men bagefter blev man jo altid saa klog.

Frandsen traadte ud af Smedien og missede med Øjne mod Sollyset. Han vilde gaa tilbage til Selvbinderen, men halvvejs blev han standset af et Landpostbud, der spurgte, om han vilde med ned til Niels Jørgensens.

— Jeg har travlt, sagde Frandsens og gik videre.

— Det var vi andre vel ogsaa, mente Postbudet.

Saa standsede Smeden og stod et Øjeblik og saa ud over Byen. Uden at se paa Postbudet spurgte han, og der var en hæs Lyd i Stemmen:

— Er han død?

— Hvor skulde jeg vide det fra, svarede Postbudet, men det er han vel nok....

Og medens Manden kørte videre paa sin Cykle med den sorte Lædertaske paa Styret, drev Smeden ubeslutsomt tilbage til sin Smedie.

Han var raadvild og ilde tilpas. Men han maatte glemme ved at arbejde. Med et haardt Ryk drejede han frem for Kontakten til Elektromotoren. Et Par Hjul begyndte at rotere. Til at begynde med kunde man se deres slørede Aftegning mod den kalkede Væg, men hurtigt var Tempoet sat op, saa der kun var et Par flimrende Cirkler tilbage. Og Smeden drejede Haandsvinget længere frem, og Hjulene løb hurtigere, end de nogensinde havde gjort, og han gav dem endnu stærkere Løb. Til sidst fik de alt, hvad Motoren kunde yde. Og det tilfredsstillende Smeden at gøre dette dristige. Han stak Hænderne i Lommerne paa de blaa, olieplettede Benklæder og gik nærmere Maskinen for at iagttage den brede Læderrem, der fløj rundt

om Maskinens Hjul med en Hurtighed, der overgik Øjets. Og Smeden lænede sig med en Albue mod Væggen og lyttede til Maskineriets astmatiske Aandedrag.

Og da Remmen med et skærende Smæld sprængtes, stod han med halvlukkede Øjne og nød Maskinernes brummende Musik. Han naaede ikke at flytte sig eller blot at røre sig, før den vældige Remskive med et uhyggeligt Smæld ramte hans Ansigt og kastede ham om paa Smediens snavsede Lergulv.

★

Paa Gaardspladsen hos Niels Jørgensens klumpede Landsbyens Beboere sig sammen for at se og følge Begivenhederne omkring Brønden. Sognefogden forsøgte at trænge de mest ivrige Tilskuere tilbage og truede med at ringe til Politiet, hvad der kun fik dem til at mase sig yderligere frem. Redningskorpsets Folk arbejdede hurtigt og roligt og lod ikke til at bemærke, at der var Mennesker omkring dem. Paa Kranvognen stod en Assistent og dirigerede og anviste.

Udover den interesserede Tilskuerflok forlød det, at man havde hørt Brøndgraverens Stemme nede fra den sammenstyrtede Brønd, men andre fortalte, at der laa fire Meter Jord over ham, og ingen vidste, hvad der var sandt. Nogle Drengene forsøgte at kravle op paa Ambulancen, der var kørt frem ved Brønden modsat Kranvognen, men Sognefogden kom til og fik dem drevet bort. Saa kom Landbetjenten til Hjælp, og roligt men myndigt fik han Folk til at forlade Gaardspladsen. Det tog sin Tid, men endelig var der tomt for nysgerrige i Gaarden. De stod nu klumpet sammen ved Indkørslen og gættede paa, hvilket af Rygterne om Brøndgraverens Skæbne, der talte sandt.

Og Sandheden var, at der var kommet Livstegn fra Brøndgraveren. Der maatte paa en eller anden Maade være opstaaet et Rum nede i Brønden, saa han endnu var i Live, men det nyttede ikke at mase paa; der maatte arbejdes med Forsigtighed, for at ikke ogsaa Resten af Brønden skulde styrte sammen. Man havde forlængst faaet fjernet Stenene ved Brøndens Overkant, og Spillet var slæbt bort. Det laa væltet ude paa den frie Gaardsplads, og Folk kunde se, at Staalrossen, som Spandene førtes op og ned med, var blevet sprængt. Antagelig havde dette været Aarsagen til, at Katastrofen var sket. En Spand maatte have ramt Siderne, hvorved de var begyndt at skride sammen.

Fra Kranvognen var man begyndt at hejse Jord op. Men nu standsede man, og Assistenten paa Vognen konfererede med en Mand, der var sænket ned i Brønden. Der blev stukket et Reb derned, og andre lukkede Døren op til Ambulancen. Det lod til, at man nu var naaet saa langt ned, at det var muligt at faa et Reb gjort fast til Brøndgraveren. Oppe paa Gaardspladsen stod en Læge i graat, nypresset Tøj. Han aabnede sin Taske og saa Instrumenterne og Forbindspakkerne efter. Han virkede fremmed i det ulastelige Tøj, her hvor alle de andre løb rundt i Arbejdstøj med Sveden drivende nedover Ansigtet.

Der blev aandløs Stilhed, da Kranen begyndte at arbejde. Snoren gled op Tomme for Tomme, og de arbejdende Mænd havde alle Sanser samlet omkring Arbejdet. Assistenten gjorde med en Haand Tegn, naar Kranen skulde arbejde, Minutterne var som Timer....

★

Præsten havde den Uvane, at han altid glemte sine Haveredskaber ude. De fik Lov at staa der i Regn og Sol-

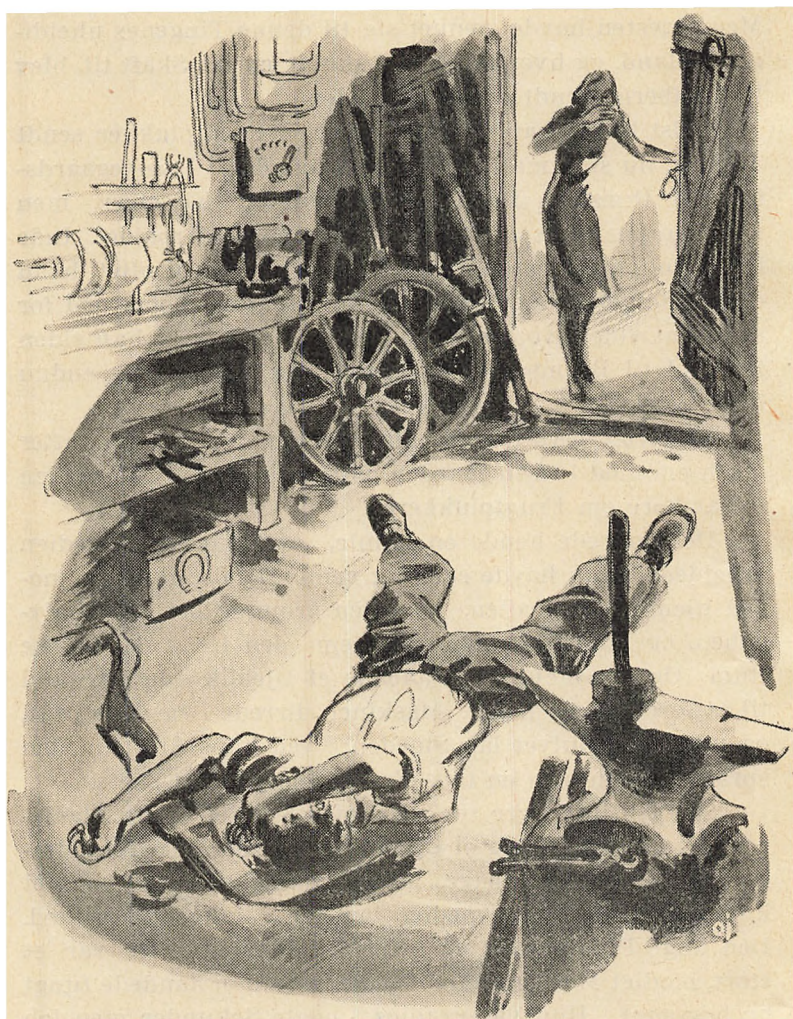
skin, og Følgen var, at der hvert Øjeblik brækkede et Skaft. Men Præsten havde vænnet sig til denne Tingenes uheldige Tilstand, og hver Gang, der skulde et nyt Skaft til, blev Redskaberne sendt over til Smeden.

Sidst havde han saaledes faaet en Frugtplukker sendt over, og nu stod man og skulde bruge den i Præstegaards-haven. Præstens Datter havde plukket Kirsebær, men Ulykken hos Niels Jørgensens havde sinket Arbejdet. Inde i den kølige Havestue havde Præstefamilien drøftet, hvad de kunde gøre, og Præsten havde besluttet at gaa ned for at faa at vide, hvor galt det stod til. Saa vilde han siden tage ud til Brøndgraverens Kone, der vel sagtens endnu intet anede.

Datteren havde fulgt ham paa Vej, og da hun atter gik hjem mod Præstegaarden, vilde hun se ind til Smeden for at høre om Frugtplukkeren.

Det undrede hende en Smule, at Motoren i Smedien arbejdede. Hun havde egentlig ventet, at der ikke var nogen hjemme i Smedien, men den grønne Port stod halv-aaben, og hun gik hurtigt gennem den ind i det mørke Rum. Og der blev hun staaende et Øjeblik ude af Stand til at foretage sig noget. Maskinen dirrede i rasende Takt, og midt paa Gulvet laa Smeden; ved hans Side laa den sprængte Rem som en tavs Forklaring paa det skete.

Saa løb hun over til Instrumentbrættet under Maalere-n; hun betænkte sig et Øjeblik men greb saa i Haandtaget og drejede det tilbage. Motorlarmen ebbede ud med et knurrende Snøft, og Smedien laa hen i knugende Stilhed. Den unge Pige bøjede sig ned over Smeden. Der var et stort, blodigt Mærke i hans Pande, men han aandede tungt og besværet. Hun var raadløs i nogle Sekunder men løb saa ind i Stuehuset. Der var ingen Mennesker derinde —

Midt paa Gulvet laa Smeden —

ogsaa Smedens Familie var vel i Niels Jørgensens Gaard — og hun løb hen til Vægtelefonen og ringede op.

★

Brøndgraveren var tilsyneladende livløs, da de trak ham op over den grusede Kant. Hans Ansigt var dækket af Grus og Sand; det var et grimt Syn. Lægen bøjede sig ned over den tunge Skikkelse og foretog en hurtig Undersøgelse. Saa sagde han noget til Assistenten fra Redningskorpset, og man saa Folkene trække Baaren ud af Ambulancen. .

Ved Indkørslen begyndte Landbetjenten at beordre Folk bort, saa Passagen var fri, naar Ambulancen skulde køre bort. Det gik trægt; først, da den store Bil svingede frem over Gaardspladsen blev der en Stribe fri Vej, hvor den gled igennem. Saa lød dens Signalthorn paany, og hurtigt var den borte.

Udenfor Smedien holdt der en Lægebil, og i Udkanten af Byen krydsede Ambulancen en anden i modgaaende Retning.....

★

— Det er ikke min Skyld..... det passer ikke, hvad der siges, raabte Smeden og gjorde en afværgende Haandbevægelse med sin hærdede Næve.

Men saadan var det naturligvis.. Folk skulde nok finde paa et eller andet, saa han kunde faa Skyld for Brøndgraverens Ulykke. Alligevel vilde Smeden ikke opgive, og han raabte igen:

— Det passer ikke, jeg har ikke rørt ved Spillet. Jeg kan ikke gøre for, at der skete noget....

Men han saa for sig de mange anklagende Blikke. Det var Landsbyens Beboere, der beskyldte ham for at have haft en Finger med ved Ulykken. Han havde jo repareret

Spillet, og saa havde han vel benyttet Lejligheden til at pille lidt ved det, saa Ulykken kunde ske. Han var jo ofte saa hidsig, og hvad kan man ikke gøre, naar Hidsigheden løber af med en.... Smeden opgav at raabe. Da han atter talte, var Stemmen behersket, næsten dæmpet. Og han sagde:

Han førte sin Haand op til Ansigtet og mærker, at han var forbundet

— Det var jo ikke Meningen, at Brøndgraveren og jeg ikke skulde kunde glemme det med Vindmøllen. Det var jo ikke Meningen. Og I maa ikke tro, at jeg vil ham noget ondt.... Jeg havde mest Lyst til at hjælpe, til at løbe ned og hjælpe i Niels Jørgensens Gaard, men saa var det, at.... at....

Og han kunde ikke komme længere. Det var, som om det standsede dér. Lidt blev han liggende og prøvede at huske, hvad der saa skete, og med eet slog han Øjnene op. Han laa i en hvid Hospitalsseng, og nogle Sygeplejersker stod omkring ham.

— Hent Reservelægen og sig, at Frandsen er kommet til Bevidsthed, hørte han den ene Sygeplejerske sige til en Elev.

Naa, saadan, tænkte han. Der maa altsaa være sket et eller andet, saa jeg har mistet Bevidstheden.. Men derfor behøver jeg vel ikke at behandles som et Barn?

Og han vilde rejse sig men mærkede, at det smertede og brændte i Ansigtet. Han førtes sin Haand til det og mærkede, at han var forbundet.

— Ja, De har slaaet Dem lidt, sagde Sygeplejersken og smilede til ham.... Og De har fantaseret en hel Masse, føjede hun leende til.

Smeden drejede Hovedet. Han vilde se bort, men hans Øjne mødtes med et Par andre. I Nabosengen laa Brøndgraveren.... uden Forbinding og uden at se anderledes ud end ellers.

De sagde intet til hinanden. De blot laa og stirrede hinanden i Øjnene. Først, da Sygeplejersken var gaaet, sagde Brøndgraveren:

— Da du laa og drømte, sagde du, at Folk vist vilde tro, at det var din Skyld med Ulykken.... Men det er tværtimod dig, der reddede mig .....

Efter en Pause, sagde Smeden:

— Det er det vist ikke.... det er blot noget du siger.

Men det var ikke blot noget, Brøndgraveren sagde. Det var Sandheden. For de Lægter, Smeden havde stillet ned i Brønden, havde forhindret, at den faldt sammen.

Det varede en Stund, inden Smeden forstod det helt. Saa sagde han langsomt:

— Det var jo godt, det gik saadan.

— Synes du, spurgte Brøndgraveren, og der var ingen Ironi i Stemmen.

Smeden nikkede. Og lidt efter sagde han:

— Jo, for det var jo dumt af os, at vi blev saa uenige, og det havde været slemt, om vi ikke havde faaet det rettet.

— Det havde det, mumlede Brøndgraveren. Men nu er det jo godt, som det er gaaet.

Og deres Øjne mødtes igen. Det var to store Mænd, der overgav sig. Som forstod, at man skal skelne mellem de smaa og de store Ting.....

★

Mange fra Landsbyen kom ligesom tilfældigt gaaende ud til Brøndgraverens Hus den Aften. De vilde dog lige høre ind, om der var noget, de kunde hjælpe med. Og saa vilde de jo ogsaa sige, at det var godt, det ikke var gaaet værre, end det var. Men Brøndgraverens Kone var ikke kommet hjem fra Hospitalet endnu, og Folk stod i Sommeraftenens Stilhed i Klynger og diskuterede Dagens Hændelser. Mærkeligt, at baade Smeden og Brøndgraveren saadan skulde komme galt afsted samme Dag.

Brøndgraverens otte Børn legede foran Huset. Der var jo kommet Besked om, at det gik godt paa Hospitalet, saa hvorfor skulde der ikke leges.

Og der kom stadig Folk ned gennem Bivejen, der snoede sig bugtende mellem Landsbyen og Brøndgraverens Hus. Kornet stod gyldent paa Markerne, og de tætte Nøddehegn var støvede. I Morgen kunde Høsten vel begynde.

Folk var gaaet ud gennem Markerne bag ved Huset.

De fulgte en lille, fortrampet Sti og standsede paa en Høj, der var Resterne af en Kæmpegrav. Derfra var der Udsigt over hele det bakkede Landskab. Og herfra kunde man ogsaa se den smalle Stribe Vand, der fortalte om Fjordens Nærhed.

Ude mod Vest var Solen ved at synke. Horisonten spejledes rød af dens Straalehav.

— Det er skønt, — usædvanligt skønt, sagde Læreren, der gerne vilde skabe Stemning.

Og de andre nikkede.

De blev staaende deroppe i lang Tid, og først, da de saa, at Præsten og Brøndgraverens Kone var kommet tilbage, begyndte de at gaa ned mod Huset. Men undervejs mødtes de med de andre paa en Græsmark, hvor Køerne stod og gumlede langs Stien.

Den lille Klynge Mennesker ventede, at der skulde siges noget, og det blev Præsten, der fik det sagt. Og han var vel ogsaa den, der kunde sige det bedst. . . . Han fortalte dem om Hændelserne paa Sygehuset, og med et fjernt Blik udover det sommerklædte Aftenbillede af et dansk Landskab, føjede han til:

— . . . for det er nu engang saadan, at der ikke falder nogen Spurv til Jorden, uden at Vorherre vil det. . . .

— Nej, det er rigtigt, sagde Læreren, som syntes, der maatte siges noget.

Og de gik videre over de dugvaade Græsmarker, hjem til Landsbyen med dens store og smaa Tildragelser.

Forklaring over et Spil Kort.

En Soldat gik engang i Kirke, hvor han udsøgte sig en Plads midt i Kirken, tog et Spil Kort op af Lommen og betragtede det med spændt Opmærksomhed. En Sergent, der sad i Nærheden, befalede ham at stikke Kortene i Lommen, men Soldaten lod som han ikke forstod ham og betragtede Kortene med endnu større Opmærksomhed. Da Gudstjenesten var til Ende, ventede Sergenten udenfor Kirken paa Soldaten og førte ham til hans Chef, Kaptajnen, til hvem han meldte ham.

Kaptajnen befalede ham at forklare sin Opførsel i Kirken.

Soldaten svarede: »Jeg har hverken fornærmet Gud eller Mennesker med mine Kort.«

»Det nytter ikke«, sagde Kaptajnen. »De maa forklare Dem nærmere, hvis De vil undgaa Straf.«

Soldaten svarede: »Jeg har i min Ungdom aldrig lært at læse, og enhver Bog vilde derfor være mig til ingen Nytte. Men til Erstatning derfor har jeg anskaffet mig et Spil Kort; thi naar jeg ser et Es, saa ved jeg, at der er kun een Gud, som har skabt Himlen og Jorden. En Toer siger mig, at Jesus havde en dobbelt Natur, en guddommelig og en menneskelig. En Treer siger mig, at der er 3 Personer i Guddommen, nemlig Fader, Søn og Helligaand. En Firer siger mig, at der er 4 Evangelister, Mathæus, Markus, Lucas og Johannes. En Femmer betyder Jesu 5 Undergerninger. En Sekser betyder, at der er 6 Arbejdsdage i en Uge. En Syver siger, at den 7. Dag skal holdes hellig. En Otter siger, at der var 8 Mennesker, som blev reddede i Noahs Ark efter Syndfloden. En Nier siger mig, at da Jesus helbredede de 10 Spedalske, var de 9 utaknemmelige. En Tier betyder de 10 Guds Bud, som blev givet ved Moses paa Sinai Bjærg.«

Dernæst tog han Klørknægt og lagde den til en Side med den Bemærkning, at han var ubrugelig. De andre Knægte forestillede de 3 Bødelknægte, som korsfæstede Jesus. De 4 Damer forestillede den ene Jomfru Maria, de 3 andre dem, som ledsagede hende til Jesu Grav Paaskemorgen. De 4 Konger forestillede den ene Herodes og de tre Kongerne, som kom fra Østerland for at lede efter Kongen, som var født. Der er 12 Billeder i et Spil

Kort og ligesaa mange Maaneder i et Aar. Der er 52 Kort i et Spil og ligesaa mange Uger i et Aar. Der er 4 Kulører og ligesaa mange Aarstider. Endvidere betyder Klør Jesu Kors, Spader Graven, Ruder, at der er 4 Hjørner i en Kirke, Hjerter, at vi skal gaa i Kirke med hjertelig Andagt og Glæde.

»Her har De min Forklaring, Hr. Kaptajn.«

Kaptajnen svarede: »De har endnu ikke fortalt mig noget om Klørknægt, og den har dog vist sin Betydning ligesaa vel som de andre. Fortæl mig derfor lidt om ham.«

»Det skal jeg gerne, dersom Kaptajnen vil fritage mig for Straf bagefter.«

Da Kaptajnen lovede dette, sagde Soldaten: »Den betyder Judas, som forraadte Jesus, og som jeg vil ligne ved Sergenten, der meldte mig til Kaptajnen.«

Sergenten blev flov og luskede af, men Kaptajnen gav Soldaten en Daler for hans Forklaring.

Det hellige Blod i Lysabild.

I Middelalderen prægede Kirken, som den bestemmende Magt, alt højere Liv. I Gudsdyrkelsen betød — navnlig i Middelalderens Slutning — Helgendsdyrkelsen mere og mere. Man bad til Helgenerne snarere end til Gud eller Kristus. I saa at sige alle Livets Forhold greb Tilbedelsen af Helgener ind. Mod Sygdomme bad man til en bestemt hellig Mand eller Kvinde. Enhver Folkeklasse, ethvert Haandværkerlav havde sin udkaarne Helgen som Beskytter. Mange Lokaliteter var helgenviede. Saaledes havde hver Kirke sin Værnehelgen, eller man kunde nøjes med at have et Billede eller et Relikvie af en hellig Mand eller Kvinde anbragt i en Kirke, og Stedet blev anset for at være i Besiddelse af særlig hellig Kraft. Kirker (eller andre Helligsteder), der saaledes var begunstigede, blev besøgt til visse Tider af mange Mennesker, hvoraf adskillige kunde være langvejs fra. Saaданne Valfartssteder, hvortil Pilegrimme drog, havde Sønderjylland flere af. Her skal omtales en af dem, Lysabild Kirke paa Als. Denne Kirke skal i den katolske Middelalder have været viet til Ærkeenglen St. Michael (»Himmeriges

Bannerfører«, »den stærke Strider mod den gamle Orm«, der i Dødsstunden modtager retfærdige Menneskers Sjæle og fører dem til Paradis, og som paa den yderste Dag vil dræbe Antikrist, kalde alle døde af Gravene og fremvise Kristi Marterredskaber — de gode til Trøst, de onde til Dom.

Det var dog ikke Tilknytningen til Ærkeenglen, der gjorde Lysabild Kirke bekendt, men dens Forbindelse med Det hellige Blod, der skulde symbolisere Frelseren, ligesom St. Hjælper Krucifikset i Kliplev Kirke (St. Hjælp betyder her Kristus). Man

*Lysabild Kirke.
Yderst til Venstre Vinduet i det hl. Blods Kapel.*

havde i Middelalderen Valfartssteder baade for Det hellige Blod og St. Hjælper i Danmark og Tyskland. I det 14.—15. Aarhundrede fandtes et »Helligt Blod« i Wilsnach, som Alsingerne

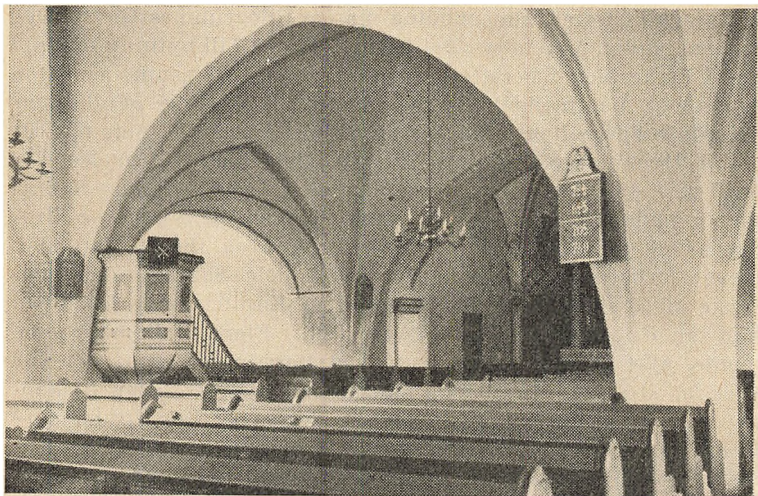
i 1421, efter ved Mommark at have besejret den danske Admiral Iver Bryske, gjorde det Løfte at skænke en Kalk til 50 Mark Sølv og derefter bygge et Kapel, »Det hellige Blod« til Ære, i Lysabild. Dette skete, og snart efter var Lysabild Kirke et bekendt Valfartssted, som modtog mange Pilegrimmes Gaver. Ogsaa paa anden Maade er »Det hellige Blod«s Tilknytning til Lysabild Kirke blevet berettet i Overleveringen. Museumsinspektør J. Raben har meddelt flg. Sagn herom i sin Bog: »Folkesagn og gamle Fortællinger fra Als og Sundeved« (1923), Side 67—69:

»I Helmolds Slavekronik berettes følgende Tildragelse: Da en Præst paa Als var i Færd med at uddele Alterens Sakramente opdagede han ved at hæve Kalken, at Vinen og Brødet havde forvandlet sig til virkelig Kød og Blod. Han blev meget forfærdet og vovede ikke at uddele Sakramentet, men rejste til Biskoppen med Kalken. I et Kapitelsmøde berettede han om Underet og viste Kalken frem. Flere af Dømherrerne mente, at Underet maatte have god Betydning, og at det var sket for at styrke Troen paa Sakramentets Kraft. Men Biskoppen var af en anden Mening; han erklærede, at Kirken stod foran en haard Hjemsøgelse, og at der vilde flyde meget kristeligt Blod. Med den »Kirke paa Alsø« kan kun Lysabild være ment, thi Kirken har engang haft et Hellig Blods Kapel, og den Slags Kapeller byggedes altid kun som Følge af et saadant Blodsunder. Desuden var Lysabild den eneste Kirkeby paa Als, som hørte under Slesvigs Kirkesprengel (s: Distrikt), hvis Domkapitel var Ejer af Lysabild By. Allerede 14 Dage senere gik Biskoppens Spaadom i Opfyldelse. Vagirernes og Obotriternes Flaade landede uhindret paa Als, og de slaviske Sørøvere indtog hele Øen. Kirkerne blev jævned med Jorden, enhver, som satte sig til Modværge, blev hugget ned. Den øvrige Del af Befolkningen blev ført i Slaveri. Helmold paastaar at have hørt af Øjenvidner, at Obotriterne alene i deres Hovedstad Veligard (Meklenborg) paa én Markedsdag udstillede 700 Alsingere til Salg. Dette skete i Aaret 1160«.

Dette uhistoriske Sagn kan suppleres med endnu et: For at øve Bod skal Ejeren af Borgen Lysabild have bygget den om til Kirke, St. Michael til Ære. Han havde nemlig begaaet et Mord paa Junkeren paa Abbelhoved, d. e. Landtungen, hvorfra Pølsrev skyder sig ud i Havet. Kirken førte derfor i lang Tid Navnet »Hellig Blods Kapellet«.

Det Kapel ved Lysabild Kirke, hvis Tilstedeværelse Sagnene søger at forklare, er opført i den senere Middelalder i Flugt med Kirkekorets Østgavl. Kapellet, der er stort og vender mod

*Lysabild kirkes Indre.
Billedet viser et Kig ind i det hl. Blods Kapel.*

Nord, har lisenagtige Hjørnestræbepiller og Stræbepiller paa Nordmuren. Ved en Tværmur er Kapellet delt i en østre og vestre Del, af hvilke den førstnævnte oprindelig var paa to Stokværk, adskilte ved et Bjælkeloft, medens den nu udgør et fra Kirken afsondret Rum, hvorimod den vestre staar i Forbindelse med denne ved en rundbuet Arkade (Søjlerække). Det var dette Kapel, der var viet »Det hellige Blod«, og hvortil Folk valfartede til visse Tider for at opleve Underet og modtage Hjælp for baade aandelig og legemlig Brøst.

Ved Helligsteder, hvor Folk paa Valfartsdagene samledes i Mængde, opstod almindeligvis Markeder. Et »Helligblodsmarked« har da ogsaa været holdt ved Lysabild Kirke, paa Kirkegaarden. Dette Marked er senere flyttet til Nordborg.

Sagnet om, at Lysabild Kirke skal være en ombygget Borg, har sin Oprindelse i Forsøg paa at forklare Overfladeforhold

ved Kirken. I 1841 blev Kirkegaardsterrænet reguleret. Indtil dette skete, blev Gangstien rundt om Kirkegaarden langs med Stendiget og de høje Linde betragtet som en Voldgrav. Volden skulde have ligget længere inde paa Kirkegaarden, som det ogsaa er naturligt, at Volden ligger indenfor Graven. Den sydlige Vold skulde have været saa høj, at man fra den nuværende Hovedindgang til Kirkegaarden kun kunde se den øverste Del af de store Kirkevinduer.

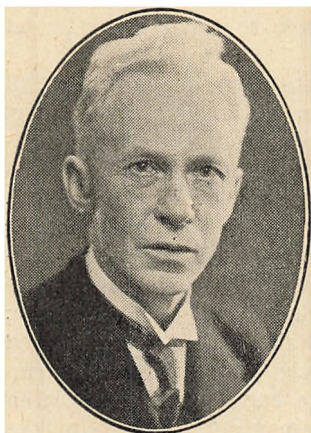
Som man ser, er det ret interessante Sagn, der er knyttet til Lysabild Kirke. Dens Betydning som Valfartskirke har gjort den kendt over hele Øen, og den ejendommelige Helgentilknytning (»Det hellige Blod« fungerede paa samme Maade som en Helgen), har givet Anledning til Gisninger og Sagndannelser. »Det hellige Blod«, der mentes at være nogle flydende Draaber af Kristi Blod, maatte ret naturligt paakalde mere Opmærksomhed end en almindelig Helgentilknytning, saaledes som ogsaa Tilfældet er fra Danmarks øvrige »Hellig-Blods-Kirker«: Bidstrup ved Roskilde, Kippinge paa Falster samt Kapellet med Jesu Bloddug i Karlum i Mellemslesvig. Kippinge og Bidstrup Kirker var i øvrigt langt mere kendte end Lysabild Kirke; en mangeartet Tradition kendes om dem, men derfor bør man ikke overse, hvad der er for Haanden om Lysabild Gudshus med Kapellet viet til »Det hellige Blod«. — Vore middelalderlige Valfartssteder giver ofte gode Oplysninger om religiøse Forhold i den katolske Tid, bl. a. er Dyrkelsen af det stedfortrædende Relikvi i Lysabild, Kippinge, Bidstrup og Karlum lærerige Vidnesbyrd om senmiddelalderlig tysk Indvirkning paa den danske Helgendyrkelse.

August F. Schmidt.

De gamle, som faldt . . .

Redaktør Ernst Christiansen.

Til anden Udgave af Redaktør Jessens Artikler skrev Christiansen i 1921 i Fortalen: »I mørke Tider kunde han rejse det sunkne Mod med uforlignelig Kraft«. Det kan med kanske endnu større Føje siges om Christiansen, og endda var han mere præget af sejt Udholdenhed og Troskab end af Styrke.

Hele hans Virke var knyttet til Flensborg og til »Flensborg Avis«. Han var født ude i Byens Opland, men gik i Skole i Flensborg og fik sin Gerning ved Flensborg Avis« fra sin tidlige Ungdom. Allerede 1893 var han Jessens Elev, og Jessen var en pragtfuld Lærer for sine unge Medarbejdere. De lærte at skrive det reneste og klarreste Dansk, der har været at læse i danske Dagblade.

I sin Ungdom kunde Ernst Christiansen gøre et noget vegt og farveløst Indtryk; det kom nok til Dels af, at han stod i Skygge af Jessens stærke Personlighed. Men hans aandelige Vækst i Ungdomsaarene var let at faa Øje paa, og da Jessen døde i 1906, var der ikke Tvivl om, hvem der skulde lede den Avis, der skabt af Gustav Johannsen og ført frem af Jessen var blevet det bedste danske Blad udenfor København.

Christiansen var i 1904 bleven gift med en flensborgsk Dame Julie Lieb, hvis Danskhed var lige saa dyb og sikker

som hans, og i over 37 Aar blev deres Hjem Udgangspunktet for en meget stor Del af det kulturelle danske Arbejde, der øvedes i Sønderjylland, helt fra Kongeaa til Ejder. Selv om hans Hovedgerning øvedes i Bladtjenesten, var han med og var tit ledende i andet dansk Arbejde, Formand for Flensborgs store danske Foredragsforening i Aarene inden sidste Krig. Hele den nationale Stilling i Sønderjyllands gamle Hovedstad lod Flensborg Avis's Leder blive Raadgiver og Tillidsmand for vide Kredse.

Jessen havde lært sine Elever at skrive rent og klart, og Christiansens Skrivesæt var tydeligt præget af hans Lærers Tanker. Fra Naturens Haand havde han Evnen til at skelne Modersmaalets fineste Toner, og hans hele Sindelag fandt tit smukke og fine Udtryk i hans Blad. Hyppigt tog han sit Udgangspunkt fra Naturens Foreteelser, fra Aarets Gang, fortalte nænsomt om Vaarbrud eller regnfyldt Dis, tog en lille Hændelse frem fra Børnenes Verden eller fra sine Rejser, og ud derfra aabnede han saa Syn over den Sag, der laa ham paa Hjerte. »Flensborg Avis« var stærkt præget af sin ledende Mand, og den voksede med ham.

Da Krigen kom i 1914, arresteredes Christiansen og sad nogle Uger i Flensborgs Gymnasium; men fra September 1916 til hen imod Jul 1918 var han ude i Krigen som Armeringssoldat. Han har fortalt om sine Oplevelser i Bogen »Du kan, Du maa og skal«, foruden den kvikke lille Roman »Grethes Kamp«, det eneste han har udgivet i Bogform. Han fortæller jævnt og yderst troværdigt. Kun sjældent lader han Følelsen tage Magten fra sig; men det sker den 10. December 1918, da han naar hjem til Sønderjylland:

»Da Toget ruller over Ejderbroen ind paa Slesvigs

Jord, vaagner jeg af Sløjhed og Træthed og tænker med en Taare i Øjet paa, hvor dejligt det skal være engang at hvile i sin Hjemstavns Jord. Noget af det værste derude hvor Jernsplinterne fæg, det var Tanken om at stedes til Hvile langt fra Skov og Vang og Fjord derhjemme, langt fra den fædrene Jord, det havde været Folkets og Mandens Livsopgave at værge«.

I Bogen »Slesvig delt« har Redaktør Christiansen meddelt »Dagbogblade fra Afstemningstiden« fra 17. December 1918 til 18. Juni 1920. Dem vil ingen kunne komme udenom, der vil skrive det danske Folks Historie i denne bevægede Tid. I denne Tid staar H. P. Hanssen og Christiansen hver paa sin Side, hver med sin Mening, men begge arbejdende med samme Ildhu og med lige rene Motiver for, hvad de tror er bedst for Sønderjylland og hele Danmark. Det er Hanssens Tanker, der vinder frem; men Christiansens danske Mod og udholdende Tro til sin Sag vil blive mindet og har fortjent at mindes med Tak i Danmarks Historie. Flensborgs danske Mennesker naaede ikke med hjem, men i de følgende Aar viste de med Christiansen som deres første Mand forbavsende Dygtighed og Styrke. Han var ikke ene, men han var tit i Spidsen, da Danskhed maatte samles, genrejses, styrkes sydfor Grænsen.

Bladets Betydning i disse Aar kan ikke let værdsættes for højt; smukkere Budbringer fra dansk Kultur har der næppe været udenfor Danmarks Riges Grænse, og tit var »Flensborg Avis« først og fremmest Christiansens kloge og efterhaanden saa myndige Tale, og lige saa klar og stærk kunde den lyde ved Aarsmøderne i Flensborg.

Krigen og de følgende Aars omtumlede Forhold sled haardt paa Redaktøren; en stor Forfriskning for ham var en Rejse til Østen med M/S Falstria. Han fyldte i disse

Aar, har Biskop Noack sagt om ham, i sine Artikler »hele det rige Indhold af danske Livsværdier, der strømmede gennem hans til at modtage og til at give aabne Sind.«

Det er ikke let at tænke sig, hvad sydslesvigsk Danskhed vilde være blevet til, hvis Ernst Christiansen ikke havde været.

Hans sidste Leveaar var trangt, hans gode Hustru døde, han maatte opgive Arbejdet ved den Avis, han havde givet sit Livs Gerning.

Og nu hviler han saa i sin Hjemstavns Jord nær ved Skov og Vang og Fjord, i den fædrene Jord, det har været hans Livs Opgave at væрге. Men hans Gerning lever fremdeles, og i kommende Slægtled vil den være Forbillede for dansk Ungdom i Sønderjylland.

H. Lausten-Thomsen.

Amtsskolekonsulent N. J. Nielsen.

Den 11. September 1940 afgik Amtsskolekonsulent N. J. Nielsen i Haderslev pludselig og uden Varsel ved Døden. Dermed mistede vi atter en af de Skolemænd i fremskudt Stilling, som siden Genforeningen havde været med til at skabe en god Folkeskole under dansk Styre.

Amtsskolekonsulent Nielsen var udgaaet fra et Lærershjem. Han blev født i Hersom den 12. April 1876. Han gik Lærervejen og søgte videre Uddannelse ved først at tage Studentereksamen, senere Organisteksamen, hvorefter han besøgte

Statens Lærerhøjskole i et Aar. Efter forskellig Lærer-virksomhed blev han i 1909 Overlærer ved den store Maglegaard-Skole i Hellerup, hvor han virkede 11 Aar, indtil han i 1920 blev udnævnt til Amtsskolekonsulent for Aabenraa og Sønderborg Amter og i 1937 i samme Egenskab forflyttedes til Haderslev som Amtsskolekonsulent Mortensens Efterfølger.

Da sidstnævnte døde, følte det som et smerteligt Tab for vort Skolevæsen. Med Amtsskolekonsulent Nielsen forsvandt ligeledes en Skolemand med store Evner. Han var den dygtige Administrator, den praktiske Lærer, der beherskede alle Folkeskolens Former, og som havde en mønsterværdig Orden i sine Ting. Mangfoldige skylder ham Tak for gode Raad. Hans Navn staar prentet i den sønderjydske Skoles Historie fra en vanskelig Periode.

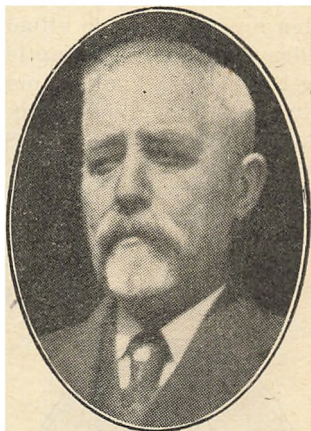
Amtsskolekonsulent Nielsen var en vennesæl Mand, altid rede til at yde sit bedste. Overfor sine Medmennesker og Medarbejdere var han meget nænsom i sin Dom. Undertiden syntes man vel, at han var altfor nænsom. Bebrejdede man ham dette, fik man det Svar: »Jeg har i min Ungdom lært, at man skal tale godt om Mennesker, og det vil jeg vedblive med at gøre«. Led han ud fra denne Opfattelse nogen Skuffelse, bar han den uden Bitterhed. Der var noget storsindet over hans Karakter. Dertil var han et elskeligt Menneske, mild og modtagelig for alle gode Tanker.

Ved en stemningsfuld Højtidelighed i Haderslev Domkirke hyldede en stor Forsamling den Afdødes Minde og ledsagede Kisten en smuk Sensommerdag til Bygrænsen. Amtsskolekonsulent Nielsen blev stedt til Hvile i Sjællands Jord.

Nicolaj Svendsen.

Christian Junker.

85 Aar gammel døde en af Rødding-Egnens Ældste, Rentier Thøste Christian Junker den 18. Februar 1941. Det var et langt og virksomt Liv, han ved Løbets Afslutning kunde se tilbage paa. En dygtig Landmand havde han været og taget Del i det nationale, det folkelige og kirkelige Liv der paa Egnen med et trofast dansk Sind. Han var født 1855 i Hygum og kom som ung under Paavirkning af Højskoleforstander H. Rosendal under et Ophold paa Vinding Højskole i Vinteren 1883—84. Han blev derefter Bestyrer paa Rødding Højskoles Avlsgaard. 1885 blev han gift med Gaardejer Thomas Lassens Datter Kirstine i Hjerting og overtog Svigerfaderens Gaard, det nuværende »Bjørnekær«, i Forpagtning, men købte senere en noget mindre Nabogaard i Hjerting, som han drev stærkt frem, idet han indførte de nye Landbrugsmetoder, Roeavl, Landbrugsmaskiner osv.

Chr. Junker tog levende Del i det nationale Arbejde. Han havde en smuk Sangstemme og var Forsanger ved Møderne, navnlig i Hjerting Forsamlingshus, der blev opført lige overfor hans Gaard, og ved Gudstjenesterne i Rødding Frimenighed, hvor han var en trofast Søndagsgæst.

Han fik i Aarenes Løb en lang Række Tillidshverv betroet. I den tyske Tid var han Medlem af Kommune- og Skoleraadet, Repræsentant i Brandforsikringen, Tillidsmand for Sprogforeningen, hvis Udlaansbibliotek han forestod, og som Kreds-vurderingsmand for Sdj. Kreditforening har han været med til at vurdere en Mængde Ejendomme.

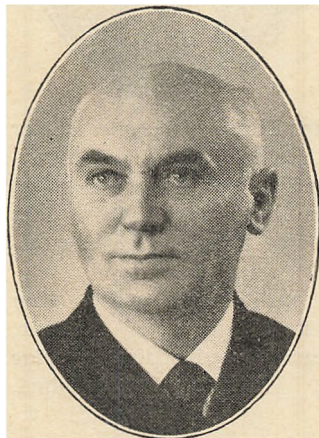
Chr. Junker var en Mand med et glad Sind, som man gerne mødte. Hans gode Humør og rolige Sind smittede, og han bevarede begge Dele til det sidste. I hans og hans Hustrus Hjem var det godt at komme.

I 1920 flyttede de til Rødding. Aarenes Tal gik næsten sporeløst hen over ham. Og han glædede sig over, at han i saa lang en Aarrække havde faaet Lov til at opleve det danske Styre. Men nu hørte han jo alligevel til de gamle, til det Slægtled, der i den vanskeligste Kamptid maatte bære Dagens Byrde og Møje og bar den saa rank og med saa godt Mod og saa fuld Fortrøstning, at Afstemningsdagen i 1920 blev en Sejrsdag for den danske Befolkning. Og dette Slægtleds Minde vil Historien bevare.

N. H.

Pastor Jørgen Eriksen.

Den 30. Marts 1941 døde Pastor Jørgen Eriksen i »Det hvide Hus« i Asserballe, 62 Aar gammel.

Han var født i Oksbøl ved Nordborg og stammede fra et stærkt religiøst og nationalt præget Hjem. Allerede som ganske ung havde han gennemlevet en religiøs Krise og havde faaet Tanken om at gaa ud som Hedningemissionær. Hans Vej blev dog en anden, da han blev klar

over, at der ogsaa i hans Hjemstavn vilde være Brug for ham i Kirkens Tjeneste, og han fattede da Beslutningen om at uddanne sig til at tage en Præstegerning op i de sønderjydske Frimenigheder. Efter et Vinterophold paa Ryslinge Højskole, hvor hans aabne Sind paavirkedes af de to Brødre Forstander Alfred Poulsens og Valgmenighedspræst Karl Poulsens stærke Personligheder, kom han

til Askov. Her begyndte han samtidig med Undervisningen paa Højskolen ved Privatundervisning af Skolens Lærere at forberede sig til den Uddannelse, der skulde muliggøre ham at optage en Gerning som Frimenighedspræst. Han blev snart klar over, at han ikke vilde gaa den regulære Vej og tage teologisk Embedseksamen, men søge en fri Uddannelse, ligesom alle de daværende sønderjydske Frimenighedspræster. Efter flere Aars Studieophold paa Askov, hos Pastor Ring i Taps, ved Lærerhøjskolen og Universitetet i København stod han godt rustet til at tage den Gerning op, han med sit rige og varme Sind havde sat sig som Maal.

Der er ikke Tvivl om, at den frie Uddannelse, han havde søgt og gennemført, havde givet ham de bedste Muligheder for at fuldføre den Gerning, han havde valgt i Kirkens og Danskhedens Tjeneste. De to Ting maatte for ham høre sammen. Som den da opvoksende Slægt var han bleven stærkt præget af Tidens stærke nationale Bevægelser i Aarene før og efter Aarhundredskiftet. Selv var han personlig blevet ramt af Køller-Politikken mest utiltalende Udslag, idet Opdragelsesretten blev frataget hans Forældre, fordi de ikke vilde tage ham hjem fra hans Ophold paa Askov Højskole. Det rørte ham dog ikke dybt, og den Mand, en Tysker, der af Myndighederne blev indsat som hans »Formynder«, har han overhovedet næppe haft Forbindelse med som saadan. Jørgen Eriksen blev, hvor han var, — og der kom jo ogsaa andre Tider, da det viste sig, at Køller-Politikken havde spillet Fallit.

I Slutningen af 1907 kom saa Opfordringen til Jørgen Eriksen til at blive Præst for Frimenigheden i Sundeved, der allerede havde faaet bygget sin Kirke i Nybøl, opført efter Tegning af Københavns Raadhus' Bygmester, Arki-

tekt Martin Nyrop. Med Glæde tog Jørgen Eriksen mod Opfordringen. Vel ogsaa med Ængstelse overfor Opgaven. Men med trofast Vilje gik han ind til Arbejdet. Præstevielsen foretoges af Frimenighedspræst Pastor L. B. Poulsen, Bovlund, og den blev en højtidelig Indledning til en betydningsfuld Livsgerning. I Aarene indtil Verdenskrigen samlede Jørgen Eriksen en Kreds af danske Mænd og Kvinder om sin Prædikestol. Ærlig og tro overfor sig selv og overfor andre forstod han at vinde den Tillid, der er Betingelsen for, at en Præsts Gerning kan lykkes.

Udenfor den egentlige Præstegerning, men i Tilknytning dertil, blev han ogsaa stærkt optaget af det danske Ungdomsarbejde, og han kom i nært Samarbejde med Redaktør Svensson og Redaktør Andreas Grau. Disse tre unge Mænd skabte Liv og Grøde i Ungdomsarbejdet paa Als og Sundeved, hvis Bølgeringe naaede ud over hele Landsdelen, og hvis Virkninger sporedes i Resultatet af Afstemningen den 10. Februar 1920, og spores den Dag i Dag.

Verdenskrigen tog Jørgen Eriksen bort fra hans Arbejde i Hjemstavnen. Han maatte gøre Turen med fra Begyndelsen til Enden. I Krigens sidste Aar fandt han dog en Virkeplads, der bedre passede hans Sind end Krigshaandværket, idet han blev Leder af en Soldaterboghandel i det besatte Omraade. Og her har han sikkert været baade sine Landsmænd fra Nordslesvig og sine andre Krigskammerater til Trøst og Opmuntring. Endnu vil mange mindes de jævne, gribende Ord, han sendte som en Hilsen til sine Landsmænd ved Fronterne gennem de smaa Hefter, der udsendtes fra Frimenighederne. De mest gribende Ord ved hans Jordefærd var netop hans egne Ord fra denne Hilsen, som Biskop Noack citerede.

Med Genforeningen blev Arbejdsbetingelsen for Frimenighederne jo væsentligt ændrede, og Jørgen Eriksen

søgte nu ind i den danske Folkekirke og blev Præst i Asserballe, hvor han fandt en Menighed af Landsmænd i snævre Forstand, Alsinger, der trofast sluttede op om deres Præst. Her i Asserballe faldt saa den anden Halvdel af hans Livsgerning. Ogsaa Ungdomsarbejdet, der jo nu havde faaet friere Former at virke under end før Verdenskrigen, og nu havde hele Landet som Arbejdsmark, tog han virksomt Del i. Han var en Tid Næstformand i »De danske Ungdomsforeninger«.

I de sidste Aar svækkede Sygdom hans Arbejdsevne. Men da Døden kom, havde han fuldført en Livsgerning, trofast som faa, trofast overfor det dybeste Kald, han følte, trofast overfor Danskheden i hans Hjemstavn, trofast overfor Danmark. Hans Gerning har virket som et Eksempel for mange Unge, og hans Minde vil leve.

Niels Hansen.

Forstander Jens R. Overgaard.

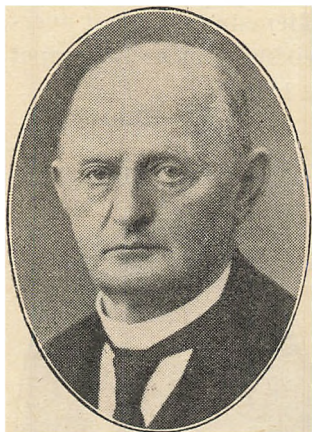
Det var et Sorgens Budskab, der kom uventet og brat, da Dagbladene meddelte, at Forstander Overgaard paa Nordborg Efterskole var død. Forstander Overgaard er født i Granslev den 1. Juni 1887 og døde den 3. December 1940. Som ung besøgte han Jelling Seminariet og var derefter paa forskellige Kursus. Lærergerningen begyndte han paa Vester Vedsted Efterskole, var derefter Enelærer i Egebæk ved Ribe. Ved Genforeningen blev han Førstelærer i Asserballeskov for saa efter nogle Aars Forløb at blive Forstander paa Nordborg Efterskole. Han sad i Bestyrelsen for Efterskolerne i Danmark, og var ligeledes Medlem af Bestyrelsen for Børneforsorgen paa Als og Tillidsmand for

Sprogforeningen. Hans Eftermæle hører til de bedste i vort Folk. Han var en helstøbt Karakter og fast forankret i alt det, der havde med Danskhed og Kristendom at gøre. Han var en udmærket Lærer og Leder for unge i Overgangsalderen. Han var godt kendt med vor nationale Historie og forstod at fortælle den paa en fængslende Maade overfor den Ungdom, der besøgte Efterskolen. Forstander Overgaard var en Mand, der holdt paa Orden, og som forstod at holde Disciplin uden nogen- sinde at ty til Tvangsmidler. Han var en af dem, som alle, der kom i Berøring med ham, fik Tillid til, og hans vennesele Sind tog alle om Hjertet.

J. P.

Pastor Rasmus Jørgen Nielsen.

Pastor Nielsen er født den 29. Marts 1876 i Hundstrup paa Fyn. Han døde den 27. December 1940 i Tandslet. Pastor Nielsen blev cand. theol. i 1901, var derefter Huslærer i Jebjerg, blev 1906 ordineret Medhjælper paa Grønland og Førstepræst og Seminarielærer i Godthaab i 1910, kom 1917 tilbage til Danmark og var Præst i Grinderslev for saa i 1921 at blive Sognepræst i Tandslet. Pastor Nielsen havde mange Tillidshverv, bl. a. Formand for Skolekommissionen i Tandslet, Næstformand for Tandslet Bibliotek, Tillidsmand for Sprogforeningen m. m. Han har

skrevet forskellige Bøger paa Grønlandsk. Han var en stor Børneven, og kendte alle Børn, der kom i hans Nærhed, ved Navn. Gamle og Syge besøgte han trofast, og hvor han kunde række en hjælpende Haand, var han altid rede. Han var en god dansk Mand, hvis Hjerte slog varmt for det folkelige Arbejde, hvad hans forskellige Afhandlinger og Artikler er et stærkt Vidnesbyrd om. De danske sydfor Grænsen mistede i ham en varm Talsmand og god Ven.

J. P.

Rektor, Dr. phil. Andreas Hanssen.

En Solskinsdag først i Juni 1940 fik Duborg-Skolens Rektor Besøg af en Ven, der bragte ham Bud om, at han nu kunde rejse hjem til Danmark for at søge Helbredelse for den Sygdom, der havde tvunget ham ud af hans Arbejde. Det var kun to Maaneder efter Besættelsen, og det var ganske faa, der opnaaede Lov til at passere Grænsen. Dr. Andreas Hanssen blev bevæget, da han hørte, at han nu kunde tage afsted. Paa

det Tidspunkt næredes der dog ingen alvorlige Bekymringer for ham; alle haabede, han i Løbet af Sommeren skulde kunne genvinde Helbred og Kræfter til at tage fat paany. Det skulde dog ikke blive saa; Hjertet var stærkt svækket, fra Sanatoriet gik Vejen til Hospitalet, og her viste det sig, at Dr. Hanssen var træt til Døden. Han udaandede den 17. November paa Københavns Amtssygehus i Gentofte.

Budskabet om Dr. Andreas Hanssens Død vakte Sorg i alle danske Hjem sydfør Grænsen og hos de mange nordpaa, der havde fulgt hans store og betydningsfulde Arbejde.

Andreas Hanssen var ukendt i Sønderjylland, da han i August 1921 fulgte Kaldet til Flensborg. Han havde en grundig Uddannelse og megen Erfaring som Skolemand: Lærereksamen fra Vordingborg, efter en Aarrække som Lærer i Provinsen Student, Magister og Dr. phil., Lærer i Gentofte samt Inspektør for den derværende Ungdomsskole og Handelsskole, en Række fremtrædende Tillids-

poster indenfor sit Fag. Og saa havde han haft et Møde, der efterlod et stærkt Indtryk paa ham: han var standset ved et Sprogkort over Sønderjylland med Paaskriften »Dansk Sprog døende«. Her burde der gøres noget.

Dr. Hanssen kom til Flensborg i 1921, paa et Tidspunkt, da der skulde udbygges et dansk Skolevæsen, og han tog fat med det klare Omdømme, den fremragende Arbejdskraft og den brændende Kærlighed til alt dansk, der prægede hele hans rige Personlighed. Han blev Skaberen af Duborg-Skolen, der tælles blandt de allersmukkeste danske Skoler. Han blev Sjælen i de stilfulde Festligheder, der fandt Sted i dens skønne Sal. Under hans myndige Ledelse antog Flensborgs private danske Skolevæsen en god og tryk Form. Som Konsulent for dansk privat Skolevæsen i Egnen sydfor Grænsen fik han tillige den Opgave at føre de smaa Skoler i Landdistrikterne, som det først blev muligt at skabe efter 1926, ud i Livet.

Men der var mange andre vigtige kulturelle Omraader, som faldt ind under Dansk Skoleforenings og derved under Dr. Hanssens Virke. Der var Børnehaverne i Flensborg og Omegn; to Tusinde unge Sydslesvigere blev i Aarenes Løb sendt paa Efter-, Høj- eller Fagskole, og hver af dem krævede et Arbejde. Der blev hver Vinter givet Dansk-Kursus i en Række af Grænseegnens Landsbyer. Dr. Hanssen skabte en til Tider stærkt besøgt Ungdomsskole paa Duborg. Han gav Stødet til, at tidligere Elever vedligeholdte Forbindelsen med deres Skole gennem Duborg-Samfundet. I en Aarrække holdtes en hel Del Folkeuniversitets-Foredrag og en Mængde andre oplysende og opbyggende Samvær. Han var en ivrig Dyrker af Sang og Musik.

Dr. Hanssen nød tillige en stor Anseelse som Foredragsholder; han trak — med Mund som med Pen — Lin-

jerne klart og skarpt op, talte med Overbevisning og Glød. Ogsaa efter en grundig Samtale efterlod hans Ord, der i Regelen afsluttedes med et fast, varmt Haandtryk, et stærkt og blivende Indtryk.

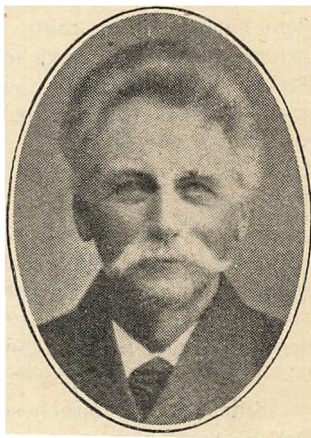
Ved Dr. Andreas Hanssens Død udtaltes, at hans Gerning var Ridderfærd. Vi vil mindes ham i dyb Taknemmelighed som den dygtige, initiativrige Skolemand, som den frodige Fremmer af alt Virke, der kunde gøre dansk Aandsliv i alle dets Forgreninger frugtbringende blandt de fattigste og mest tørstende Dele af vort Folk. Han segnede midt i sin Gerning — den smukkeste Død for en god Stridsmand.

L. P. Christensen.

Højskoleforstander Ole Stevns.

En mere trofast Ven end Højskoleforstander Ole Stevns har Sønderjylland ikke haft nordfor Kongeaen.

Hans Interesse for det danske Arbejde hernede gav sig allerede i hans unge Aar praktisk Udslag: Han vilde personlig lære Grænselandsdelen og Befolkningen at kende. Efter et Ophold paa Vallekilde Højskole rejste han derfor til Sønderjylland og tog Plads paa forskellige Gaarde, saa han kom med i det daglige Arbejde, men ogsaa i det nationale Liv. Et Aars Tid var han hos Peter Moes i Nybøl, siden i Pastor Jørgen Eriksens Hjem i Oksbøl. Jørgen Eriksen var dengang kun en halv Snes Aar, men der skabtes et Venskab mellem de to, der holdt lige til Døden lukkede begges Øjne med faa Maaneders Mellemlum.

Med sit nøje Kendskab til og intime Forbindelse med sønderjydske Folk var Ole Stevns os en trofast Ven og en værdifuld Støtte for det danske Arbejde, hvor han siden færdedes, baade i Amerika og i Danmark.

I 1891 drog Stevns til Amerika for at arbejde i den danske Højskoles Tjeneste, blandt Landsmænd derovre. Han fandt sin Hustru derovre ved Danebod Højskole i Minnesota, og indtil 1899 virkede de som Skolens Forstanderpar. Dels fordi Ole Stevns ikke ønskede, at den danske Højskole derovre skulde gøre Indrømmelser overfor et voksende Kræv om større Plads i Højskolen for engelsk Sprog, dels ogsaa fordi Hjemlandet drog, rejste Familien tilbage til Danmark. Og Stevns købte Kvissel Højskole, hvor den væsentligste Del af hans og hans Hustrus Livsgerning faldt. Kvissel blev aldrig en af de store Højskoler, men Stevns og hans Hustrus trofaste Virke der i 17 Aar satte dybe Spor hos Eleverne og paa Egnen.

Endnu i en Aarrække forblev Stevns i Højskolens Tjeneste, i Støvring og Voldby. Men saa slog Kræfterne ikke til mere. Og havde Hjemlandet draget de to Mennesker fra Amerika i 1899, var det nu den gamle Kærlighed til Sønderjylland, der trak dem hened. 1931 købte Stevns en Ejendom i Aabæk ved Aabenraa for igen at leve med i Grænselandet. Ofte saa man Stevns og hans Hustru som Deltagere i Møder paa Folkehjem, men ikke saa tit, som de gerne havde villet. En alvorlig Blodsygdom tærede stærkt paa Stevns' Kræfter. Men han oplevedes trods Sygdommen ved at se, hvordan Landsdelen var blomstret frem under dansk Styre.

Efter 5 Aars Ophold henede, da Sygdommen var vidt fremskreden, flyttede Stevns tilbage til Vendsyssel, til Sindal, Nabo-sognet til Kvissel. Og nu skete det mærkelige, at Sygdommen blev næsten helt overvunden. Det blev for Stevns en Oplevelse igen at kunne rejse til Sønderjylland, og det var ham en stor Glæde at være Sprogforeningens Tillidsmand for Hjørring Amt.

Sidste Gang, han besøgte Sønderjylland, var i Juni 1940. Den 9. April havde været et haardt Slag for ham, og han følte Trang til at se og opleve, hvordan Befolkningen henede tog det. Og han vendte oplivet hjem med nyt Mod. Og da hans Hustru spurgte: »Hvordan tager de det i Sønderjylland?« svarede han: »De tager det, som de skal!«

Stevns havde altid været en Haabets Mand. Et af hans Yndlingsvers var:

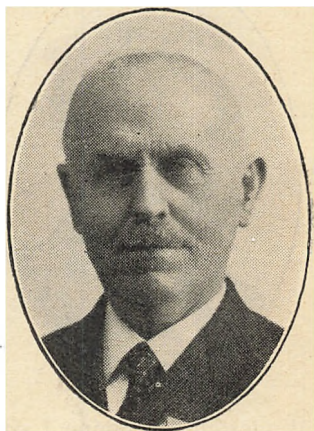
Ved den gryende Dag skal de se, hvilken Magt
der er lagt i det trofaste Sind.

Men Kræfterne svandt i de følgende Maaneder, og den 18. December 1940 lukkede han sine Øjne. Hans Grav ligger ved den nye Kirke i Kvissel, som han selv havde været med til at faa rejst, tæt ved den Skole, hvor han havde fundet sin Livsgerning, og hvor han saa ofte ogsaa havde talt Sønderjyllands Sag.

Niels Hansen.

Carsten Outzen.

Naar der var Tale om en kendt Mand paa Løgumklosteregnet, saa var det Carsten Outzen, Ellum, der blev nævnt, som Regel, og med Rette. Han havde hele Vestboens sejge Karakter og Udholdenhed. Carsten Outzen er født i Ellum den 16. December 1862 og døde i Ellum den 16. April 1941. Han var maaske noget af en Hjemmefødning, han har ikke været paa Højskole eller lignende, men ikke desmindre blev han stadig anerkendt som en af de førende, og han skaanede ikke sig selv. Han var Tillidsmand for Skoleforeningen, Sprogforeningen, og Vælgerforeningen. Medlem af Vælgerforeningens Tilsynsraad, Nord-slesvigsk Kreditforening m. m. Senere Formand for Skolekommissionen, Medlem af Kommuneraadet, en Tid Formand, Medlem af Tønder Amtsraad m. m. Intet Under, at

denne stærkt fremtrædende Mand i 1938 blev udnævnt til Ridder af Dannebrog. Carsten Outzen var alles Kammerat og Ven, det var en Fornøjelse at være sammen med ham. Han var kritisk indstillet overfor alt det opstyltede og selvgode, men en hjælpsom Mand overfor alle, der led Nød. Han stod med begge Ben dybt forankret i den sønderjydske Muld, og han havde en ubegrænset Kærlighed til alt, hvad der var dansk. Carsten Outzen var en stout Personlighed og en værdig Repræsentant for den sønderjydske Bondestand.

J. P.

Jes de Laurent.

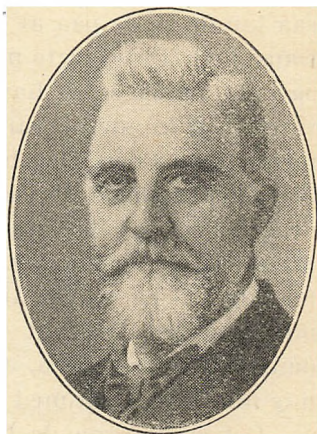
Jes de Laurent var en mærkelig Mand, lille af Vækst, men med stor Energi og Virkelyst. Han er født i Løjtkirkeby den 11. Maj 1885 og døde samme Sted den 18. Maj 1940. Efter at have lært Malerhaandværket i Aabenraa, bosatte han sig som Malermester i sin Fødeby. Han var en sjælden uegennyttig og offervillig Mand, naar det gjaldt den danske Sag. Han omfattede Sprogforeningen og dens Arbejde med en aldrig svigtende Kærlighed, saa længe han var i fuld Kraft. Genforeningen var hans Livs store Oplevelse, og han markerede dette ved at rejse en

Mindesten for denne i sin Have. Han var Sjælen i Bestræbelserne for at faa rejst et Forsamlingshus i Løjt, og da det lykkedes, syntes han, at et stort Maal var naaet. Jes de Laurent forfattede den Indskrift, der staar paa Genforeningsstenen, der er rejst foran Forsamlingshuset. Denne Indskrift kan ogsaa staa som Motto for hans eget Virke: »Kommende Slægter jeg melder om Troskab, Vilje og Ret«.

J. P.

Jørgen Zachariassen, Dybbøl.

Da Jørgen Zachariassen, Dybbøl, afgik ved Døden den 10. Juli 1941, over 82 Aar gammel, gik igen en af de Mænd bort, der havde staaet i Forgrundenn under Kampen for Sønderjyllands Danskhed, som den formede sig i det minderige Tidsrum fra Afstaaelsen i 1864 til Genforeningen i 1920.

Jørgen Zachariassen var tidligt med i alt nationalt Arbejde. Han var født paa Broagerland, hvor Faderen var Teglværksejer. Som ung besøgte han Ryslinge Højskole, lærte praktisk Landbrug og senere Mejeribrug hos den kendte Foregangsmand Forpagter Buchardi paa Birkendegaard ved Kalundborg. Hans Ungdom faldt i en Tid, da de fleste sønderjydske unge endnu udvandrede for at undgaa den preussiske Militærtjeneste. Men Zachariassens Fader døde tidligt, og hvor det var Tilfældet, gav Overformyndæriet ikke den foreskrevne Tilladelse til at forlade Landet. Det var saaledes paa Forhaand afgjort, at han skulde blive hjemme. Og efter at have aftjent sin Værnepligt som Dragon i Elsass-Lothringen, blev han først Bestyrer, senere Ejer af Dybbøl Mejeri med tilliggende Jorder.

Især Opholdet paa Ryslinge Højskole fik dybt indgribende Betydning for den unge Zachariassen, og det baade i religiøs og national Henseende. »Mit Hjem«, har Zachariassen ved Lejlighed fortalt, »var et godt Hjem, stærkt kristeligt præget og dansk indstillet, dog uden at være det

man kalder positivt dansk. Vi Børn følte os umiddelbart som Danske, fra vi var smaa. Min tyske Familie i Aabenraa kunde finde paa at drille mig, fordi jeg fastholdt min Danskhed. De spurgte mig, hvordan jeg var bleven dansk, og mente dermed at have stillet mig et Spørgsmaal, jeg vanskeligt kunde besvare. Dengang kunde jeg heller ikke fortælle dem det. Jeg husker endnu, hvor ked jeg var af det. Men gennem Højskolens Historieundervisning, Foredragene og ved det uforglemmelige Samvær med jævnaldrende dansk Ungdom klarede de nationale Spørgsmaal sig for mig, og jeg vendte hjem med den trygge Bevidsthed, at mit nationale Instinkt ikke havde svigtet mig. Jeg var dansk til Hjerteroden. Og jeg vidste, det var, fordi alt i mig følte sig i Pagt med dansk Kultur og Aandsliv«.

Det er betegnende for Zachariassen, at skønt hans Slægt delvis havde været udsat for stærke tyske Paavirkninger, saa følte han sig helt igennem baaret af den trygge Bevidsthed, at han nationalt set var, hvor han skulde være. Det lyste ud af ham, og det prægede ham saa afgørende, at han rent umiddelbart gav det videre til andre. Hvad enten Jørgen Zachariassen sammen med sin udmærkede Hustru, Sophie Zachariassen, der ogsaa var fra Broager Sogn, med bred Hjertelighed bød Gæster velkommen i Hjemmet paa Mejerigaarden, eller han deltog i Møder og Sammenkomster ude omkring, saa virkede han ved selve sin Tilstedeværelse. Hvor den stovte og tætte Skikkelse viste sig, der gjorde Troen paa en lykkelig Udgang af den nationale Styrkeprøve altid Følgeskab. Der var netop dette trygge, urokkelige og uflyttelige ved ham, som under vanskelige Forhold var saa værdifuldt overfor dem, der trængte til en Haandsrækning.

Det siger sig selv, at Zachariassen hurtigt fik overdraget en Mængde Tillidshverv af forskellig Art, og han røg-

tede dem alle med stor Troskab og Dygtighed. Han var i sin Tid med til at bevare Dybbøl Mølle paa danske Hænder og blev Medlem af det oprettede Selskabs Bestyrelse. Han var fra første Færd Tillidsmand for Den nordslesvigske Vælgerforening og fik senere Sæde i dens Tilsynsraad, ligesom han i en Aarrække var Medlem af Bestyrelsen for Vælgerforeningens Jernfond. Han kørte sammen med tre Meningsfæller en tidlig Morgenstund i et forrygende Snevejr fra Dybbøl til Tinglev, for derfra at rejse videre pr. Bane til Skærbæk, den Dag Den nordslesvigske Skoleforening blev oprettet, og han hørte altid til dens faste Støtter. Han var Medlem af »Dybbøl-Posten«s Bestyrelse og Aktionær i »Hejmdal«. Han var efter Genforeningen Medlem af Grænseforeningens Bestyrelse, og han glemte aldrig vore Landsmænd sydfor Grænsen. Ogsaa paa det kommunale og økonomiske Omraade blev hans Evner taget i Brug. Han var bl. a. Medlem af Sønderborg Kreds- dag og Sønderborg Amsraad og Bestyrelsesmedlem i »Folkbanken for Als og Sundeved« samt »Broager Trælasthandel«.

Et Kapitel for sig var Zachariassens Virksomhed indenfor Frimenighedsbevægelsen. Det skyldtes ikke mindst ham, at Sundeved Frimenighed fik rejst den kønne Kirke paa Stenderup Kirkebakke, og han blev naturligt Formand for Frimenigheden. Ogsaa ved Rejsningen af Forsamlingshusene i Dybbøl og Vester Sottrup var han medvirkende.

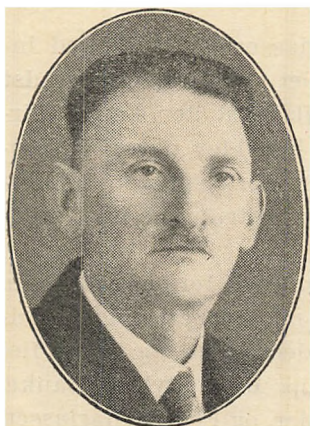
Endelig maa det ikke glemmes, hvad Jørgen og Sophie Zachariassens Hjem betød for de mange besøgende nordfra, der Aar efter Aar kom til Sønderjylland, og for de flestes Vedkommende lagde Vejen op over Dybbøl Banke. Her var Zachariassen en god Vejleder, og Fru Zachariassen aabnede gæstfrit Hjemmets Døre for de tilrejsende. Alene

det er nok til, at Jørgen Zachariassen og Hustru vil blive mindet med Tak langt ud over den snævre Hjemstavn. Og det faldt saa godt i Traad hermed, naar Oberst Pedersen, Sønderborg, ved Jordefærden fortalte om, hvorledes de danske Soldater marcherede gennem Dybbøl den 6. Maj 1920. Da de var kommen til Kirkegaarden og havde taget Opstilling overfor General Bülow's Grav, traadte Zachariassen op paa Kirkegaardsdiget og holdt derfra en Tale til Soldaterne, der gjorde et dybt Indtryk. Mange af dem var bagefter enige om, at gennem Zachariassens Ord havde de for første Gang mødt Grænselandets Pulsslæg.

Nu hviler han selv bag Diget, hvor han oplevede en af sit Livs skønneste Timer. Det tynder ud i den Skare af Mænd og Kvinder, der gik forrest i Kampen for de danske Farver i Fremmedherredømmets Dage. Jørgen Zachariassen var en af dem og en af de bedste.

A. Svensson.

Nikolaj Ludvigsen.

Paa Sundeved er der mange gamle Slægter, som Aarhundreder efter Aarhundreder har siddet paa Slægtsgaard eller i alle Tilfælde blevet boende paa den skønne Halvø. Et af de Slægtsnavne, der har en god Klang, er Slægten Ludvigsen. Nicolaj Ludvigsen hørte til denne nu vidt forgrenede Slægt. Han er født i Stenderup den 25. Maj 1884, og døde den 29. Januar 1941. Han har som ung oplevet alt det, en ung kan opleve. Han har paa nært Hold været med i hele det friske Ungdomsliv, der brød ind over Landsdelen omkring Aarhundredskiftet. Han har været Elev paa Vester Vedsted Efterskole, Ryslinge Højskole-

Tune Landbrugsskole og paa Askov Højskole. Han var i mange Aar Tillidsmand for Sprogforeningen, Voldgiftsmand og Domsmand. I 1912 overtog han Slægtsgaarden »Tavhav« i Stenderup, den gamle historiske Gaard, hvor Frederik den Syvende holdt Krigsraad i 1848. Da Tiderne blev vanskelige, blev de ogsaa vanskelige for ham, men han tabte ikke Modet. Da den gamle Gaard brændte, solgte han noget af Jorden og byggede Gaarden »Ny Tavhav« ude ved Stenderupskov, hvor den ligger saare smukt. Det, der prægede Nikolaj Ludvigsen, var ikke alene hans gode danske Hjertelag, men ogsaa hans lyse og milde Sind, selv naar Tidens Modgang ramte ham.

J. P.

Marie Skau Petersen.

Marie Skau Petersen var en Datter af Laurids Skaus yngste Broder. En Broder til hende døde i syv Aars Alderen og en Søster midt i Tyverne. Kun Marie, som den ældste af Søkendeflokken, var nær ved at naa Firsaaersalderen; men hun var ogsaa i Besiddelse af et sundt Helbred, udrustet til at gøre et godt Stykke Arbejde. Det skulde ogsaa blive krævet af hende, og hun gjorde det med Glæde. Hun var ogsaa

bleven godt uddannet til det. Indtil hun var 12 Aar gammel blev hun og hendes Søster undervist hjemme af en dansk Lærerinde, for derefter at blive sat i Skole i Kolding, hvor de boede hos en Morbroder. Her blev de ogsaa konfirmerede hos Pastor Leunbach.

Den første Halvdel af Halvfemserne var en sørgelig Tid for Marie Skau. Hendes eneste Broder var død i Syvaarsalderen. Nu mistede hun 1890 sin eneste Søster, fire Aar

senere sin Fader og 1895 sin Moder. Nu stod hun saa ene tilbage i den gamle Gaard, der under Faderens Sygdom og Svaghed var bleven noget forsømt i de senere Aar. Den gamle Slægtsgaard, som hun nu var Enearving til, stillede sine Krav til hende. Hun maatte se at løse dem, om det end kun lod sig gøre ved Hjælp af fremmed Kraft. Hun var heldig i den Henseende; men fremmed Ledelse af en Gaard har altid sine Mangler. Det var derfor en stor Lykke for hende, saavel som for den gamle Gaard, at hun efter nogle Aars Forløb fik en Bestyrer, Jørgen Petersen fra Stursbøl, der ikke alene tog sig ivrigt og kyndigt af Gaardens Drift, men ogsaa vandt hendes Hjerte og blev hende en uvurderlig Hjælper i de forskellige Gøremaal, hun efterhaanden kom til at tage sig af.

Allerede som ung Pige — 20 Aar gammel — blev hun ved de sønderjydske Pigers Besøg i København udvalgt at lægge deres Sølvkrans paa Frederik VII's Kiste i Roskilde Domkirke. Det var en festlig Indvielse til det, der senere blev hende betroet. Da der i 1895 dannedes et »Udvalg for kristelig Virksomhed i Nordslesvig« blev hun valgt til Sekretær og Kasserer for det. Det førte efterhaanden meget Arbejde med sig, og dette blev ikke mindre, da Udvalget paatog sig at sørge for Uddannelse og Ansættelse af Sygeplejersker.

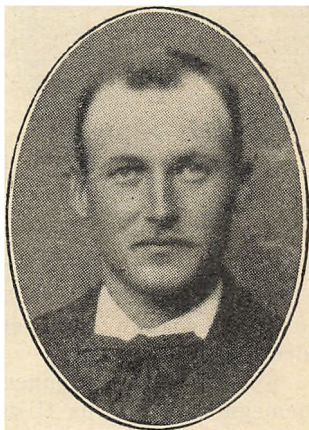
Efter Verdenskrigens Slutning blev hendes væsentligste Arbejde det at komme skrofuløse og paa anden Maade lidende Børn til Hjælp. Den Tanke var gammel hos hende. Frimenighedspræst Thomsen havde i sin Tid vakt den. Nu efter Verdenskrigen trængtes der mere end nogensinde til Hjælp paa det Omraade. Hendes Mand og nogle Venner traadte hjælpende til. Sønderjydsk Fond gav Midlerne til det. En Barak fra Krigstiden blev købt og opført som Helsehjem ved Sønder Vilstrup Strand, hvor nu hver

Sommer Hundreder af svage Børn under kyndige og kærlige Kvinders Pleje nyder Livet ved Stranden og vinder Sundhed og Kræfter. Mange behjertede Mænd — ikke mindst hendes egen — har været med til at rejse dette Helsehjem, men det var i hendes, den barnløse Kvindes vaagne Hjerter, Planen dertil blev udruget. Hun døde 30. April 1941.

Thade Petersen.

Christian Linnet.

I 1919 købte en ung Mand ude fra Gallehus en lille Ejendom paa Uge Mark. Der var sikkert faa, der den Gang anede, at den unge Mand skulde blive en Bannerfører for Danskheden i Uge Sogn. Gdr. C h r. L i n n e t er født i Gallehus den 22. December 1887, og han døde den 8. Maj 1941. Han hørte til den Ungdom, der søgte nordpaa for at faa Del i det folkelige Livssyn, der var saa haardt Brug for henede. Han var Elev paa Hindholm, paa Gymnastikkursus i Hadsten og derefter paa Korint Landbrugsskole. I 1925 kom han ind i Sogneraadet og sad der til 1933 for

saa atter at blive genvalgt i 1937. Han var som ingen anden Sjælen i Rejsningen af Forsamlingshuset i Uge og var da ogsaa Formand for Huset til sin Død. Ligeledes var han Formand for den danske Fællesforening »Frem« fra dens Oprettelse og med en ganske kort Afbrydelse indtil hans Død. Han var Tillidsmand for Sprogforeningen i en lang Aarrække. Christian Linnet var en sjælden rolig Mand, hans Tale var Ja og Nej, men i Reglen var det Ja. Han var en dygtig Landmand og havde et mildt og venligt Sind. Han forstod at omgaas alle, og ved hans Død viste det sig, at alle i Sognet, baade Danskere og Tyskere,

følte dyb Sorg. Der var aldrig nogen, der kunde være i Tvivl om hans Redelighed og Sanddruhed.

J. P.

Jørgen Jørgensen Køcks.

Der er sikkert mange, som før i Tiden kom paa det gamle »Hejmdal« i Nygade, der vil mindes den lille Mand, der sad i to smaa halvmørke Stuer og førte »Hejmdal«s Regnskab og forestod Ekspeditionen. Manden saa ikke meget indladende ud, men var der en Bestilling paa en Tryksag, paa Bladet eller en Annonce, saa klarede Blikket, og han var Velviljen selv. Kom der derimod en, der vilde sælge Papir eller andre Varer, saa mødte han ham med Mistro og kunde være ret afvisende, kun ganske faa naaede paa dette Punkt at faa hans Tillid, men havde

de den, saa varede den ogsaa for Tid og Evighed. I daglig Tale hed Manden Køcks, sjældent Herr Køcks, og aldrig Jørgen Jørgensen Køcks. Jeg vidste saamænd ikke en Gang hans Fornavn, da han døde.

Køcks er født i Stenderup, Nybøl Sogn, den 1. Februar 1878. Hjemegnen med dens Historie prægede ham for Livet. Som ganske ung kom han til Holbæk, derefter paa Askov for saå den 1. April 1898 at blive Bogholder paa »Hejmdal«. »Hejmdal« blev hans Verden, særlig den forretningsmæssige Side af Sagen. Han læste vist nok Bladets Tekst, men det var Kundgørelserne, der havde hans levende Interesse. Selve Bladet var dog kun den ene Side af Forretningen, den anden var det saakaldte Akcidenstrykkeri. Her havde han rig Lejlighed til at blive kendt med Folk. Nogen særlig ordholdende Mand var han ikke, men han skræmte Folk, naar der var noget galt paa Færde, ved at se baade dyster og bister ud. Det gik imidlertid ikke altid, og naar det ikke gik, saa tog han Skyllen med Værdighed og Ro.

Han var heller ikke noget stort Ordensmenneske, mærkværdigvis nok. Han elskede, at der fløj Papirer rundt omkring ham, jo mere des bedre. Hovedbogen var en Bibel for ham. Den var altid sirlig skrevet, og han ønskede ingen anden Haand i den end sin egen. Regninger var han glad for at skrive, jo flere des bedre, det var Fritidsarbejde, og det var ham en stor Nydelse at kræve ind.

Forholdet til den H. P. Hanssenske Familie kan næppe forstås af udenforstaaende. Det kunde gaa an at kritisere »Hejmdal« og dets Trykkeri, men H. P. Hanssen og Fru Helene Hanssen laa udenfor al Kritik i Samværet med Køcks. Her var der kun Beundring og Hengivenhed. Køcks var paa en Maade en Børneven, men han havde kun et eller to Børn ad Gangen, som han kastede sin Kærlighed paa. Disse kunde saa til Gengæld spille ham paa Næsen, og det var utroligt, hvad de kunde tillade sig.

Naar Køcks har sikret sig en Plads i Sprogforeningens Almanak, saa er det fordi han gennem mange Aar ikke alene har læst Korrektur paa Almanakken, sørget for Annoncerne m. m., men ogsaa fordi han læste Korrektur paa Den blaa Sangbog og Sønderjydske Aarbøger, og var Regnskabsfører for det hele indtil 1922. Han omfattede dette Arbejde med stor Interesse, det var for ham et Bidrag til det folkelige Arbejde.

Køcks døde i Aabenraa den 2. Februar 1941, og om ham kan siges, hvad der blev sagt ved hans Baare: »Køcks var et af de Mennesker, af hvem man, naar man har Sans derfor, kunde faa et stærkt Indtryk af Sjælens og Aandens Overlegenhed overfor Legemet.«

Jakob Petersen.

Kronprinsesse Ingrid og de sønderjydske Børn.

Da Kronprinseparret i 1936 kom til Graasten for at tage Slottet i Besiddelse.

Den 20. August 1936 holdt Kronprins Frederik og Kronprinsesse Ingrid deres officielle Indtog i Sønderjylland for at tage Ophold paa Graasten Slot. Paa Havnepladsen i Graasten var samlet Repræsentanter for samtlige Befolkningsklasser og Erhverv i Sønderjylland for at give Udtryk for, at hele den sønderjydske Befolkning bød det danske Kronprinsepar Velkommen til Sønderjylland.

De sønderjydske Arbejdere havde ogsaa — om end lidt nølende, ladet sig repræsentere. De var uvante med saadanne Fester. Dette behøver ikke at skyldes Arbejderne selv, der kan være mange andre Forhold, der har gjort sig gældende. Det skulde imidlertid snart vise sig, at Om-

sorg og Hensyntagen over for Smaafolk hurtigt ændrede Forholdet til de kronprinselige Beboere paa Graasten Slot.

Vi kendte Kronprins Frederiks ligefremme og bramfri Væsen. Kronprinsen var elsket af den danske Befolkning for hans Maade at færdes paa iblandt den. Men nu Kronprinsesse Ingrid? Vi vidste egentligt ikke andet om Kronprinsessen, end at hun var svensk Prinsesse, og at hendes Bedstefar var Kong Gustaf af Sverige. Vi glædede os — ikke mindst i Sønderjylland — over, at Kronprins Frederik valgte en svensk Prinsesse til Hustru. Sverige og Danmark kom lige som hinanden nærmere. Forholdet mellem de to Folk blev mere inderligt forbundet. Men hvorledes vilde Kronprinsesse Ingrids Færd iblandt den sønderjydske Befolkning blive? Det var Spørgsmaalet. Besvarelsen lod ikke vente længe paa sig.

Sønderjylland var med i Verdenskrigen 1914—18. Følgerne efter en saadan Krig rækker langt, gaar dybt og varer længe. Den danske Stat havde bragt store Ofre som Bodemidler for at rette Skaden op og udslette Krigens Følger. Befolkningen havde paa forskellige Maader selv hjulpet til; dette var ogsaa Tilfældet for den fattigste Del af den sønderjydske Befolkning. De sønderjydske Arbejdere havde, allerede kort efter Genforeningen, da Krise og Arbejdsløshed satte ind, startet en Slags Kammeratskabets Hjælp. Der blev samlet ind i Byerne og rundt i Sognene til trængende Kammerater; dette suppleredes med Gaver fra den gamle Del af Kongeriget.

Efterhaanden antog denne velgørende Virksomhed større Omfang og fik tillige fastere Former. Behjertede Mænd som H. P. Hanssen, Biskop Ammundsen, Grev Schack o. a. meldte sig til Tjeneste for den gode Sag. Virksomheden beholdt dog stadig Karakteren af Arbejdernes eget Værk. Vi fra Arbejdernes Side var glade og

taknemlige for den Haandsrækning, disse Mænd gav os.

I 1936 tog som allerede nævnt Kronprins Frederik og Kronprinsesse Ingrid Bopæl paa Graasten Slot. Forholdet mellem Kronprinseparret og Befolkningen blev hurtigt tillidsfuldt. Men det varede ikke længe, før det ogsaa blev hjertevarmt.

Kronprinsesse Ingrid meldte sig nemlig ret hurtigt til Arbejdet for de smaa og fortryktes Sag. »Sønderjydske Hjælpefond«, som Kammeratskabshjælpen var omdøbt til, inviterede Kronprinsesse Ingrid til at deltage i sin Juleuddeling af Klæder og Fodtøj til sønderjydske Børn for Julen 1937. Kronprinsessen efterkom Indbydelsen og deltog med Liv og Sjæl i denne Uddeling. Siden da er Kronprinsesse Ingrid ikke alene »Sønderjydske Hjælpefond«s Protektrice, men Kronprinsessen er en meget energisk Medarbejder.

Kronprinsesse Ingrid har startet en Indsamling til Fordel for sønderjydske Børn, »Ingrid-Indsamlingen«. Hvert Medlem af Ingrid-Indsamlingen skal bringe mindst tre Beklædningsstykker til Børn. Det indsamlede Tøj sendes — efter at have været udstillet paa Amalienborg — til Uddelingen i Sønderjylland. Til Juleuddelingen 1940 sendte Kronprinsesse Ingrid fra sin Ingrid-Indsamling over 6000 Beklædningsstykker til Sønderjylland.

Der er Fest, paa »Folkehjem« i Aabenraa hver Gang denne Juleuddeling finder Sted. Der er rigtig gammeldags Julestemning med Gran og Kærter, Jul med Salmesang. Øjnene tindrer af Glæde paa de 300 Repræsentanter fra samtlige sønderjydske Sogne, naar Kronprinsesse Ingrid gaar rundt fra Bord til Bord for at hilse paa hver enkelt Repræsentant og, som en særlig Hilsen til Sognet, udleverer dem deres Stabel Julegaver i Form af Klæder og Skotøj til Børnene derude. Men Kronprinsesse Ingrid tager

selv ud i Sognene, som en rigtig Juleengel, der har Posen fuld af dejlige Gaver. Der er Fest i Landsbyen, naar Kronprinsessen holder sit Indtog. Og det er dejligt at overvære Kronprinsessens Uddeling af Gaverne til de forventningsfulde Børn.

Kronprinsessen modtages af Børnene.

Det er ikke lidt, »Sønderjydske Hjælpefond« er naaet til med Kronprinsesse Ingrid som Protektrice og Medarbejder. Fra 1. Oktober 1939 — 30. September 1940 hjalp »Sønderjydske Hjælpefond« 5200 sønderjydske Familier med Kontanter og Naturalier til et Beløb af Kr. 43,300.

Kronprinsesse Ingrids Indsamling — »Ingrid-Indsamlingen« — muliggjorde at uddele Beklædningsgenstande til 1700 sønderjydske Familier med 4800 Børn. Hertil kom saa Beklædningsgenstande, hvortil Stofferne var indkøbt og forarbejdede i Sønderjylland, til et Beløb af Kr. 16,000. For at hjælpe trængende Familier, saa de Børn, der skal konfirmeres, ogsaa kan møde paa Højtidsdagen med pæne Klæder, har »Sønderjydske Hjælpefond« startet en Konfir-

mationshjælp. Herfra uddeltes 1939—40 Hjælp til 530 Konfirmander gennemsnitlig med Kr. 25 til hver eller i alt et Beløb paa Kr. 12,900.

Kronprinsessen prøver Tøj paa en lille Pige

Sønderjydske Hjælpefond har ogsaa noget, der hedder »Skjult Nød«. Hvad det Begreb betyder, ved enhver.

Der er til disse skjulte Trangstiltælde udgivet Kr. 4170.

Som Slut paa dette Afsnit kan passende gengives et Brev fra Hjælpefondens Sognerepræsentant paa Als, Hein Carstens, der er en Beretning om Kronprinsesse Ingrid's Uddeling til Julen 1939 i Ulkebøl Præstegaard.

Torsdag den 14. December foretoges den aarlige Juleuddeling fra Sønderjydsk Hjælpefond i vort Sogns idylliske Præstegaard under personlig Ledelse af Hds. kgl. Højhed Kronprinsesse Ingrid, bistaaet af Hofdame Comtesse Reventlow, Pastor Hansen og Fru samt Medlem af Børneværnet Fru Cathrine Schnor. Til Uddelingen havde vi indbudt 45 Børn og enkelte Mødre, man havde arrangeret Bordene i Hesteskoform, prydet med de 5 nordiske Flag og derimellem anbragt Tøjet efter Alder og Størrelse; ja det var virkelig en Oplevelse at se de mange glade Barneansigter, og ikke mindst Mødrene var meget taknemmelige for de smukke Beklædningsgenstande, som blev hver enkelt til Del. Efter Uddelingen samledes Komitéen med Kronprinsessen til en Kop Kaffe.

Igennem den ærede Hovedkomité vil vi hermed gerne udtale vor hjerteligste Tak til Hds. kgl. Højhed for Venligheden imod de trængende i vort Sogn.

*

Men ogsaa paa anden Maade har Kronprinsesse Ingrid haft Omsorg for de sønderjydske Børn.

Sønderjydske Børns Ferierejser til København blev startet i Begyndelsen af Tyverne under Mottoet: »Sønderjydske Børn skal mindst en Gang i deres Skoletid besøge deres Lands Hovedstad«. Denne Sag var ogsaa rejst af sønderjydske Arbejdere, og Organisationen hvilede paa Lederne af den danske Folkeskole, de sønderjydske Amtsskolekonsulenter, der sammen med skoleinteresserede Folk hernede stod i Forbindelse med sønderjydsk interesserede Kredse i København, som sørgede for Børnenes Anbringelse og Ledsagelse i Storbyen. Ca. 13,000 sønderjydske

Skolebørn har gennem denne Virksomhed besøgt vort Lands Hovedstad siden 1920. Men der manglede »en Sten i Muren«; nemlig et Feriehjem for sønderjydske Børn. Alle andre Børn hernede, saavel som de i den gamle Del af Kongeriget, havde Feriehjem, kun sønderjydske Børn fra de dansksindede Hjem havde ingen. I Sønderjylland har Børn fra København, Frederiksberg, Gentofte osv. Feriehjem og tumler sig i Sommersol med Bad og Svømning i vore Sunde og Indvande. Børnene fra de tysksindede Hjem havde store Muligheder sydpaa. De kom hver Sommer til Riesengebirge og andre Steder. Derfor maatte der skaffes Udvej for, at vore egne Børn ikke skulde være Stedbørn paa dette Omraade.

»Saa grundlagdes Kronprinsesse Ingrids Feriehjem for sønderjydske Børn en skøn Sommerdag paa Graasten Slot«; saaledes hedder det i Beretningen om denne Sag.

Kronprinsse Ingrid var Fyr og Flamme for Foretagendet. Tegninger blev gennemgaaet, Inventar blev indkøbt osv. Byggegrund blev valgt. Paa dette Omraade greb Kronprins Frederik ind. Den historiske Sandhed i Ære. Vi fik tilbudt en Byggegrund af Staten ovre paa Vestkysten. Der blev først forevist Kronprinsesse Ingrid en Byggegrund et Stykke nordfor Vejers. Bevares, der var smukt deroppe. Og Stedet blev meget fremhævet for sin Beliggenhed. Der var kun en Ting, der var galt, og det var, at det var farligt at bade. Kronprins Frederik, der ledsagede Kronprinsessen, valgte derfor i Stedet en Byggegrund ved Vejers Strand. Og deroppe ligger »Kronprinsesse Ingrids Feriehjem for sønderjydske Børn«. Vel at mærke Nr. 1. Der er kommet et til. »Kronprinsesse Ingrids Feriehjem ledes af Kronprinsessen selv i Forbindelse med en Bestyrelse«. Saaledes lyder Fundatsen, der er givet af Undervisningsministeriet.

Til at hjælpe Kronprinsesse Ingrid med Arbejdet i Sønderjylland valgte Lærerorganisationen ved et Møde paa Folkehjem i Aabenraa, hvor Kronprinsesse Ingrid, selv var til Stede, et Lærerudvalg eller et Lærerraad, der sam-

*Bestyrelsen for Kronprinsesse Ingrids Feriehjem,
samt Undervisningsminister Jørgen Jørgensen og Arkitekt Jep Fink.*

men med de tre sønderjydske Amtsskolekonsulenter skulde repræsentere Skolerne og medvirke ved Udvælgelsen af Børnene, der skulde paa Feriehjemmet.

Bestyrelsen for Kronprinsesse Ingrids Feriehem valgtes den 4. Juli 1939 paa et Møde i Hytten ved Dynt Strand: Hds. kgl. Højhed Kronprinsesse Ingrid, Æresformand, Borgmester, Dr. phil. Ernst Kaper, Formand, Redaktør Frede Nielsen, Næstformand, Hofdame Komtesse Reventlow, Sekretær, Sparekassedirektør Ølgaard, Kasserer, Klitinspektør Pinholt, Amtsskolekonsulent Nicolaj Svendsen, Folketingsmand J. P. Nielsen.

Borgmester Ernst Kaper er død, og i hans Sted er valgt Bankdirektør Hedegaard, København. Klitinspektør Pinholt er ligeledes død, og hans Stedfortræder i Embedet, Klitinspektør Thaarup er indtraadt i Bestyrelsen.

1. September 1939 var Arkitekt Jep Fink, der var Feriehemmets Bygmester, færdig med Arbejdet, og et Hold sønderjydske Børn paa 26 Piger og 26 Drengene rykkede ind.

Men saa kom Krigen og satte en Stopper for Virksomheden ved Vejers. I 1940 holdt sønderjydske Børn Ferie i deres egen Landsdel. Gentofte Kommunalærerforening havde stillet sit Feriehem ved Dynt Strand til Raadighed for Kronprinsesse Ingrid. Paa dette Hjem ferierede i Sommeren 1940 588 sønderjydske Skolebørn, fordelt i 12 Hold og ledsaget af 56 Lærere eller Lærerinder.

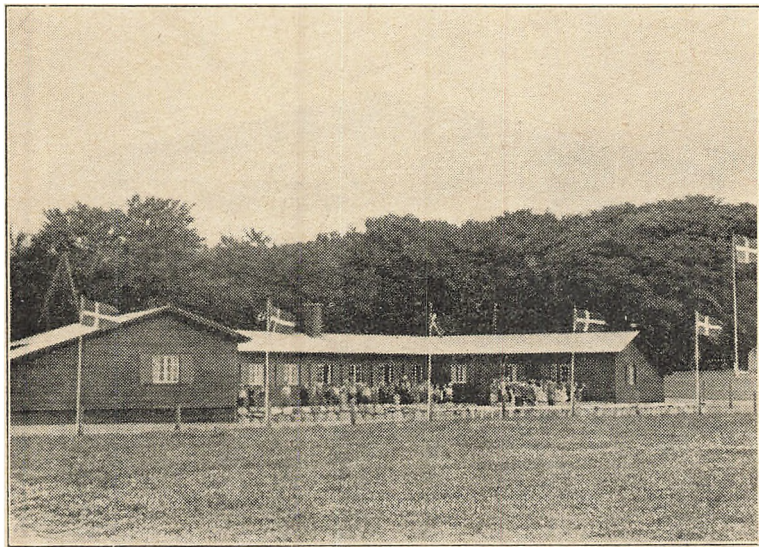
I Foraaret 1941 var Kronprinsesse Ingrid helt husvild med Hensyn til at anbringe Børn paa Feriehem. Ganske vist var der forskellige Tilbud paa Feriehem, men kun udenfor den egentlige Højsommer, selve Ferietiden var optaget. Kronprinsesse Ingrid gik derfor ind paa at undersøge Mulighederne for at faa oprettet et Feriehem Nr. 2. Kronprinsessen tog selv til Fyn og fik af Hr. Hofjægermester Juel til Hverringe en Byggegrund, smukt beliggende ved Skov og Strand. Pengene lykkedes det ogsaa at

faa samlet sammen. Staten gav gennem Undervisningsministeriet, paa samme Maade som til Feriehjemmet ved Vejers, et væsentligt Tilskud. Men en større Del af den

Indvielse af Feriehjemmet ved Vejers.

store Byggesum paa Kr. 140,000, skaffedes tilveje ad privat Vej. Fyn gav rigeligt sin Part. St. Georgsgildet — de gamle Spejdere — hjalp til med en meget stor Sum, og saa fremdeles. Hjemmet opførtes af kgl. Bygningsinspektør

Feriehjemmet ved Bøgebjerg Strand.

Lehn-Petersen, og det tog ham kun 52 Dage fra Arbejdets Paabegyndelse til det første Hold sønderjydske Børn rykkede ind den 4. Juli 1941.

»Kronprinsesse Ingrid's Feriehjem for sønderjydske Børn« Nr. 2 er nu en Kendsgærning. Det ligger paa Hindsholm ved Bøgebjerg Strand. 260 sønderjydske Børn har holdt Ferie paa dette Hjem i denne Sommer. Det har i første Række været fattige, svagelige Børn fra Byerne. Saaledes har Kronprinsesse Ingrid ønsket det. Foruden disse 260 Børn, der har været paa Fyn paa Rekreation og Ferie, har der været 200 Børn i Feriehjemmet ved Dynt

Fra Indvielsen af Feriehjemmet ved Bøgebjerg Strand.

Øverst t. V.: Feriebørnene i Spisesalen. - Øverst t. H.: Ved Indvielsen. I første Række ses Stiftamtmand Neumann, Kronprinsessen, Undervisningsminister Jørgen Jørgensen og J. P. Nielsen. - I Midten: Feriebørnene modtager Kronprinsessen. - Nederst: Kronprinsessen ankommer ledsaget af Hoffjærgmester Juel.

Strand, da Bestyrelsen havde lejet dette Hjem i Forsommeren, altsaa før Ferien.

Kronprinsesse Ingrid har nu to Feriehjem for sønderjydske Børn at styre og lede.

Kronprinsessen taler ved Indvielsen.

tis. Og Feriehjemmene har alt lige fra Madrasser og Tæpper til Haandklæder, Tandbørster og Mundglas, fordi Kronprinsessen ønsker, at alle skal have Adgang, i Særdeleshed de mest fattige.

Til Slut vil jeg gentage, hvad jeg sagde ved Indvielsen af »Kronprinsesse Ingrids Feriehjem« ved Bøgebjerg Strand 5. Juli 1941: »Vi er stolte af vor Kronprinsesse. Vi

Og det er rigtigt, at Kronprinsesse Ingrid selv leder sine Feriehjem. Ikke saadan, at Hds. kgl. Højhed staar deroppe og koger Havregrød og steger Frikadeller, der-til har Kronprinsesse Ingrid naturligvis en Økonoma, men Kronprinsesse Ingrid lægger alle Planer, paa-ser, at det hele gaar i det rigtige Spor, akkurat som en Direktør i et større Foretagende. Men Hjertet er med i Arbejdet. Opholdet paa »Kronprinsesse Ingrids Feriehjem« er helt gra-

beundrer Hds. kgl. Højhed Kronprinsesse Ingrid«. Og jeg tilføjer her: Vi takker vor Kronprins og vor Kronprinsesse for deres Arbejde og Færden iblandt os her i vor Landsdel.

J. P. Nielsen.

Paa udsat Post.

Et skriftligt Interview med Nicolai Svendsen.

Det tynder ud i Rækkerne af dem, der i de svundne Tider, fra før Aarhundredskiftet til Genforeningen, stod i forreste Linje og tog aktiv Del i det nationale Arbejde. De, der var med den Gang, mindes endnu de Dage i Kamp for vor umistelige Odelsret til vor Bostavn som en herlig Tid, fordi vi erfarede, at Kampen førtes for en god Sag og resulterede i Fremgang og øget Styrke.

En af dem, der har taget Del i det nationale Arbejde fra Slutningen af forrige Aarhundrede og har Udviklingen i Datiden i frisk Minde og endnu staar i sin fulde Arbejdskraft, er nuværende Amtsskolekonsulent Nicolai Svendsen i Tønder. Jeg har derfor bedt ham om Svar paa en Række Spørgsmaal paa en saglig Maade at ville fortælle Sprogforeningens Almanaks Læsere lidt om hin svundne Periode i vor Landsdels Historie. Oprindeligt var det tænkt som et mundtligt Interview; men trods det, at Nicolai Svendsen er gammel Pressemand, foretrak han den skriftlige Form.

For de Unge, som ikke har oplevet denne Tid, vil det være af Værdi at læse om Forholdene den Gang, og hos de Ældre vil det vække Minder fra dengang, »vi bar med Smil vor Byrde og drog med Sang vort Læs«.

N. H.

*

Hvis jeg fyldigt og udtømmende skulde svare paa den Række Spørgsmaal, der er stillet til mig, maa jeg i Stedet

for nogle Sider i en Almanak skrive en Bog. Det kunde jeg godt gøre, men det er altsaa ikke min Opgave. Langt sværere er Begrænsningens Kunst. Denne Indledning er nødvendig, for at Læserne kan forstaa, hvorfor jeg ikke har skrevet mere om de enkelte, saare interessante Emner, der alle rummer et indholdsrigt Stof.

— Naar begyndte De at deltage i det nationale Arbejde, ja, man kan for Deres Vedkommende jo godt sige i den nationale Kamp?

— Opvokset i et dansksindet Hjem var jeg fra Barndommen af interesseret i det nationale Spørgsmaal. Forstaaelsen for Sagen øgedes ved Læsningen af »Dannevirke«, senere af »Vestslesvigs Tidende«, og ved Bøgerne fra »Sprogforeningen«s Bogsamling. Ungdommen i vore Dage vil vanskeligt kunne forstaa, hvad Ingemanns Romaner og Carit Etlars »Gøngehøvdingen« betød for os, der gik i tysk Skole i Slutningen af forrige Aarhundrede.

Min Uddannelse paa tyske Skoler hemmede ingenlunde min nationale Indstilling. Det var derfor ogsaa naturligt, at jeg efter faa Aars Virksomhed i den preussiske Skole, først i Sydslesvig, derefter i det allersydligste Holsten, stærkt følte, at dette ikke var min Vej fremefter. Jeg tog Konsekvensen ved pludselig en Dag at møde op i Regeeringsbygningen i Byen Slesvig for at bede om min Afsked. Det skete uden ydre Pres og efter moden Overvejelse, og Myndighederne var meget utilbøjelige til at lade mig gaa, tilmed paa en saa uformel Maade. Men jeg fik min Vilje. Dette skete i Foraaret 1897. Jeg tog til København og fik efter at have prøvet nogen Skolevirksomhed ved Kultusminister Sthyr's og Professor Hans Olriks Hjælp Adgang til Videreuddannelse i Dansk, Historie, Samfundslære og Kunsthistorie paa Statens eetaarige Lærerkursus i Aaret 1898/99.

Sommermaanederne 1898 tilbragte jeg hjemme i Skærbæk, og her stod alt i den første Tid i den nationale Kamps Tegn. Det stundede mod Rigsdagsvalg. Jeg gled som en Selvfølge ind i det energiske forberedende Arbejde, der var særlig paakrævet indenfor Sognepræsten Pastor Johannes Christian Jacobsens Virkekreds. Valgdagen den 16. Juni fik et Udfald, der vakte Glæde hos alle Danske, idet Resultatet blev et tydeligt og vægtigt Svar paa alle de Forfølgelser, som den danske Befolkning havde været udsat for. I 1887 mødte de danske Vælgere med godt 12.000 Stemmer, 1890 naaede Stemmetallet op over 13.000, i 1893 til rigeligt 14.000 og nu i 1898 til op over 15.000, mens de Tysksindede følte sig sat 20 Aar tilbage. Deres Tal var det samme som i 1878. Det strenge bureaukratiske preussiske Regimente, Undertrykkelsen af Befolkningens Modersmaal i Skolen og Kirken og Tilsidesættelsen af Folkets Nationalfølelse var Aarsagen til Danskhedens faste Fremgang.

Nogle Artikler om dette Valg, som jeg sendte til »Hejmdal«, vakte rent tilfældigt H. P. Hanssens Opmærksomhed, og han tilbød mig en Plads som Medarbejder ved »Hejmdal«. Jeg modtog Tilbudet, men paa den Betingelse, at jeg forinden fik afsluttet min danske Uddannelse i København. Der hengik saaledes omtrent et Aar, før jeg tiltraadte. Dette skete den 3. Juli 1899. Da var »Køllerpolitikken« sat ind over hele Linjen, nærmest som et Svar paa den danske Fremgang, og da var det en ublandet Tilfredsstillelse at lægge alt til Side og gaa i Kampen med.

— Kan De i Korthed tegne et lille Billede af Aabenraa i Datiden?

— Omkring Aarhundredskiftet var Aabenraa en lille hyggelig Købstad, ret stillestaaende, uden den Fremdrift, som kendetegner Byen i vore Dage. Det skyldtes vel i Ho-

vedsagen Indsnævringen ved de store Skove og Bakkedrag, der ikke levede Plads til et større købedygtigt Opland, og man manglede de gode Færdselaarer mod Vest, der nu er til Fordel for Næringslivet. Folk længere borte fra kom til Aabenraa for at hente Tømmer, Tobak og Skipperskraa. Desuden havde Orgelbyggeriet jo et godt Navn viden om. Udlængsel gik fra gammel Tid i Retning af Søvejen. De ældre Slægters mandlige Medlemmer hentede deres Oplevelser og Velstand »ude paa Kysten«, og dette prægede stadig i nogen Grad Byens Liv.

Aabenraaerne havde saa at sige deres egen Tankegang, som de havde deres eget Sprog, hvilket ingen Fremmed kunde tilegne sig. Men de var ingenlunde afvisende overfor dem, der kom udefra og som viste Forstaaelse for Byens Ejendommeligheder.

Den bekendte Præst og Skribent Magister Johan Arndt Dyssel, som i 1763 gæstede Aabenraa, skriver bl. a. om dens Indbyggere: »Borgerskabet har vedligeholdt den gamle Ærlighed og Tarvelighed, ere meget tjenstfærdige imod Fremmede og oprigtige i deres Handel. De besidde just ikke en Franskmands Artigheder, men ikke heller en Hollænders Grovhed. De ligner i min Dom meget den engelske Nation. Frihed er deres Hovedsag, og naar de behandles derefter, gjøre de sig en Ære af smukke Gierninger«.

Og han fortsætter lidt længere fremme i sin Skildring: »Her drives en meget god Handel ved mere end hundrede Skibe, hvoriblandt ere mange meget store, som gaar til Norge, Engeland, Frankrig, Spanien og ind ad Middelhavet. Især har de sidste urolige Tider imellem andre Nationer givet dem gode Fragter, da det danske Flag har gaaet frit og sikkert. Lyksalig det Folk, der under en fredelig Regering kunde beriges ved andres Kiv!«

Den Fremmede, som henved halvandet Hundrede Aar senere kom til Byen, kunde ikke undgaa at mærke et Pust fra hin Tids Overlevering. Det nationale Spørgsmaal dannede et vist Skel, saa de to Parter selskabeligt set følte sig som et lille Samfund hver for sig; men i andre Henseender virkede det fælles aabenraaske forenende og forsonende. Drejede det sig imidlertid om national-politiske Tilkendegivelser, Møder og Valg, var Skellet naturligvis meget skarpt, men uden Had og Bitterhed. Flere kendte Slægter havde Medlemmer i begge Lejre.

I mange Aar havde paa tysk Side Skibsreder og Politiker Michael Jebsen ubetinget været den ledende Mand i Aabenraa. Han var født 1835 som Ætling af en i Byen hjemmehørende anset Borgerslægt. I flere Aar havde han Sæde i Rigsdagen og senere en kort Tid i den preussiske Landdag. Han skildredes som en kraftig Personlighed med stærk Vilje og vant til hensynsløst at sætte den igennem, hvor han mødte Modstand. Da han døde i Efteraaret 1900, gav H. P. Hanssen denne fremtrædende politiske Modstander et meget smukt Eftermæle i »Hejmdal«. En nobel Repræsentant for det tyske Borgerskab var Konsul Jürgen Lorenzen. Flere danske Borgere nød megen Anseelse. H. P. Hanssen, som paa nævnte Tidspunkt kun havde opholdt sig faa Aar i Byen, opnaaede en stadig stigende Indflydelse. Kaptajn C. C. Fischer og hele hans vidtforgreneede Slægt havde en smuk Position. M. Andersen var yderst populær. Gamle Fabrikant Middelheus, Købmand Hans Ries, Urmager Munk, Farmaceut Thaning og Købmand Hans Callesen var særprægede dansksindede Borgere. Ude paa »Folkehjem« sad den joviale Nikolaj Andersen og drev videnskabelig Forskning. Ingen kunde dog glæde sig ved større Popularitet end Chr. Haugaard, som i sit Hus nede i Rebekkagangen havde en Mission

ved at samle de danske Svende. Der kunde nævnes mange flere. Dertil kom et stort Antal jævne Mennesker, som udmærkede sig ved en vis Originalitet indenfor samme aabenraaske Milieu i de forskellige Kvarterer. Dette var saaledes Tilfældet paa Søndertorv, hvor min gode gamle Ven og Vært H. P. Schmidt dannede Midtpunktet. Naar han i Mørkningen samlede Torvets Bedsteborgere omkring sig i sin Skænkestue ved et lille Glas Øl eller en Kaffe-punch, hvilede der over disse Skikkelser, deres Samtale og Meninger et ligefrem holbergsk Kolorit.

Den danske Ungdom holdt godt sammen og førte en ret munter Tilværelse ved Sammenkomster, Udflugter og Dilettantkomedier.

Byraadet, som valgtes af hjemmetyske Bedsteborgere, styrede Købstadens Anliggender med jævn Forstand og uden Tanke om større Fremdrift. Som ung Journalist havde jeg megen Fornøjelse af dette Kollegium, hvis Spidser tituleredes Senatorer. Jeg vandt efterhaanden en vis Tillid i deres Kreds og toges ofte med paa Raad, bl. a. i de Tilfælde, hvor det gjaldt om at formulere et Andragende paa ulasteligt Tysk; thi deres tyske Ordforraad var ikke stort, og med Hensyn til grammatikalske Kundskaber dette Sprog vedrørende stod det for fleres Vedkommende daarligt til.

Til dette lille Galleri af aabenraaske Personligheder fra Slutningen af forrige Aarhundrede hører endnu, skønt ganske fremmed af Væsen, Landraad Raphael Posé Perfecto von Uslar, født 1853 i Meksiko som Søn af en indvandret Hannoveraner og en indfødt Dame af spansk Æt. Han udmærkede sig ved en særlig Evne til at kunne vise Vand. Jeg ved det af egen Erfaring, da jeg efter i Bladet at have betvivlet Muligheden af slige Anlæg blev overbevist ved en Eftermiddag at følge ham paa en Demonstrationstur

gennem Egnen vest for Byen. Som Embedsmand gjorde han sig i disse Aar nærmest kendt som Overpræsident von Køllers haandgangne Mand. Han drog senere til Afrika for at finde skjulte Kilder i de vandfattige tyske Kolonier. Resultatet var formentlig ikke stort.

Det danske Mindretal i Aabenraa Kreds dag dannedes af saa gæve danske Mænd og helstøbte Personligheder som Rasmus Clausen, Smedager; Nis Callesen, Lerskov; Jørgen Iversen, Svejrup, og Falle Lildholdt, Løjt. De havde deres Meningers Mod og forstod at gøre dem gældende.

— Hvordan følte den danske Befolkning, eller hellere: de, der stod paa de udsatte Poster, sig den Gang i Stillingen overfor en med overvældende Magtmidler udstyret Modstander?

— Før jeg svarer paa dette Spørgsmaal, skal jeg henviser til, hvorledes Stillingen var i det sidste Tiaar af forrige Aarhundrede. Den indre Tvedragt om Edsspørgsmaalet var ophørt. Der skete heller ikke nogen nævneværdig Udvandring mere. Ungdommen blev i Landet og begyndte saa smaat at gøre sig gældende. Jeg husker, at vi Referenter ved danske Møder med Glæde Gang efter Gang noterede, at der var mødt en hel Del Unge.

Sprogskriptet af 1888, der udelukkede al dansk Sprogundervisning fra vore Skoler, drev som bekendt unge Mænd og Kvinder fra de gode Hjem i stigende Tal over paa kongerigske Skoler. Den ansete tysksindede Provst Reuter i Broager udtalte i denne Forbindelse: »Det er bitert for os, at Danskerne nu har Ret«. Skarpere lød endnu Biskop Kaftans Fordømmelse af nævnte Forholdsregel: »Saa man ikke, at man ved en saadan Optræden ligefrem tvang disse Mennesker til Selvhjælp«. Sprogskriptet skyldtes »en Chauvinisme paa Grund af manglende Forstaaelse og Utaalmodighed«, siger han endvidere. Overfor

den preussiske Kultusminister Gossler gav han sin **Harme** over Cirkulæret Udtryk i følgende Ord: »Det er diktatisk forkært, kirkeligt ubehageligt og politisk en saa stor Fejl, at vi maa glæde os, saafremt det maatte lykkes os at overvinde den i Løbet af tyve Aar.«

Langt værre blev Tilstandene jo saa, da »Køllerpolitiken« proklameredes og sattes i Værk ti Aar senere. Lad os først huske dens Hovedtræk: Masseudvisningerne, Optantlaveriet, Forfølgelse mod Foreninger, Forsamlinger, Pressen og Jordkampen. Hvad opnaaedes derved? — Ja, Masseudvisningerne og Optantlaveriet skabte maa-ske til at begynde med noget Dødvande og lidt Tilbagegang ved Rigsdagsvalget i 1903, men det var oprettet ved det følgende Valg i 1907. Udfaldet mod Foreningerne havde kun til Følge, at Medlemstallet voksede fra Aar til Aar og den personlige Offervilje steg. Dertil kom vore Aarsmøder, der efterhaanden hvert Aar ved Midsommertide samlede en stor Del af den bevidste danske Befolkning. og ved Jernfondets Oprettelse skabtes der en vis økonomisk Betryggelse i Tilfælde af Forfølgelse. Forbudet mod Møder i Kroerne medførte, at der i 1905 allerede var opført 20 Forsamlingshuse, et Tal, som fire Aar derefter var steget til 50. Pressens Stilling blev stærkt underbygget ved, at de tre danske Blade overgik paa Befolkningens Hænder, og hvad Jordkampen angaar, led vi vel i Begyndelsen nogle Tab som Følge af Udvandringen; men snart var vi de sejrende, og vi holdt Stillingen indtil Verdenskrigen.

Det var Opgangsaar folkeligt, politisk og økonomisk. I sin første Valgtale i 1901 ytrede Redaktør Jessen: »Ved Tilsøring og Hyklery, ja, endog ved den dybeste Underkastelse vilde vi intet have vundet, intet, ikke engang Udsigten til en smertefri Hensygnen, en blid Svindsot.«

I Sommeren 1901 forlod Hr. von Køller Slesvig. Paa dette Tidspunkt var det allerede tydeligt, at hans Tvangspolitik havde svækket Tyskheden, om end ikke saa meget i Tal som i hvervende Kraft, og styrket dansk Selvhævdelse i uventet Grad. »Den uddybede vort Følelsesliv; den skærpede vor Retsbevidsthed og opflammede vor Energi.« Det var H. P. Hanssens Dom over den nogle Aar senere.

Danskheden var imens vokset baade indad og udad til. Vi havde en prægtig Ungdom, der fyldte vore Forsamlingshuse, flokkedes paa vore Idrætspladser og lidt efter lidt begyndte at tale med i det offentlige Liv.

De skiftende Overpræsidenter søgte under en politisk Sig-sag-Kurs fra Tid til anden at genoplive Tvangspolitikken; men fremtrædende tyske Mænd traadte skarpt op imod alle disse Forsøg. Jeg minder blot om Udtalelser af Professorerne Hänel, Hans Delbrück, Martin Rade, Julius Kaftan og Friedrich Paulsen. Til dens Modstandere hørte jo ogsaa de kendte Hjemmetyskere Pastor Schmidt i Vodder, Forfatteren Erich Schlaikjer, fra Aabenraa, Teologen Johannes Tiedje, der ved sin Bog gav hele denne Politik Dødsstødet, og frem for alt den højt ansete Gehejmerraad Jürgensen fra Husum. Det var ham, som i en Artikel i »Kölnische Zeitung«, som vakte megen Opsigt, skrev de Ord: »Danskheden forsvarer sin Stilling; den gør det kraftigt og med Dygtighed«.

Den saakaldte »Køllerpolitik« og Myndighedernes Forfølgelse mod den danske Befolkning i det hele taget er et trist Kapitel i Sønderjyllands Historie. Det er imidlertid en Tilfredsstillelse nu saa mange Aar efter at kunne fastslaa, hvorledes alle gode Kræfter spirede og sejrede trods Tvang og Tryk. Evnen spændtes og Viljen staalsattes hos en Ungdom, som intet Land havde Mage til.

Nej, der var under disse Forhold ikke Tale om nogen Mindreværdsfølelse eller Svaghed overfor den vældige Modstander. Den danske Befolknings Stilling kan maaske bedst karakteriseres med Grundtvigs Ord:

Hellere Vogter ved et Led
midt i Kampens Røre
end et Skyggeliv i Fred
kejserligt at føre.

— Det gav baade Bøder og Fængselsstraffe. De har prøvet det altsammen. Hvorledes tog man de Stik og Stød og Slag, man fik?

— Forholdet mellem de preussiske Myndigheder og de danske Dagblade maatte naturligvis være spændt. Førstnævnte søgte ved de forannævnte Midler at afnationalisere Befolkningen. Sidstnævnte havde den Opgave at varetage den truede Nationalitets Interesse. Blev de tyske Forholdsregler skarpe, skærpedes ogsaa Tonen i de danske Blade. Statsadvokaten blev da ofte anmodet om ved Hjælp af Straffelovbogen at ramme den, der efter Rettens Skøn havde overtraadt Ytringsfrihedens Grænse.

Og han traadte mange Gange i Funktion mod de danske Redaktører. Efter Indlemmelsen i Preussen var »Dannevirke« i Treserne og Halvfjerdserne det ledende Blad med Juristen, den tidligere Dommer og Borgmester H. R. Hiort-Lorenzen som Redaktør. Han fik i denne Stilling ofte Brug for sin Jura. Aar efter Aar var han Genstand for Sagsanlæg med Bøde, Fængsel og Fæstning. Helt dramatisk formede sig hans Anholdelse i Soveværelset en Nat i Juli Maaned 1870, da den tysk-franske Krig var brudt ud. Han maatte prøve lidt af hvert. Opholdet som Fæstningsarrestant paa Kastellet i Magdeburg, hvor han havde mange Oplevelser, var vel nok det mærkeligste.

Noget senere var det navnlig Gustav Johannsen, der maatte møde for Retten og bøde for, hvad hans skarpe Pen havde skrevet. I 1876 afsonede han en Maanedes Fængsel i Glückstadt. Her mødtes han med den dansksindede Advokat Bekker fra Aabenraa og Redaktør Moldt fra Sønderborg. De tre gode Mænd havde megen Frihed og led ingen Nød. Johannsen kunde fortælle kosteligt om deres muntre Samvær dernede. I 1879 blev han idømt 6 Maaneders Fæstningsarrest, som han ligeledes afsonede paa Kastelet i Magdeburg. »Vi havde det godt«, fortalte han. Et Par Dage i Forvejen rejste han derned for i god Tid at gøre Fæstningskommandanten sin Opvartning. Han tog ind paa et Hotel, klædte sig i Gala, kørte til Generalen, der var øverstkommanderende paa Stedet, og afgav sit Visitkort, hvorefter han blev venligt modtaget, indtil han fortalte, i hvilket Øjemed han var kommen. Forøvrigt formede Straffen sig som et Rekreationsophold under behagelige Former.

I Firserne og Halvfemserne var det navnlig Redaktør Jessen og hans Medarbejder P. Simonsen, som der rejstes Anklager imod. Ialt tilbragte Jessen i de Aar $43\frac{1}{2}$ Maaned i Fængslet. P. Simonsens samlede Straffe naaede vistnok endnu højere op. I Løbet af et enkelt Aar idømtes han to Fængselsstraffe paa ialt 21 Maaneder. Han slap dog med at afsone de 18.

Redaktør Jessen led under Indespærringen. I de første Aar blev han strengt behandlet. Engang skrev han om disse Straffe: »De er vor Stolthed. Ikke saaledes, at vi nogen Sinde ønsker at opnaa noget Martyrium. Men hvis der er noget godt i at lide for en god Sag, saa bør vi gøre Krav paa den Anerkendelse, at vi ikke har unddraget os vor Pligt at tage imod de Hug, der falder i Kampen, og

imod de Krænkelser og Lidelser, som er dens Lod, som vover at løfte sin Røst mod Overmagten.

Med disse bitre Ord turde foranstaaende Spørgsmaal vel være besvaret.

I Halvfemserne behandledes Jessen med al mulig Hensynsfuldhed. Under et 11 Maaneders Fængselsophold opnaaede han tre Gange mindre Orlov og visse Lempelser.

De tyske Smaablade var daarligt ledet og lidet ansete. Det hændte, at deres Redaktører ogsaa idømtes større Bøder for Fornærmelser mod danske Mænd. De plejede i saa Tilfælde at søge om Benaadning.

Som et Kuriosum skal jeg endnu nævne, at den tidligere omtalte tyske Professor Hans Delbrück, en ivrig Tilhænger af de Bismarck'ske Traditioner og af tysk Verdenspolitik, af Disciplinærretten i Berlin den 24. Marts 1899 idømtes en Irettesættelse og 500 Mark i Bøde, fordi han i sit Tidsskrift »Preussische Jahrbücher« havde skrevet: »De sidste Udvisninger i Slesvig raaber til Himlen«.

Efter Aarhundredskiftet rykkede efterhaanden et yngre Kuld af Presse mænd ind paa de danske Redaktionskontorer. Kun faa af dem undgik Bøde og Fængsel, men dog ikke i den Udstrækning som tidligere. Vi blev i Regelen lempeligt behandlet. Jeg skal for mit Vedkommende henviser til et Par sørgmuntre Skildringer, jeg tidligere har skrevet i nærværende Almanak. H. P. Hanssen maatte for Resten i Foraaret 1906 afsone en tre Maaneders Fængselsstraf i Neumünster for en Kritik af »Køllerpolitikken«. Hans Stilling som Landdagsmand gjorde ham ikke urørlig.

Hvorledes man tog paa disse Tilskikkelser? spørges der ovenfor. Med største Sindsro! kan der svares. Ingen fik i Stillingen som dansk Pressemand udrettet stort, hvis han ikke følte et indre Kald til at røgte den. Bladenes

økonomiske Forhold var kun ringe. Lønningerne smaa og Fremtiden usikker. Naar vi alligevel fik Arbejdet gjort, var det altsaa ikke for Vindings Skyld eller med Henblik paa Karriere.

Men de, der har haft en Gerning paa dette Omraade i Befolkningens Tjeneste i vanskelige Tider og under ringe Kaar, vil sikkert med Glæde mindes disse Aar, som trods alt var saa rige paa Indhold, navnlig paa folkelig Vækst.

En Mand, der forstod sig paa Statistik, har engang talt sammen alle de Straffe, der var overgaaet de danske Blade og Tidsskrifter i Tiden fra 1868 til 1914. Det var over 100 Bøder til et samlet Beløb paa rigeligt 16.000 Rigsmark. Tallet paa afsonede Fængselsstraffe beløb sig til 192 Maaneder. Men det er tillige saare betegnende, at i disse Trængselstider, fra 1902 til 1912, steg Dagbladenes Udbredelse fra 12.678 til 19.278.

Men det er nu alt sammen Historie og noteres kun som saadan. Historien har længst fældet sin Dom.

— Fortæl nogle Smaatræk fra Dagliglivet som dansk Journalist i Fortiden.

— Ja, jeg kunde jo fortælle mange morsomme og alvorlige. Nu saa mange Aar efter er det næsten, som om de fornøjelige har fæstnet sig bedst i Erindringen. Altsaa lidt fra mine unge Aar.

Virksomheden bestod jo ikke blot i at sidde paa Redaktionskontoret og fylde Avisspalterne i en daglig Guerilla med Modstanderen. Det blev tværtimod en ret broget Tilværelse, man førte. Morsomt var det saaledes at komme ud til Møder: politiske, nationale, oplysende og kirkelige. Man lærte her Folkekampen at kende i dens enkelte Forgreninger, og der dannede sig lidt efter lidt en Mødekultur, som har holdt sig til den Dag i Dag.

Men Myndighederne saa jo med megen Misnøje paa denne Udvikling, og derfor fik Møderne ikke altid det Forløb, som var tilsigtet. Det gjorde imidlertid heller ikke saa meget, om de af en eller anden Grund blev forbudt, og denne Aarsag kunde være grumme ringe. En enkelt Ytring kunde være tilstrækkelig. Ved Indvielsen af Forsamlingshuset i Sottrup afbrød Amtsforsstander P. Kjer Festligheden og opløste Forsamlingen, fordi I. H. Schmidt udtalte: »Vi maa heller ikke glemme, at vi er danske Folk, og at vi bor paa vore Fædres Grund«. En Revne i Loftet var ogsaa en alvorlig Hindring. Det maatte Landdagsmand H. P. Hanssen sande, engang han vilde afholde et Møde i Bevtoft Forsamlingshus. Hvem vidste, hvad en saadan Revne kunde medføre! Et politisk Møde i Rødding blev pludselig opløst af Amtsforsstander Thiermann, da samme Taler lod Forsamlingen synge Bjørnstjerne Bjørnsons Sang »Jeg vil værge mit Land«. Den erklæredes for »en ophidsende dansk Sang«, og der blev rejst Sag mod Landdagsmanden. Omtrent samtidig modtog Frimenighedspræst Jørgensen fra Skærbæk en Bøde, fordi han paa et Møde havde sunget »Langt højere Bjerge, saa vide paa Jord«. Amtsforsstanderen opløste et offentligt Møde i Fjelstrup, fordi der ved Kaffebordet blev sunget »Længe var Nordens herlige Stamme«. Gaardejer P. Wiuff af Sillerup mulkteredes for at have foreslaaet Afsyngelsen af denne Sang. Da man forsøgte at tage Frimenighedskirken i Bovlund i Brug, blev der til Indledning sunget en Salme; men da Pastor L. B. Poulsen begyndte at fremsige Trosbekendelsen, afbrød Politiet ham og opløste Forsamlingen.

Naa, disse Forbud blev jo ofte underkendt af de øverste Myndigheder. De virkede da heller ikke hemmende paa det voksende Forenings- og Forsamlingsliv. Fik Referenten ikke en Beretning om Talen med hjem til Bladet,

saa skrev han i Stedet for en Skildring af Forstyrrelsen, og den virkede saamænd ogsaa paa sin Maade.

Vanskeligt var det at faa at vide, hvilke danske Sange, der ansaas for ophidsende og derfor farlige. Det lykkedes mig imidlertid engang at formaa Overbetjenten i Haderslev til at udlevere mig Listen. Men da jeg offentliggjorde den, blev han meget fortørnet. Det maatte han ikke have gjort. Listen omfattede ikke blot nationale Sange som »Kong Kristian stod ved højen Mast«, »Der er et yndigt Land« o. s. v., men ogsaa Sange som »I Arilds Tid«, »Lad een og anden have Ret«, »Hyp, min Hest«, »Velkommen i den grønne Lund« og mange andre, for Eksempel et Par Salmer som »Lær mig, o Skov, at visne glad« og »Her vil ties, her vil bies«. Ja, Mads Hansens Sang »Jeg er en simpel Bøndermand« var ogsaa taget med. Mange blev dengang straffet for at have sunget den. Nu findes den forøvrigt i Chr. Trænckners Oversættelse optaget i den tyske Sangbog som »nordslesvigsk Folkevise«. Tiderne skifter!

Engang havde vi under den lidet ansete Rubrik »Blandinger« i »Hejmdal« aftrykt nogle ganske uforstaaelige Linjer, som skulde vise, hvorledes første Vers af »Vift stolt paa Kodans Bølge« saa ud paa Grønlandsk. Vupti, var Statsadvokaten der med en Anklage. Jeg maatte møde for Bisidderretten i Aabenraa som sigtet for Udbredelse af en forbudt ophidsende dansk Sang. Den offentlige Anklager paastod mig idømt en Bøde paa 120 Mark. Da jeg i min Forsvarstale stillede Andragende om, at to Sagkyndige fra Københavns og Berlins Universitet blev tilkaldt for at udtale sig om, hvorvidt Eskimoerne virkelig vilde vedkende sig dette Sammensurium, og at det blev foredraget af en, der kunde synge det, gled der et Smil hen over den ellers saa alvorlige Amtsdommers Ansigt. Jeg blev frikendt.

Da jeg en Dag i 1903 opsøgte den, forhenværende tyske Rigsdagskandidat Pastor Jacobsen i Skærbæk, der havde været Tvangspolitikkens ledende Mand, højtskattet af selve Hr. von Køller, og bad ham paa Grundlag af sine Erfaringer sige mig sin Mening om den Politik, der blev ført overfor den danske Befolkning, svarede han uden at betænke sig, at han ansaa den for uretfærdig, kortsynet og skadelig. Denne utvetydige Bekendelse, som jeg Dagen efter offentliggjorde i »Hejmdal«, afstedkom stor Opstandelse og blev en af Aarsagerne til, at han faldt i Unaade. Han forlod til sidst efter et stort Sammenbrud og adskillige opsigtsvækkende Retssager vore Enemærker og bosatte sig i Arco i Tyrol.

En Omtale af den Gymnastiksag, som blev rejst af daværende Tandlæge Jonathan Smith i Haderslev, vilde kræve et langt Kapitel. For at faa Myndighedernes Forbud mod Ungdommens Idræt paadømt af Domstolene opfordrede han offentligt i »Dannevirke« til Ulydighed mod Øvrighedens Magtbud. Han fik sit Ønske opfyldt; men det var en lang Vej. Vi mødte to Gange for Landsretten i Flensborg og tre Gange for Rigsretten i Leipzig, hvor endog selve Rigsadvokaten gav ham uforbeholden Ret. Vi blev tilsidst frikendt. Forbudet blev erklæret for ugyldigt, og Ungdommen kunde atter tage fat.

En morsom Episode oplevede jeg i Forbindelse med en velfortjent Kritik af det mærkelige Fænomen, der hed Margrethe von Wildenradt-Krabbe, dansk adelig Dame af god Familie og uddannet i Frankrig. Hun dukkede pludselig omkring Aar 1900 op i Haderslev som Redaktrice af »Dannevirke«. Bladet ledede hun nærmest i Køllers Aand med stærke Angreb paa dem, der stod i Spidsen for den danske Folkekamp. Hun følte sig fornærmet over en — ganske vist meget skarp — Omtale i »Hejmdal« og anlagde

Sag mod mig. Ved tre Domstole blev jeg idømt en Fængselsstraf paa en Maaned. Da vi begge stod hver ved sin Pult foran de høje Dommere ved Overlandsretten i Kiel, hun for at begrunde sin Anklage, jeg for at føre mit Forsvar, og den endelige Dom faldt, der gav hende Medhold, udbød hun, henvendt til mig paa Dansk: »Aa, hvor jeg misunder Dem!« Det havde hun paa en Maade Ret i; det blev et meget fornøjeligt Ophold i det gamle Aabenraa Fængsel i Vinteren 1902. Paa den Tid var der imidlertid ogsaa faldet en Folkedom over hendes Færd. Efter at have afstedkommet megen Ravage i den danske Bladverden i Haderslev og sejlet det hæderkronede »Dannevirke« i Sænk, saa det som herreløst Gods toges i Besiddelse af den statsunderstøttede tyske Redaktør Karl Strackerjan, forlod hun Landsdelen og slog senere atter sine Folder i Paris. Det blev min Opgave at være med til at redde Stumperne af »Dannevirke«.

Ja, det var et Par Smaatræk efter Ønske. De viser i hvert Fald, at det ingenlunde var kedeligt at være dansk Bladmand i hine Tider. Helt ufarligt var det jo heller ikke. I Hovedsagen drejede det sig naturligvis om at følge med i det offentlige Livs mangeartede Foreteelser ved en saglig Behandling og Vejledning vedrørende de forskellige Emner i den danske Befolknings Interesse.

— Hvorledes vil De betegne den danske Befolknings Stilling lige før Verdenskrigen?

— Jeg kunde maaske besvare dette Spørgsmaal med følgende Udtalelse af den kendte slesvig-holstenske Historiker Paul von Hedemann-Heespen. Hans store Værk om Hertugdømmerne Slesvig-Holsten og den ny Tid indeholder bl. a. en udførlig Omtale af de danske Nordslesvigeres Kamp mod Underkuelsen. Deri hedder det: »Set fra tysk

Opfattelse var det endelige Resultat for en lille Befolkings Vedkommende en knusende Sejr over en af Jordklodens mægtigste Stater, men set fra et nordisk Standpunkt foruden en Folkesejr tillige et indgribende Resultat for den humanistiske Centralisation overfor den slesvigske Hjemstavnsaand«. Forfatteren søger ved talrige Eksempler at bevise, hvorledes de danske Nordslesvigere ved det preussiske Styre fjernede sig fra gammel slesvigsk Særindstilling og blev drevet ind i nordisk Samfølelse og Tankegang.

Vilde man have et Indtryk af den sønderjydske Befolkning paa nævnte Tidspunkt, kunde man passende tage et Billede af den tidligere omtalte tusindtallige Forsamling, som dannede Aarsmøderne. Her dominerede vel nok ved Siden af et betydeligt og stadigt stigende Islæt af Byboere og jævne Arbejdere den stoute velfunderede og selvbevidste Gaardmand. Et saadant Selskab af Datidens Bønder med deres statelige Kvinder gav tilsammen et Billede af en Bondestand, som der maaske ingen Steder fandtes Mage til. Man forstod Preussermagtens Forlis overfor denne i Folkekampen hærdede stærke Generation. Det var ikke et Parti, men en Befolkning, som Gustav Johannsen havde sagt. Det var de Mænd med faste Hjerter og de fromme stærke Kvinder, som Digteren Paludan-Müller havde betegnet som Danmarks Maal. Det aandelige og politiske Liv var ingenlunde stillestaaende, men i idelig Gæring, befrugtet af nordiske Tanker og Bevægelser, hvorved det bevarede sin Kraft og undgik Faren for Indsnævring.

Denne Samling af alle Elementer, der følte dansk og saa sin Nationalitet truet, kom lidt efter lidt til at danne en Stat i Staten. Den ejede sine egne talrige Organisationer paa alle Folkelivets Omraader, de økonomiske saavel

som de kulturelle og politiske. Desuden havde vi det Held hele Tiden at eje dygtige Folkeførere, der med Energi og Fremsyn ofrede sig for de nationale Opgaver. Hvert Sogn fik sine Underførere i Form af danske Tillidsmænd.

Der skabtes derved ikke blot en modstandsdygtig Befolkning, men en særlig Type, der forstod Betydningen af egen Dygtighed og Fremskridt i endrægtigt Samarbejde og baaret af et ideelt Syn paa Livet. Dansk Ungdom efter 1900 følte, at den havde en alvorlig Mission som Danskhedens Forpost. »Fædrejord og Fædrearv værnes skal til egen Tarv«, var dens Løsen. Den tyske Skole havde lige saa lidt som den tyske Kaserne nogen Indflydelse paa dette Slægtleds Udvikling. Men man vænnede sig til Kejserrigets Former og ydede dem loyalt Respekt.

Tusinder drog tro mod deres Pligt med ud i Verdenskrigen, og mange Hundreder af de bedste blandt de Unge fandt deres Død paa Valpladserne.

Der skal være Bund i det --

Af **Morten Kamphøener.**

Toget svingede i Kurven. Nu slog Hjulene de næsten hjemmevante, knytnævehaarde to Slag over Sporskiftet, saa det mærkedes som Dunk i Sædet. Om to Minutter vilde hun være ved Maalet — hjemme ved Stationsbyen. Der vilde staa en tre fire Knøse med Cigaretter i Munden og Hænderne i Bukselommerne og et Par grinende Tøse paa Perronen. Og Stationsforstanderen med den skæve Kasket med det falmede, røde Baand omkring vilde staa der med sit lille Flag i Haanden og med Hængeskæget ned over den sørgmodige Mund. Hun kunde ligefrem mærke Duften af Tobak, der hang i det, og som man fik med i Tilgift, naar man købte Billet.

Jo, nu var hun hjemme . . . . Toget holdt.

Kirstine Svendsen pakkede sine Ting sammen, aabnede Kupédøren og steg ud. . . . Mon nogen skulde . . . . ja, der stod Jørgen Roes paa Perronen, lidt tung og træg, syntes hun, men da han fik Øje paa hende, smilede han — hun syntes paa en lidt for fortrolig Maade. De var vel nok gode Venner og havde snakket meget med hinanden. Men nu var det ligesom det hele var blevet anderledes. Hun vendte hjem fra Højskolen, og naar hun saa hen paa Jørgen, der stadig stod med sit glade, fortrolige Smil om Munden, forekom det hende, at han krøb sammen og dukkede sig. Han savnede den Rankhed, hun i det sidste halve Aars Tid havde lært at kende.

Han kom hende i Møde og rakte hende Haanden.

»Velkommen hjem til Stenstrup igen .... den ligger, som den plejer, i Læ bag Pandrup Skov .... og jeg skulde hilse dig fra de Gamle ... din Far vilde ellers have været med til Stationen, men bad mig køre med i Stedet. — Ja, han mente endog, at du vilde synes lige saa godt om det. ....«

»Det var pænt af dig, Jørgen«, svarede Kirstine. Men hun følte sig atter pinligt berørt. Det var som om hun blev mindet om en Fortid, hun helst vilde glemme. Og dér stod de to gamle Rødblissede paa den anden Side Stationsbygningen og dasede. Mathis sad paa Bukken og sagde Goddag og satte Køretøjet i Gang, da hun og Jørgen var kommet til Sæde .... næsten som om de var et Par, tænkte hun. Men hun syntes ikke rigtigt om den Tanke.

Det var som om hun ikke rigtig kunde glæde sig ved at være hjemme igen. Det var blevet saa snævert altsammen, lige fra det Øjeblik, da Toget svingede i Kurven, og hun fik Øje paa Stationsforstanderens skæve Kasket og hængende Overskæg. Og snævrere og snævrere blev det, nu da de Rødblissede i al Mag travede ind paa den smalle Vej mellem de levende Hegn ad Stenstrup til.

Da hun tog hjemme fra, for at begynde Højskoleopholdet, huskede hun godt, hvor smerteligt det havde været. Selv om det Ukendte ogaa drog hende. Men det var, som om hun maatte rive sig løs fra noget, der var en Bestanddel af hende selv. Godt var det, at Mor og Far havde set saa tillidsfulde og glade ud. Men saa var det, at Marie, det gamle Tyende, der havde vogtet og værnet hende, da hun var ganske lille, brast i Graad. Det gamle trofaste Væsen. Hun bøjede først Hovedet dybt over Bordet og ilede saa pludselig ud i Bryggerset, hvor hun skjulte sig i en Krog og hulkede.

Dette Billede, for det var jo intet mindre end et Bille-

de, en ægte Scene fra selve Livet, havde staaet saa levende for hende de første Dage paa Højskolen, og det var altid det, der med visse Mellemrum først var dukket op i hendes Bevidsthed, naar hun tænkte paa Hjemmet.

Jørgen Roes undrede sig noget over hendes Tavshed, men forstod godt, at hun kunde have sine egne Tanker, naar hun saadan vendte hjem fra en lang Rejse. Han begyndte derfor helt nænsomt at fortælle om, hvad der var sket. Det meste havde Moderen fortalt hende i sine Breve, men Jørgen genfortalte det næsten ømt, som om han vilde glæde hende med det.

»Men du har vel ikke hørt at Smedens Christian, Ingeniøren, er kommet hjem fra Tyrkiet, hvor han har været med til at bygge en Bane.«

»Nej, da, er han det! Saa er han vel ordentlig stor paa det? Saadan som han har været ude i den store Verden.«

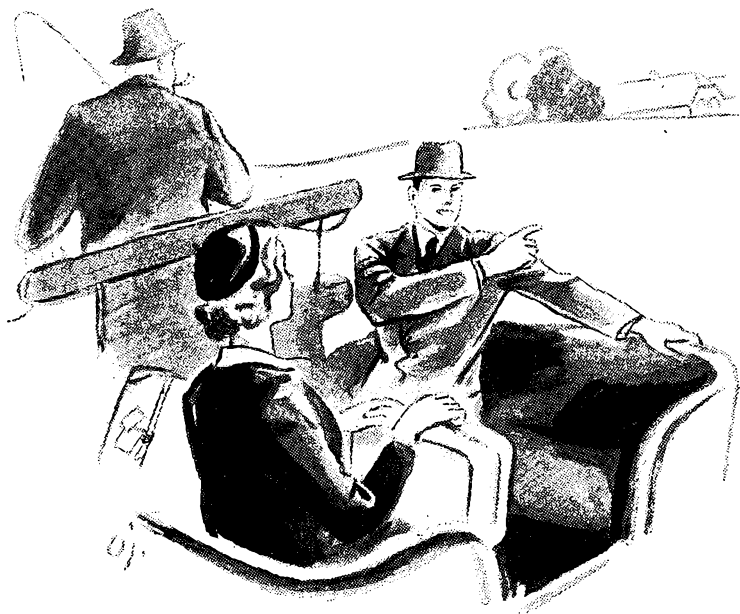
»Ikke det mindste«, svarede Jørgen. »Han er ligesom alle vi andre. Den anden Dag, lige som han var kommen hjem, stod han saamænd ved Ambolten i Smedjen. Og han snakker med os andre, akkurat lige som i gamle Dage.«

»Fortæller han da ikke svært op om alt det fremmede og mærkelige, han har set?«

»Nej, det gør han egentlig ikke. Han vil hellere have noget at vide om, hvordan det staar til her hjemme. I Gaar spurgte jeg ham, hvordan det egentlig var der ude i det Fremmede, men han svarede blot, at vel var der høje Bjerge og mærkelige Byer, og Menneskene saa anderledes ud og gik anderledes klædt og talte et andet Sprog, men Jorden var saamænd den samme, hvor man kom hen, og Mennesker var Mennesker, selv om Klimaet og Levemaaden ogsaa var noget anderledes ...«

De var naaet til Udkanten af Stenstrup, hvor en smuk rød Bygning havde rejst sig i Læ af et højt, ældgammelt Lindetræ.

„Se i den Fløj er Salen, som ogsaa skal bruges til Gymnastik“.

Kirstine vidste, det var det nye Forsamlingshus. Opførelsen var allerede begyndt, før hun tog hjemme fra. Men hvor var det blevet smukt. Hun blev glad begejstret ved Tanken om det Arbejde, der her kunde tages fat paa.

»Hold lidt, Mathis!« sagde Jørgen, »lad os lige se lidt paa det. — Se i den Fløj der er Salen, som ogsaa skal bruges til Gymnastik, og hist ovre er det nye Bibliotek med Læsesal, og der oppe er der en Række Værelser, som kan benyttes, naar vi faar Gæster ved særlige Lejligheder, Medlemmer af Fadderskabet og saadan .... Vi synes selv,

det er ideelt. Indvielsen er bestemt til første Søndag i næste Maaned, og Formanden snakkede noget om, at du maaske kunde hjælpe med at finde en Foredragsholder til den Dag.«

Kirstine blev glad. Jo, det vilde hun virkelig gerne. Der var Lærer Jensen paa Højskolen deroppe i Virring, en glimrende Mand ....

Hun straaledede næsten af Iver og Begejstring.

»Her skal du da ogsaa lige se, hvad vi, alle vi unge, laver,« fortsatte Jørgen, som om han ønskede at give Samtalen en anden Retning. »Vi gør jo i Jord«, sagde han og smilede en Smule selvbevidst. »Hele Toften skal planeres og udbygges til Sportsplads. Du kan tro, vi har slidt i det, og Christian Smed har straks ønsket at være med. Han graver og triller med Bør som en fuldblods Monark. Det er en hel Hvile for ham, siger han.... Ja, og saa har han lovet at planlægge hele Arbejdet, saadan som Ingeniører nu engang kan. Og til næste Sommer skal det hele saa staa færdigt, parat til at tage i Brug.«

»Bare der saa kan blive Fart i Møderne og Studiekredsene«, tilføjede Kirstine, som om hun vilde understrege Betydningen af den Side af Arbejdet. Idræt var godt nok, hvis det ikke tog Overhaand. .... Og den moderne Lyst til at rode i Jorden kunde da ogsaa overdrives.

»Ja, saa kan vi vist godt køre igen, Mathis«, sagde Jørgen....

Niels og Marie Svendsen stod i Døren, da Vognen svingede ind gennem den lave Port og om foran Trappen med Rosenbuskene. Vedbend-Rankerne indesluttede helt den ene Halvdel af Muren og dannede en hel Tornerose-Ramme om Vinduerne, klatrede op over Straataget og op til den ene af de hvide Skorstene. Fra den anden steg en blaa hjemlig-forjættende Røg i Vejret.

Hjemme igen. Saa lykkeligt, men alligevel saa beklemt, saa indelukket.

Far og Mor smilede og tog hende kærligt i Haanden, og inde i den inderste, mørke Krog paa Framegulvet stod gamle Marie og førte en Snip af sit store Forklæde til Øjnene.

»Vær nu saa god og kom med ind og faa Kaffen, Jørgen«, sagde Marie Svendsen. »Mathis, du vil nok bære Kufferten og Sækken med Sengetøjet ind i Kirstines Kammer?«

Meget blev der ikke talt ved det Kaffebord. Men de unge skulde vel først vænne sig til hinanden, tænkte Marie Svendsen. Det havde da ogsaa været en lang Rejse for Kirstine; og dér, hvor hun kom fra, var der vel saa meget, der var anderledes.

Kort efter bød Jørgen Farvel. Han havde ganske vist ikke længere hjem end til Nabogaarden, men der var en hel Del at gøre for ham, og han skulde ogsaa arbejde en Times Tid paa Sportspladsen.

Men Kirstine græd sig i Søvn den Aften. Hun havde følt sig saa glad og lykkelig paa Skolen, levet under saa lyse og friske Forhold, og det hele havde været saa . . . ja, saa vidtfavnende og stort — himmelhvælvet, som Højskolelærer Frede Jensen engang havde sagt. Himmelhvælvet! Hvor var det dog et smukt Ord, og hvor var det rammende og levende. Hun tænkte netop: rammende og levende. Saadan havde Jensen ogsaa sagt.

O, da hun havde sagt Farvel til ham . . . hvordan var det? Jo, da havde han lagt Haanden paa hendes Skulder og set paa hende med et halvt kærligt, halvt indtrængende Blik. Han havde holdt hende lidt for længe, længere end passende var, i Haanden. Lev vel, havde han sagt, lev rigtigt vel, vi ses sikkert engang igen. Han havde ogsaa talt

noget om Folkesagen, hun skulde arbejde for, naar hun kom hjem. — Folkesagen. Ordets Magt, alt det han havde talt saa meget om i sine Foredrag.

Folkesagen! Naa, den havde de jo altid haft lige ind paa Livet. Den hørte saa at sige med til det daglige Brød. Men alt det andet store, vidunderlige, hun havde hørt ham fortælle om. Sidst var det Renæssancen, den store Fornyelsestid, der fejede alt gammelt tilside og rejste en ny Bygning, mere enkel og klar — ikke saa himmelhvælvet som det ældgamle, ikke saa himmelstræbende som gotiske Kirkebuer.

Og nu skulde Jensen komme. Hvor godt. Hun græd ikke mere, men smilede. Hun skruede op for Lyset og saa sig i Spejlet. Det lyse Haar laa i Purr omkring et friskt Ansigt, men hendes spørgende blaa Øjne saa ogsaa, at der havde bredt sig en forræderisk Rødme over hendes Hals og Kinder.

Og nu skulde Jensen komme. Frede Jensen. Han og det nye, store himmelhvælvede. Han havde betydet saa meget for hende. Hun prøvede at hviske hans Navn, bare Frede . . . . Hvor hun dog glædede sig til, at han skulde komme. Hun vilde have den blaa Kjole paa, og hun vilde sidde ganske tæt ved Talerstolen. Han skulde naturligvis bo her; i hvert Fald skulde han spise hos hendes Forældre, for nu havde Forsamlingsgaarden jo faaet fine Gæsteværelser med alle mulige moderne Bekvemmeligheder.

I Tanken om alle de Forberedelser, der skulde træffes, sov hun ind.

*

Indvielsesdagen kom med Blæst og høj og klar Luft. Paa den nye Forsamlingsgaards høje Flagmast smældede et splinternyt Dannebrogflag, som Fadderskabet havde sendt.

Der herskede en glad Forventning i Sognet, ikke blot til Festen om Eftermiddagen sammen med Fadderskabet fra Sjælland, da Overdragelsen af dettes Gaver og Andel skulde finde Sted, og da de nationale Foreningers Formænd skulde tale, men ogsaa til Aftenmødet, da den unge Højskolelærer Frede Jensen fra Virring skulde holde Foredrag.

Han kom med Formiddagstoget, og Niels Svendsen spændte selv de Rødblissede for og kørte til Stationen for at hente den fremmede Gæst.

»Naa, det er saa Frede Jensen. Ja, en kan snart kende Folk, naar de kommer hertil som fremmede«, sagde Niels, da han havde faaet Øje paa Højskolelæreren og budt ham Velkommen.

Frede Jensen lettede lidt paa sin bredskyggede Hat, saa Blæsten lige naaede at faa fat i hans mørke, tætte Haarmanke. Han holdt sig næsten lidt for rank, syntes Niels og tog venligt hans Kuffert fra ham.

»Jeg har glædet mig saadan til at komme til Sønderjylland«, sagde Højskolemanden og saa undersøgende paa den lille, tætte Gaardmand ved sin Side.

De gik lige forbi Stationsforstanderen, der skødesløst førte Haanden til den skæve Hue. »Sikken Blæst, vi har faaet«, sagde han, og uden hans Vilje førte det af ham omtalte Element en Duft af Tobaksdunsten fra hans Hængeskæg ind over Perronen.

»Ja, den frisker godt«, svarede Niels Svendsen, og fortsatte i samme Aandedrag henvendt til Frede Jensen, »ja, vi venter da ogsaa fuldt Hus i Aften . . . . Kirstine vilde ha' været med til Stationen, men der er jo meget at gøre derhjemme, saa . . . .«

»Det forstaar sig, men jeg glæder mig til at hilse paa

hende. Hun var en af vore flinkeste Elever, saa lydhør og saa forstaaende«.

De var kommet til Sæde og havde kørt et Stykke Tid i Tavshed, da Niels pludselig sagde:

»Kirstine havde noget vanskeligt ved at finde sig tilrette herhjemme efter Opholdet paa Højskolen. Ja, nu i de sidste Dage er det gaaet godt, nu da hun har været med til Tilrettelæggelsen af Festen. Og navnlig har hun glædet sig til at træffe sammen med gamle Bekendte .... Men sig mig nu ærligt og redeligt: Er I paa Højskolerne ikke en Smule for højt oppe engang imellem? Jeg synes, det er udmærket med det, man kalder Oplysning og Samfundskundskab, men er der ikke en Fare for, at en hel Del bliver for sværmerisk og fantastisk?«

»Det er, som man ta'er det«, svarede Frede Jensen. »Efter min Mening skal man føle det. Det er Følelsen, der er ægte. For det er jo Livet, det kommer an paa. Og Følelse er Liv«.

»Ja, hernede vil vi nu gjerne ha' Bund i det«, svarede Niels Svendsen, idet de kørte ind gennem Porten.

Kirstine stod allerede paa Trappen med smilende Øjne. De var endnu mere blaa, fordi Kjolen spejlede sig i dem. Den pæne blaa Kjole, der klædte hende saa godt og fremhævede hendes ranke, lyse Skikkelse.

»Velkommen, Jensen«, sagde hun ligefremt.

Og Højskolelærer Jensen saa ikke blot, hun var smuk. Han følte det, og hans Sind fyldtes med velvalgte, beskrivende Ord. De laa ham næsten paa Tungen. Han tog den bredskyggede af Hovedet, saa det brune Haar bølgede, rømmede sig, som stod han paa en Talerstol, og svarede:

»Tak skal du ha', Kirstine«, og han tilføjede mere lavmælt: »Hvor ser du straalende og — glad ud.«

Ingen af dem lagde Mærke til, at der stod et gammelt Tyende gemt bag et Gardin inde i Stuen. Hun førte en Snip af sit store Forklæde op til Øjnene. Et smukt Par, men hun kunde slet ikke forstaa det .... Det var noget fremmed for hende altsammen, men lille Kirstine saa da saa straalende glad ud....

*

Ved Middagsbordet faldt Talen ogsaa paa Emnet for Aftenens Foredrag. Frede Jensen havde tre paa Stabelen: Renæssancen, Det levende Ord og Henrik Pontoppidan, vidt forskellige Emner, men de havde den Fordel, at der kunde laves en behagelig Sammenblanding af dem. Man kunde opstille Modsætninger og derudfra give en sammenfattende Forklaring, som nok skulde gøre sig.

Niels Svendsen vidste ikke rigtig, hvad han skulde sige til det, men Kirstine vilde for sin Part holde paa »Det levende Ord.« Det kunde blive en Slags Motto for det nye Hus.

Marie Svendsen sagde ingenting, men nøjedes med smaa korte Bemærkninger. Hun lod bare de Unge snakke. For Ungdom er jo nu engang Ungdom, og En havde jo ogsaa selv været ung engang. Men da gjaldt det om at holde Nakken stiv. Det var ikke saa meget med Ord, men om, hvad man vilde, og navnlig, hvad man ikke vilde. Ja, og saa havde de sunget de gamle, kærnedanske Sange, som de kunde udenad Vers for Vers.

Da Kirstine og Jensen før Eftermiddagsmødet gik en Tur ud over Markerne, fik hun Lejlighed til at betro ham, hvor vanskeligt det var for hende at overføre det Liv, hun havde stiftet Bekendtskab med paa Højskolen, til Sognet her. Der var ingen, der rigtig havde Forstaaelse for det, der kunde bære og løfte. Talte man om et eller andet,

skulde det altid vendes og drejes og vurderes efter dets praktiske Nytteværdi.

»Det er som Mor siger. Det er Viljen, det kommer an paa. Og det er jo saadan, at her har de kæmpet for Jor-

„Det er som Mor siger. Det er Viljen, det kommer an paa.“

den, for hver Fodsbred Jord. Stejle og stædige har de været, og de har vel nok ikke savnet Følelser, men det var af en egen Slags. Ikke saadan som du har talt om dem, Jensen, og som man føler sig saa glad og befriet ved.«

Frede Jensen tænkte sig om. Ikke fordi han ikke tidligere havde mødt lignende Indvendinger, men han havde

Fornemmelsen af, at her var der noget, han ikke tidligere havde kendt. Han havde nok før hørt om Grønsefolkets Stejlhed og Kærlighed til det Danske, men han havde i de faa Timer, han havde været her, mærket, at det var noget andet end lyriske Betragtninger, der pyntede saa smukt ved visse Lejligheder. Her var der Tale om en Virkelighed, som var blevet en Bestanddel af det daglige Liv.

Han følte sig ærligt talt en Smule beklemt ved Tanken om at skulle staa over for en Forsamling, der var indstillet paa den Maade.

Han havde taget Kirstines Haand, mens de fulgtes ad i Læ af Markens Hegn. Det var saa fortroligt, syntes hun. Og hvor hun glædede sig til at skulle høre ham igen. Som han havde kunnet begejstre hende selv og alle Kammeraterne, blot ved saadan at tale om Tingene paa sin særprægede Maade.

»Jeg vil se at komme lidt ind paa det i mit Foredrag i Aften«, sagde han. »Men det er jo saadan, at vi maa lære at lytte til den Røst, vort eget fribaarne Sind taler til os. Og saa maa vi kunne lade os løfte op i et højere Plan, hvor der er Glæde, Fred og Lykke«.

Han havde uvilkaarligt trykket hendes Haand fastere i sin. De standsede, for de var kommet ud paa den aabne Mark, hvor Blæsten var haard, og de maatte skynde sig tilbage, før Eftermiddagsmødet begyndte.

De gik tavse hjemad. Det var, som om der var gaaet noget i Stykker for dem begge to.

Da den unge Højskolelærer traadte ind i Forsamlingsgaardens store Sal, mødte han atter dette Nye — næsten legemliggjort. Der laa en Stemning — saadan tænkte han — en Stemning af noget fast og ubevægeligt over den Forsamling, der havde taget Plads paa de lange Bænke. Men

han blev næsten glad, da han saa den Inskription, der var udskaaret paa den brede Talerstol af stærk Eg: »Aandsbaaren Tale bærer Frugt«. Det var, hvad han ikke vidste, Kirstines Forslag. Glimrende at bruge som Udgangspunkt.

Formanden bød Velkommen, og rettede særlige Velkomstord til de nationale Foreningers to prøvede Formænd. Saa sang Forsamlingen kraftigt og brusende. Der blev sunget endnu en Sang, og saa talte den ene af Formændene om det danske Sind, der groede jævnt og sundt i Pagt med Naturen. Om den enkeltes Ret til at leve, men ogsaa om Kravet til at gøre sin Pligt. Den Plante, der kunde trives i Frihed, formaaede bedst at hævde sig mod alt det, der vilde kvæle den. Saadan var det ogsaa her, hvor den enkelte skulde staa sin Prøve, og hvor der ved Samlingen omkring dette Hjemsted for dansk Kultur og Folkevilje skulde løftes i Flok.

Den næste Taler gav et kort Overblik over Historien og pegede paa de Omskiftelser, af hvilke Nutiden var vokset frem. Klart og afgørende pegede han paa Vanskeligheder og Farer, der maatte overvindes og undgaas. Her var man for tøvende, hist for ligegyldig. Kun ved at have Realiteterne for Øje, var det muligt at leve Livet, naar man vilde gøre en Indsats i Folkets og Fædrelandets Tjeneste.

Saa lydhør den Forsamling dog var, og Frede Jensen hørte en gammel hvidhaaret Mand sige til sin Sidemand:

»Det var de gamle Toner, vi hørte i Dag.«

»Ja«, lød Svaret, »men de er altid nye«.

*

Og saa stod Frede Jensen selv paa Talerstolen. Der var atter fuldt Hus. Begge Sale, baade den store og lille,

var taget i Brug, og man sad omkring lange Kaffeborde, der var festligt smykkede med smaa Flag og Kranse af rød-hvide Georginer.

Han rettede, som han plejede, lidt paa Slipset, lod Haanden glide gennem det fyldige Haar og pillede i Ro og Betænkksomhed et Blad af den Buket, der var anbragt paa Talerstolen.

Nu maatte den snart komme, denne Understrøm, der skulde bære Ordene, denne Begejstring, der skulde gribe ham og brede sig til hans Tilhørere. — Men begge Dele udeblev. Han maatte begynde, hvis det ikke skulde blive pinligt.

»Foran paa denne Talerstol staar der et Ord, der har Bud til Dagen og Fremtiden«, begyndte han. »Aandsbaaren Tale bærer Frugt!«

Men det var, som om hans Ord vendte tomt tilbage. Er du da blot en Bjælde uden Klang, tænkte han. Og har du altid været det? Han forsøgte at tale om Nybrudstid og indflettede her et Billede af Renæssancen, for derefter at springe frem til den vidtfavnende og himmelhvævede Folkefrihed, som det levende Ord havde saa stærk en Andel i, og som det stadig havde et Bud at bringe om.

Men hans Mund fremsagde kun ganske mekanisk, hvad den saa tit havde sagt om det levende Ord. Og han følte selv, at det var noget, han kunde udenad. Han strøg sig over Panden som for at samle Tankerne, før han gik over til det passende Uddrag af Foredraget om Revseren Pontoppidan, der stillede sig overlegent og skeptisk over for Friheden og det levende Ord.

Kirstine sad lige i Nærheden af Talerstolen. Hun kunde ikke begribe det . . . men det var jo slet ikke den Frede Jensen, hun kendte fra Virring. Hvor var hans Begejstring, og hvor var de fængende Ord? Meget af det, han

sagde, havde hun hørt ham sige før, ja, næsten det hele, men det var paa en helt anden Maade. Hvad kunde det dog være?

Nu maatte han være ved Slutningen. Folk var begyndt at blive urolige og hviskede saa smaat om Kaffen, men pludselig var det, som om han havde fundet sig selv. Eller rettere en Indskydelse havde skænket ham en virkningsfuld Sortie.

Folk begyndte at lytte. Nu talte han om Modersmaalet. Hvad det havde betydet for Befolkningen paa dette Sted og i hele Grænselandet. Det var det sande, levende Ord, det var det Kraftens Ord paa Folkemunde, det var Hjertesproget, det Ord, som kom fra Hjertet, og som til Hjertet gaar.

Det vil vi, sluttede han — og han følte sig virkelig selv grebet — det vil vi leve og kæmpe for.

Forsamlingen klappede taknemmeligt for disse sidste Ord, og Kirstine aandede lettet op. Der var Klang i Sangen, da Lembckes Sang om Modersmaalet blev sunget.

Ved Kaffebordet talte Formanden for Kongen, Byens Lærer for Danmark, og Niels Svendsen for Flaget. Det var jævne Ord, men de gav kun Udtryk for, hvad de var, en velment Hyldest til Konge, Land og Flag. Flere endnu havde Ordet. Der taltes for det nye Hus, for Kvinderne, de fromme og stærke, og endelig slog Formanden paa Koppen med sin Ske og sagde:

»Saa har Ingeniør Christian Nicolaisen Ordet.«

Det var med Titel og Navn, og det lille »saa«, han indledede med, var tilstrækkeligt til at antyde, at naar Smedens Christian, der var kommet hjem fra Tyrkiet, tog Ordet, havde det en vis Betydning.

»Vi er nogle Stykker, der arbejder med Spade og Skovl og Trillebør«, begyndte han. Og man saa, i hvor

høj Grad det behagede Forsamlingen, at han talte paa Folkemaalet. »Det er os, der arbejder med den nye Sportsplads, og vi gør det ikke alene for at faa Musklerne spændt, men ogsaa for at vise, at vort Slægtled vil noget, ikke blot for os selv, men for Fremtiden. Vi vil gøre noget paa den Plet, hvor vi har hjemme. Der, hvor vi har Rod, og derfra vor Verden gaar. Jeg kan for mit eget Vedkommende sige, at hvor langt jeg end kom af Led, min Verden var altid her, hvor jeg har traadt mine Børnesko. Derfor har jeg ogsaa været glad for at være med her i Dag, og ikke mindst glæder det mig at være med til det herlige Arbejde, vi har paabegyndt her udenfor.

Vi har i Aften hørt om det levende Ord, men der kunde ogsaa være talt om alle de døde og unyttige Ord, der siges mellem Aar og Dag, og som bare gaar ud paa at skabe Stemning og Føleri. Der er noget, man kalder Hygge-Musik, som skal lulle Menneskene ind i et vis Velvære. Der er ogsaa noget, der kan kaldes Hygge-Tale, og begge Dele er lige døde og lige mekaniske. Lad os vogte os for dem, for den Slags fører blot til et sødt Bedrag.

Levende Ord kan kun tales af gudbenaadede Mænd, og ellers kun af dem, der forstaar den jævne Tale, og af dem, der har faaet Gaver til at give den jævne Oplysning, saadan som Grundtvig har sagt, at tale sandt om smaat og stort og jævnt om alt det høje. Saa kan det blive aandsbaaren Tale.

Mens vi har arbejdet paa Pladsen her ved Huset, har jeg Gang paa Gang tænkt paa de Ord, der lyder, naar et Menneske stedes til Hvile: »Af Jord er du kommen«. Det minder os om vor Oprindelse og om vor Tilknytning til den Plet, hvor vi først saa Dagens Lys. Det er der, vi har vore Opgaver. Der hvælver Himlen sig over den Verden, vi ejer, og over den Indsats, vi skal øve i Trofasthed.«

Højskolelærer Frede Jensen, der sad ved Siden af Kirstine, bøjede sig over mod hende og hviskede:

»Jeg har lidt et Nederlag i Dag, men det er jeg taknemmelig for. Tak fordi jeg maatte komme herved.

Kirstine forstod ham, og idet hun rakte ham Haanden, svarede hun:

»Jeg var glad for det, du sagde om Modersmaalet. Tak fordi du kom!«

Hun og Jørgen Roes fulgtes hjem fra Mødet. Deres Hjem laa Side om Side, men de standsede ikke, hverken ved hans eller hendes Dør. Blæsten havde lagt sig og alt var blevet saa tyst omkring dem. De talte om det, Christian Smed, der var kommet hjem ude fra den store Verden, havde sagt.

»Nu forstaar jeg, at det er her hjemme, vi har vor Gerning«, sagde Kirstine stilfærdigt. »Da jeg kom hjem fra Højskolen, syntes jeg ellers alt var blevet saa smaat.«

»Har du da fortrudt, at du var paa Højskole?«

»Nej, nej, men jeg har i Dag faaet Grund at staa paa. Nu først synes jeg, jeg kan begynde paa Livet.«

De stod atter ved Kirstines Hjem. Hun saa op mod sin Barndomsven og syntes slet ikke, han var tung og træg som den Dag, hun kom fra Højskolen. Men der var Ro og Alvor over hans Ansigt. Og de havde talt saa meget godt med hinanden nu i Aften.

»Om vi to kunde følges ad mod det samme Maal?« spurgte han og rakte hende Haanden til Farvel.

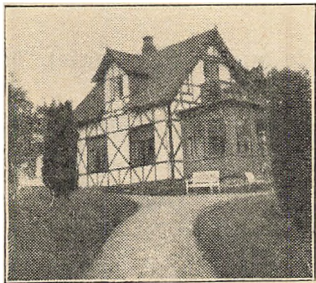
Hun greb den og lænede ganske stille sit Hoved mod hans Skulder og hviskede:

»Lad os kun det, Jørgen . . . .«

H. P. Hanssens Ko.

Af C. J. Bech.

H. P. Hanssens Sommervilla „Højtoft“. Magistrat til »Redakteur H. P. Hanssen, hier«, undertegnet af Senator Ths. Ries og dateret 6. Juni 1918. Med stærkt afbleget Skrift stod at læse Konstateringen af, at H. P. Hanssen havde en Ko, hvis »Overskudsmælk« daglig vilde være at aflevere paa Bymejeriet i Skibbrogade:

Es ist festgestellt, dass Sie 1 Kuh halten. Auf Grund der Anordnung vom 5. 12. 17 (Kreisblatt 1917 Stück 49 a. Nr. 1261) werden Sie hierdurch aufgefordert, die nach dieser Anordnung für Ihren Haushalt bezw. Ihre Kunden (lt. Milchkarte) nicht erforderliche Ueberschussmilch täglich an die Stadtmeierei in der Schiffbrückstrasse abzuliefern.

Historien om H. P. Hanssens »Krigs-Ko«, som jeg har faaet den fortalt af Børnene, er et rørende lille Tidsbillede fra 1917—18 og samtidig endnu et Vidnesbyrd om Fru Helene Hanssens Kærlighed til de firbenede Væsener, Dyrene.

En Dag under Krigen — H. P. Hanssen var i Berlin — fik Fru Helene Besøg i Hjemmet i Nygade af sin Søstersøn, Gdr. Nic. Ludvigsen fra Københoved. Det var i Foraaret 1917, da det i Byerne var begyndt at knibe med Levnedsmidler. Nic. Ludvigsen blev baade forbavset og forskrækket ved at se, hvor lidt man havde paa Bordet i Nygade. Der var intet Smør til Brø-

det, der var Smalhans paa alle Omraader. Ved Tanken om, hvor godt man stadig levede ude paa Landet, udbød han: — Nej, det er dog for galt, Moster Lene! Her sidder I og suger paa Labben; mens vi lever i Overflod. Kan vi ikke engang sørge for vor Rigsdagsmands Familie herhjemme ....

Synet af det sparsomme Aftensbord gjorde et saa stærkt Indtryk paa Nic. Ludvigsen, at han, da han kom hjem til København, besluttede indenfor Familiens Kreds at iværksætte en Hjelpeaktion. Efter Samraad med forskellige af dens Medlemmer blev Resultatet det, at han sendte en af sine bedste Køer, en dejlig rødbrøget Korthornsko, til Aabenraa. Om Vintere skulde den, blev der truffet Aftale om, opstaldes hos Vald. Jacobsen i Nygade, og Familien paa Landet skulde saa i Fællesskab holde den med Foder. Om Sommeren var Anbringelsen mere ligetil. Den blev da sat paa Græs paa Jac. Lassens Mark bag »Højtoft«s Have. Og saaledes kom Hjemmet ikke til at mangle hverken Smør eller Mælk til Husholdningen i Krigens sidste Aar.

Ovre paa »Højtoft« malkede Fru Helene selv Koen. Hun havde jo været Mejerske i sine unge Dage, bl. a. paa Graasten Herregaards Mejeri, og hun nød i fulde Drag hver Dag i den tidlige Morgenstund at sidde paa den dugvaade Mark oppe paa Bakken og malke sin Ko. Det var, sagde hun, som genoplevede hun i disse Timer en Del af sin Ungdom.

H. P. Hanssen var derimod ikke begejstret for »Malkeriet«, og navnlig efter at Jac. Lassens Tyr en Dag havde været efter Fru Helene, gav han ofte Udtryk for sin Bekymring og manede hende til Forsigtighed.

Koen kom naturligvis til at spille en betydelig Rolle i Familielivet paa »Højtoft«. En Dag blev den malket af Svigersønnen, den senere Amtmand over Aabenraa og Sønderborg Amter, der ved denne Præstation paa det landbrugsfaglige Omraade vandt et Væddemaal og yderligere befæstede sin Anseelse i Svogrenes Kreds. Fru Helene var for en Gangs Skyld forhindret, og blandt Børn og Svigerbørn opstod derfor Spørgsmaalet, hvem der kunde træde i hendes Sted. Til almindelig Overraskelse erklærede Refslund Thomsen, at han nok skulde ordne den Sag. Der løftede sig stærkt tvivlende Røster, som resulterede i Indgaaelsen af et Væddemaal. Refslund Thomsen greb

Spanden, satte sig til Koen og malkede den saa ren, at al Tvivl ynkeligt gjordes til Skamme. Derefter kom Forklaringen: Da hans Far i sin Tid var Præst i Amerika, havde Familien baade Hest og Køer, og derovre havde han altsaa lært Malkningens Kunst!

— I Afstemningstidens Virvar af Oplevelser drukner Enkelthederne i Erindringen om H. P. Hanssens Ko. Da der igen blev Fødevarer nok, var dens Rolle udspillet, og den gled stille ud af Historien. Ingen husker rigtigt, hvad der blev af den. Den blev vist solgt, mener man, og Pengene for den hensat paa en Bankbog, der ved Markens Sammenbrud tabte sin Værdi.

Men hos Fru Helene levede Mindet om Koen sammen med andre Minder fra de unge Dage paa Landet. Da hun laa syg tilsidst, og Døden nærmede sig, talte hun ofte om de Timer, hun havde tilbragt i Mark og Stald med sine Køer.

— Egentlig burde der paa min Gravsten være Billedet af en Ko, sagde hun en Dag til sin Datter, Fru Ingeborg Thomsen. Hvor har jeg tit som ung, føjede hun til, fundet Trøst og Hvile ved at lægge mit Hoved ind mod Koens Side. Det var saa trygt, saa lunt .... En Hunds Kærlighed er saa krævende, med en Ko er det helt anderledes ....

Og saaledes blev Historien om H. P. Hanssens Ko tilsidst en Fortælling om Helene Hanssens Kærlighed til Dyr.

Mindestenen fra 9. April i Padborg.

Søndag den 4. Maj afsløredes i Padborg, paa det Sted ved Jernbaneviadukten, hvor Overgendarmerne A. S. Albertsen, J. P. Birk og A. A. Hansen om Morgenen den 9. April faldt for Kuglerne, et af Egnens Befolkning rejst Mindesmærke for de tre Tjenestemænd.

Stenen, der er rejst i et lille Anlæg, bærer de Dræbtes Navne under Billedet af en Engel, hugget af Bomand Frank, og paa Bagsiden disse Verslinjer af Hansigne Lorentzen:

Trofast satte I Livet til
med Eders Kald i Pagt.
Hav Tak fra Fædreland og Folk
for trofast Grænsevagt.

INDHOLD

	Side
Rose Thyregod: Kval	1
Hans Hansen Toft: Plovmanden i Tulesmose	17
H. M. P.: Hvordan Genforeningsstenen i Majbøl blev til —	18
Arne Stevns: Soldatergraven ved Bøffelkobbøl	19
P. Tolderlund-Hansen: De store og de smaa Ting	26
Forklaring over et Spil Kort	42
August F. Schmidt: Det hellige Blod i Lysabild	43
De Gamle, som faldt —	
H. Lausten-Thomsen: Redaktør Ernst Christiansen	48
Nicolai Svendsen: Amtsskolekonsulent N. J. Nielsen	51
N. H.: Christian Junker	53
Niels Hansen: Pastor Jørgen Eriksen	54
J. P.: Forstander Jens R. Overgaard	57
J. P.: Pastor Rasmus Jørgen Nielsen	58
L. P. Christensen: Rektor, Dr. phil. Andreas Hanssen ..	59
Niels Hansen: Højskoleforstander Ole Stevns	61
J. P.: Carsten Outzen	63
J. P.: Jes de Laurent	64
A. Svensson: Jørgen Zachariassen, Dybbøl	65
J. P.: Nikolaj Ludvigsen	68
Thade Petersen: Marie Skau Petersen	69
J. P.: Christian Linnet	71
Jakob Petersen: Jørgen Jørgensen Køcks	72
J. P. Nielsen: Kronprinsesse Ingrid og de sønderjydske Børn	74
Nicolai Svendsen: Paa udsat Post	88
Morten Kamphøener: Der skal være Bund i det —	105
C. J. Bech: H. P. Hanssens Ko	124
Mindestenen fra 9. April i Padborg	127

Nationale Foreninger og Institutioner.

Sprogforeningen.

Formand: Bibliotekar Jakob Petersen.

Ledelse: Højskoleforstander Arnfred, Askov, Gdr. Hans Jørgen Hansen, Lysabildskov. Folketingsmand J. P. Nielsen, Dynt, Amtsskolekonsulent Svendsen, Tønder.

Aarsmødet afholdes sidste Søndag i Juni.

Skoleforeningen.

Bestyrelsen: Gdr. H. Jepsen Christensen, Høgsbro pr. Hvidding, Formand, Gdr. Mathias Jepsen, Jejsing, Næstformand, Gdr. Elers Boesen, Astrup pr. Brøns, Kasserer.

Tilsynsraadet: Rentier Hans Clausen, Havnbjerg, Aarsmødet afholdes sidste Søndag i Juni.

Grænseforeningen.

Kontor: Peder Skramsgade 5 I, København K.

Frmnd.: Rektor H. P. Hansen, København.

Næstfrmd.: Dr. med. Valdm. J. Harsløf, København, og Gaardejer, Insp. N. J. Gotthardsen, Tønder.

Kontorets Leder: Oberst C. O. R. Lassen.

Dansk-Nordisk Ungdomsforbund.

Grænseraadet, der leder D. N. U.s Arbejde i Grænseområdet: P. Marcussen, Graasten, Formand, Mejeribestyrer Lorentzen, Bredebro, Næstformand, Bankprok. Müller-Kristensen, Sønderborg, Kasserer.

Ungdomsforeningerne.

Aabenraa Amts Hovedkreds: Form. Lærer Højer, Klovtoft, Kasserer: Bankkasserer Kræmer, Graasten. (18 Foreninger og ca. 1820 Medl.)

Haderslev Østeramts Hovedkreds: Form.: Lærer J. Chr. Christensen, Sillerup pr. Fjelstrup, Kasserer: Landmand Chr. Kongsted, Sdr. Vilstrup pr. Sdr. Vilstrup. (14 For., 2436 Medl.)

Røddingegnens Ungdomskreds (en Hovedkreds af De danske Ungdomsforeninger). Form.: Lærer Ejnar Kaas, Tornum pr. Lintrup, Kasserer: Gdr. Ejnar Rytz, Brændstrup pr. Gram. (11 Foreninger, 1500 Medl.)

Sønderborg Amts Hovedkreds: Form.: Husmand Chr. Nielsen, Vollerup, Als, Kasserer: Lærer R. Clausen, Snøgbæk pr. Vester Sottrup. (15 For., 3120 Medl.)

Tønder Amts Hovedkreds: Form. og Kasserer: Overlærer Holger Skovmand, Løgumkloster. (14 Foreninger, 1382 Medl.)).

Skærbæk og Omegns Hovedkreds for Tønder Amts nordlige Del: Form.: Pastor H. Ebbesen, Døstrup.

Sønderjysk Idrætsforening.

Bestyrelsen: Frmd. Gdr. Johs. Juhl, Branderup, Sekretær og Forretningsfører: Gymnastiklærer N. J. Iversen, Haderslev.

Historisk Samfund for Sønderjylland.

Bestyrelsen: Amtslæge H. Lausten-Thomsen, Tønder, Formand, Arkivar J. Hvidtfeldt, Aabenraa, Sekretær, Museumsinspektør H. Neumann, Haderslev, Kasserer, Sparekassedirektør Nis Nissen, Nordborg, Seminarielærer Claus Eskildsen, Tønder, Højskoleforstander Hans Lund, Rødding, Sognepræst Hejselbjerg-Paulsen, Skrydstrup, Pastor H. F. Petersen, Flensborg, Museumsdirektør Dr. Mačkeprang, København, og Frimenighedspræst Thade Petersen, Haderslev (Æresmedlem).

Formand, Sekretær og Kasserer danner Forretningsudvalg.

Redaktionsudvalget for »Sønderjyske Aarbøger« består af Arkivar Hvidtfeldt, H. Lausten-Thomsen og Hans Lund.

Biblioteker.

Det sønderjyske Landsbibliotek, Aabenraa, Bibliotekar: Jakob Petersen. Udlaan fra Kl. 10—12 og Kl. 14—19. Læsesalen Kl. 10—21 (1. Maj—31. Aug. lukkes Kl. 19). Børneafdelingen aaben Kl. 15—18 (lukket 15. Maj-15. Aug.).

Centralbiblioteket i Haderslev. Bibliotekar T. Glahn. Udlaan: Kl. 10—19 (Onsdag 10—12 og Lørdag 10—21). Læsesal 10—21 (1. Maj—31. August lukkes Kl. 19).

Centralbiblioteket i Sønderborg. Bibliotekar N. Moesgaard. Udlaan: Kl. 10—19. Læsesalen Kl. 10—21 (1. Maj—31. Aug. lukkes Kl. 19). Børneafdelingen aaben Kl. 15—18.

Biblioteket i Tønder. Bibliotekar T. Sylvester Petersen. Udlaan: Kl. 10—13 og 15—20. Læsesal Kl. 10—21. Biblioteket lukket 14 Dage i Juli Maaned.

Sønderjysk Landsarkiv, Aabenraa.

Landsarkivar: Fr. Gribsvad.

Arkivar: Joh. Hvidtfeldt.

A a b e n: Kl. 9—12 og 1—4.

Erhvervs-Institutioner og -Organisationer.

Med særligt Henblik paa Sønderjylland.

Statens Jordlovsudvalg.

Kontor: Christiansborg, København.

Formand: Folketingsmand Niels Frederiksen. Medlemmer i Sønderjylland: Fhv. Folketingsmand Chr. E. Christensen, Asserballe, Domæneforpagter P. Petersen, Røj, pr. Møgeltønder, og Gdr. Jens Hørlück, Skodborg.

Landbrugsraadet.

Kontor: Axelborg, København.

Præsidium: Landstingsmand H. Hauch. Medl. i Sønderjylland: Gdr. Jørgen Gram, Gabøl.

Generalsekretær: A. Høgsbro Holm.

Det landøkon. Driftsbureau.

Kontor: Gl. Kongevej 127, København.

Bureauets Leder: Professor O. H. Larsen.

De samvirkende danske Landboforeninger.

Kontor: Axelborg, København V.

I Formandskabet: Gdr. J. Tvedegaard og Landstingsmand H. Hauch. I Bestyrelsen følgende Medlemmer fra Sønderjylland: Gdr. Hans Beyer, Aasgaard, Gdr. Hans Schmidt, Kollund. Sekretær: Otto Himmelstrup.

Foreningen af jyske Landboforeninger.

Kontor: Bispetorvet, Aarhus.

Formand: Landstingsmand Hauch. I Bestyrelsen: Gdr. Hans Beyer, Aasgaard, og Gdr. Hans Schmidt, Kollund. Sekretær: J. K. Haugaard.

Planteavlsudvalgets Formand: Forst. Karsten Iversen, Askov pr. Vejen.

Mejeriudvalgets Sekretær: Statskonsulent Johs. Jensen, Aabenraa.

Fælleslandboforeningen for Nordslesvig.

Formand: Gdr. Hans Schmidt, Kollund pr. Kollund S. Sekretær og Kasserer: Konsulent Chr. Nielsen, V. Sottrup.

Bestyrelsen består af de enkelte Landboforeningers Formænd.

1. Den nordslesvigske Landboforening.

Formand: Gdr. Ejner Hansen, Hjerting pr. Rødding.
Konsulenter: Erik Boesen, Øster Lindet, M. N. Bruun,
Rødding, og C. H. Lausten, Rødding. (Regnsk.). 815 Medl.

2. Haderslev Amts Landboforening.

Frmd.: Gdr. J. Schultz, Højrup pr. Stepping.
Kons.: F. P. Nielsen, C. Hansen, Haderslev, og K.
Knudsen, Hoptrup, (Regnsk.). Kons. i Husholdning: Fru
Ulla Petersen, Aabenraa. 1543 Medl.

3. Nr. Rangstrup Herreds Landboforening.

Frmd.: Gdr. S. Knudsen, Galsted.
Kons.: Landbrkand. A. Diedrich, Toftlund. 370 Medl.

4. Vedsted Sogns Landboforening.

Frmd.: Gdr. Jens Th. Jensen, Ulstrup, pr. Marstrup.
Kons.: K. Knudsen, Hoptrup. 151 Medl.

5. Aabenraa Amts Landboforening.

Frmd.: Gdr. P. Chr. Hanssen, Nygaard pr. Bolderslev.
Kons.: Johs. Petersen, Aabenraa, og Fr. Frederiksen,
Aabenraa, (Regnsk.). 600 Medl.

6. Vis Herreds Landboforening.

Frmd.: Gdr. H. Schmidt, Kollund pr. Kollund S.
Kons.: M. Nissen, Graasten, Frk. Marie Surlykke Pe-
tersen, Graasten, (Havebrug). 235 Medl.

7. Den sundevedske Landboforening.

Frmd.: Forst. H. Hansen, Graasten Landbrugsskole.
Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup, og P. Petersen, Rage-
bøl, (Regnsk.), Frk. Marie Surlykke Petersen, Graasten,
(Havebrug). 350 Medl.

8. Als Nørreherreds Landboforening.

Frmd.: Gdr. Clausen, Havnbjerg pr. Nordborg.
Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup, og H. Frederiksen,
Nordborg, (Regnsk.), Frk. Marie Surlykke Petersen, Graa-
sten, (Havebrug). 190 Medl.

9. Den alsiske Landboforening.

Frmd.: Gdr. H. Blad, Mindebjerg pr. Hørup.
Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup, og E. M. Hansen,
Tandslet, (Regnsk.), Frk. Marie Surlykke Petersen, Graa-
sten, (Havebrug). 313 Medl.

10. Det blandede Distrikts Landboforening.

Frmd.: Gdr. H. Beyer, Aasgaard pr. Ballum.

Kons.: L. Nørgaard, Bredebro, og M. Thomsen, Bredebro, (Regnsk.), Frk. Marie Surlykke Petersen, Graasten, (Havebrug). 300 Medl.

11. Slogs Herreds Landboforening.

Frmd.: Forp. H. Linnet, St. Tønde pr. Jejsing.

Kons.: Georg Nissen, Bylderup Bov, H. Mortensen, Rørkær, (Regnsk.), Frk. Marie Surlykke Petersen, Graasten, (Havebrug), Kons. i Husholdn. Fru Ulla Petersen, Aabenraa, 283 Medl.

12. Landboforeningen for Løgumkloster og Omegn.

Frmd.: Gdr. Nis Edvardsen, Løgumkloster.

Kons.: Georg Nissen, Bylderup Bov. 242 Medl.

13. Landboforeningen for Skærbæk og Omegn.

Frmd.: M. P. Thyssen, Aaved pr. Frifelt.

Kons.: A. Buchreitz, Skærbæk, 250 Medl.

Fællesforeningen for de tyske Landboforeninger.

Landwirtschaftlicher Hauptverein f. Nordschleswig.

Frmd.: Gdr. Chr. Diederichsen, Bodskov pr. Sdr. Vilstrup.

Kons.: Landbrkand. (Diplomlandwirt) P. Rasmussen, Aabenraa. 8 lok. Foreninger med 1340 Medl.

Landbrugernes Sammenslutning.

Kontor: Rønge pr. Ulstrup.

Forretningsudvalget: Gdr. Knud Bach, Rønge, Frmd., Husmand Søren Lund, Spanager, Næstformand, og Husmand J. Frost, Lousig.

L. S. i Sønderjylland.

Haderslev Amt: Fmd. Statshusmand Alb. Wormsdorff, Rougstrup.

Aabenraa Amt: Fmd. Gdr. P. Lassen, Barsmark.

Sønderborg Amt: Fmd. Gdr. Jørgen Jørgensen, Sebbelev.

Tønder Amt: Fmd. Gdr. Jens Lassen, Rejsby.

Kvægavlsforeninger.

Sønderjydske Fællesledelse af Kvægavl (Kvægavlsfor.)

Korthorn (Sdj. Filled.):

Frmd.: Gdr. Mads Gram, Københavned.

Kons.: Landbrkand. Jørg. Frank, Tønder, og Vinge Madsen, Vojens.

65 Kvægavls- og Tyreholdsforeninger med 900 Medl. og 80 Tyre og 82 Kontrolfor. med 2804 Medl. og 33,800 Køer.

Korthorn (Vestsl. Filled.):

Fmd.: Gdr. Math. Jepsen, Rørkær pr. Jejsing.
10 Optrætterfor.

Rødt dansk Malkekvg:

Frm.: Gdr. Chr. Clausen, Stødagergaard pr. Sønderborg.

Kons.: Landbrkand. Th. Thomsen, Dybbølsten pr. Sønderborg.

37 Kvægavlsfor. med 1353 Medl. og 68 Tyre samt 39 Kontrolfor. med 1504 Medl. og 17,355 Køer.

Hollandsk Malkekvg:

Frm.: Gdr. H. S. Jensen, Tornumgaard pr. Lintrup.

Kons.: Landbrkand. Vinge Madsen, Vojens.

66 Medl., 1670 Køer.

Nordslesvigsk Heste- og Kreaturforsikring.

Frm.: Gdr. Chr. Hansen, Rødding.

Skr.: N. Thomsen, Jels.

654 Medl.

De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation.

Kontor: St. Torv 7, Aarhus.

Frm.: Propr. S. Overgaard, Højbygaard. I Bestyrelsen: Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog.

Smørnoteringen.

Københavns Smørnotering fastsættes hver Torsdag Kl. 1¼ af et af Grosserer-Societetet nedsat 5 Mands Udvalg, Dir. A. Jacobsen, Dir. H. C. Agner og Dir. M. E. Dal sammen med De danske Mejeriforeningers Smørnoteringsudvalg: Frmd. Gdr. N. St. Sørensen, Kærbølling, Gdr. L. P. Larsen, Pederstrupgaard, Propr. Kr. Schnack, Klostergaarden, Mejeribest. C. Jørgensen, Tuse Næs. Desuden deltager en Direktør for en af Smøreksporforeningerne.

De samv. jyske Mejeriforeninger.

Frm.: Gdr. Elbæk Jessen, Enggaarden pr. Holsted. I Bestyrelsen: Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog.

Sønderjydske Mejeriforening.

Frm.: Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog, Sekr.: Statskons. Johs. Jensen, Aabenraa. Omfatter 128 Mejerier.

Andels-Mejerier i Nordslesvig.

I Haderslev Amt	47
I Aabenraa Amt	28
I Sønderborg Amt	24
I Tønder Amt	25

124

Smørekseportforeninger.

Sønderjydsk Smørekseportfor., Vojens.

Fung. Frmd.: Gdr. P. Rostgaard Andersen, København.
ved. Dir. Sophus Thomsen, Haderslev. (56 Mejerier).

Sdj. Landm. Andels Smørekseportfor., Sønderborg.

Frmd.: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl. Dir.: S. Røyggaard
Petersen, Sønderborg. (49 Mejerier).

Dansk Mejeristforening.

Kontor: Johannevej 10, Odense.

Frmd.: Mejeribestyrer C. Jørgensen, Tuse, Næs pr.
Holbæk.

Aabenraa Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. P. Hansen,
Felsted.

Haderslev Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. Mathiesen,
Styding.

Sønderborg Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. T. F. Hansen,
Dybbøl.

Tønder Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. Lorenzen,
Bredebro.

De samvirkende jyske Hesteavlforeninger.

Kontor: Bispetorvet, Aarhus.

Frmd.: Gdr. P. Vadgaard, Stenild pr. Hobro.

I Best.: Gdr. N. Skrumsager, Visby Hedegaard.

Vestsl. Hesteforsikring.

Frmd.: C. Cosmos, Visby.

Sekr.: P. Nielsen, Visby.

612 Medl.

De samvirkende danske Andels-Svineslagterier.

Kontor: Axelborg, København V.

(Omfatter 61 Andelsslægterier).

Frmd.: Gdr. M. Byriel, Lyngby pr. Sporup.

I Best.: Gdr. Østergaard, Gabøl. Sekr.: C. Trautmann.

Danske Andelsslagteriers Svinenotering.

Udv. for Landsnoteringen: Dir. Hohwy, Odense, Dir. J. Mehlsen, Slagelse, Dir. Madsen, Horsens, Dir. E. Høberg, Skanderborg, Gdr. J. Pedersen, Vrangstrup (Fmd.), Propr. M. C. Korsgaard, Tøttrupgaard.

Andels Slagterier i Nordslesvig.

Aabenraa: Dir. F. Johansen.
Graasten: » Skensved.
Sønderborg: » Whitt.
Rødding: » Rübner Petersen.
Vojens: » Mossing Jensen.

Privat-Slagterier.

Haderslev: Dir. Koopmann.
Bylderup: » M. Carlsen.
Skærbæk: » Nielsen.

Avlscentre for Svin.

Gdr. C. Petersen, Skodborg.
» H. B. Jepsen, Tinglev.
Gdr. Anker Vestergaard, Højvang, Jels.
» Johs. Schlosser, Aarlund pr. Lintrup.
» Axel Tang, Hytkær, Mastrup.
» F. Nielsen, Stenderup pr. Rødding.
» J. Jessen, Thorsbjerg, pr. Over Jerstal.
» H. C. Hansen, Jestrup, Tandstlet.
» Jens Nissen, Nordborg.
» Kr. Clausen, Langbjerg, Hovslund.
Speditør T. E. Brockdorff, Skærbæk.
Gdr. G. Sonne Midtgaard, Østergaards Mølle pr. Hoptrup.
» Chr. Minke, Bramhale, Simmersted.
» M. Thuesen, Anset pr. Fjelstrup.
» Svend Ellegaard, Abild.
» P. Sørensen, Knorborg pr. Sdr. Hygum.
» Axel Nielsen, Dybbøl pr. Ragebøl.
Gdr. Magnus Hansen, Skovlækken, Rødding.

Bedømmelsesudvalg for Svineavlscentre.

Formand for 9. Distrikt, de sønderjydske Landsdele:
Gdr. H. Schmidt, Kollund.

Hagelskadeforsikringsforeningen for Nordslesvig.

Frmdd.: Gdr. H. Thomsen, Roost.
Skr.: Dir. A. P. Andersen, Toftlund.
3828 Medl.

De samvirkende danske Husmandsforeninger.

Kontor: Studiestræde 38, København K.

Forretningsudvalgets Formand: Parcellist N. P. Andreassen, Forsinge; Næstformand: Husmand P. Nielsen, Vejager; Medl. af Udv.: Husmand Jørgen Petersen, Halk pr. Hejsager.

De samv. jyske Husmandsforeninger.

Kontor: Helgolandsgade 20, Aarhus.

Frmnd.: Husmand P. Nielsen, Vejager, Tvis. I Besty. Husmand A. Schmidt, Faurholm, Tandslet.

De samv. sønderjydske Husmandsforeninger.

Frmnd.: Husmand Jørgen Petersen, Halk, pr. Hejsager. Sekr.: H. C. Hansen, Haderslev.

Kons.: Landbrugskand. P. Pedersen, Ris pr. Rødekro, Landbrkand. A. Laisen, Rødekro, A. Mortensen, Rødekro, Frk. E. Fredslund, Rødekro, (Hush.).

57 For. m. 3129 Medl.

Sønderborg Amts Husmandsforening og Kredforeningen Sønderjyden.

Frmnd.: Husmd. Anders Schmidt, Faurholm.

Kons. Landbrugsknd. Fr. Slipsager, Danebod.

28 For. m. 1673 Medl.

Kommissioner ang. Jordlodder til Husmandsbrug.

Formænd: Haderslev Amt: Gdr. Jørg. Petersen, Sommersted; Aabenraa Amt: Gdr. Jacob Michelsen, Kolstrup; Sønderborg Amt: Karl Petersen, Hestehave; Tønder Amt: Gdr. Mads Warming, Raahede.

Statsfrøkontrollen.

Thorvaldsensvej 57, København.

Direktør: Landbrugskand. C. Stahl; i Frøkontrollkommissionen Dir. J. Gjelstrup, Aabenraa.

Formand: Prof. A. Mentz.

Smaaskovforeningen

for Aabenraa og Sønderborg Amter.

Frmnd.: Gdr. Jac. Michelsen, Kolstrup pr. Aabenraa.

Det danske Hedeselskab.

Hovedkontor: Viborg.

Frmnd.: Hofjægermester Lüttichau, Tjele.

Grundforbedringsvirksomheder.

Mose- og Engafdeling.

Distriktskontor i Haderslev: Best. Th. P. Nielsen.

— i Tønder: Best. J. P. Knudsen.

— i Aabenraa: Best. N. Klintø.

Den tekniske Afdeling.
Distriktskontor i Tønder: Best. cand. polyt. T. O. Jacobsen.

Foreningen til Husdyrtuberkulosens Bekæmpelse i Sønderjylland.

Forretningsudvalg: Amtslæge Dr. med. H. Lausten Thomsen, Frmd., Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog, Nstfmd., Gdr. Iver H. Østergaard, Gabøl, Stadsdyrlæge Wildenhof-Rasmussen, Haderslev. Sekr.: Konsulent J. Frank, Tønder.

Handelsorganisationerne.

Grosserersocietetet: Frmd.: Grosserer Rudolf Schmidt. Provinshandelskamret: Frmd. Grosserer H. L. Poulsen, Odense.

Centralforeningen f. Jydske Handelsstandsforeninger. Frmd.: Konsul Ejstrup, Randers. Medl. af Best.: Købmand J. H. Kock, Sønderborg.

Handelsforeningerne i Sønderjylland.

Handelsstandsforeningerne i
Haderslev, Frmd.: Købmand Oluf Thielst.
Aabenraa, Frmd.: Borgmester Holg. Fink.
Sønderborg, Frmd.: Købmand J. H. Kock.
Tønder, Frmd.: Købmand A. Müller.

De samv. danske Købmandsforeninger.

Frmd.: Købmand Jeppesen, Helsingør.
Med 142 Afdelinger, fordelt i 4 Centralorganisationer.
Centralorg. for Jylland, Frmd.: Købmd. Chr. H. Olesen, Aalborg.

Derunder de samv. sønderjydske Købmandsforeninger:
Frmd.: Købmand Chr. Matzen, Sønderborg.
Haderslev og Omegn: Frmd.: Henrik Sørensen, Haderslev.

Rødding og Omegn: Frmd.: Købmand M. Christensen, Brendstrup.

Toftlund og Omegn: Frmd.: Købmand Andr. Petersen, Rangstrup.

Aabenraa og Omegn: Frmd.: Købmand J. Agger, Aabenraa.

Graasten og Omegn: Frmd.: Købmand Chr. Blongreen, Egernsund.

Tønder Amt: Frmd.: Købmd. Blaabjerg, Løgumkloster.
Tønder Detailhandlerforening: Frmd.: Købmand E. Klyver, Tønder.

Sønderborg Detailhandlerforening: Frmd.: Købmand Chr. Matsen, Sønderborg.

Sønderborg Amt: Købmand Bork, Stevning.

Haandværk og Industri.

Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri.

Kontor: Vesterboulevard 18, København.

Frmd.: Murermester Rasm. Sørensen, Roskilde. I Bestyrelsen: Fabrikant Georg Nielsen, Sønderborg, Snedkermester S. A. Sørensen, Rødding.

Haandværker- og Industriforeninger i Sønderjylland.

Formand:

Aabenraa	Farverm. Th. Jacobsen;
Agerskov	Carl Truelsen;
Augustenborg	Bygmester Chr. Jacobsen;
Bevtoft	Malermester K. A. Gubi;
Bov	Malerm. A. Kj. Johannsen, Padborg;
Brede Sogn	Barbermester R. Clausen;
Broager Sogn	Snedkermester P. Hansen;
Bylderup	Købmand H. Thomsen;
Christiansfeld	Malerm. Joh. Madsen;
Egen	Skomg. J. Rasmussen;
Graasten	Bagerm. W. Kammeyer;
Gram	Savværksejer N. Timmermann;
Haderslev	Murermstr. Johs. Hansen;
Hoptrup	Bygm. P. Jochumsen;
Højer	Bødkermst. Johs. Heil;
Hørup	Malerm. Lindschau, Majbøl;
Jels	Smedem. Hans E. Hansen;
Klipleve, Kværs og Holbøl Sogne	Bagerm. Chr. Jensen, Tørsbøl;
Lysabild	Snedkmstr. P. Christensen, Sarup;
Løgumkloster	Vognfabr. Anton Madsen;
Notmark	Malerm. N. Hansen Lorentzen;
Nordborg	Maskinfabr. Chr. Jensen;
Oksbøl	Skomgmst. Chr. Dall, Oksbøl;
Rødding	Snedkerm. S. A. Sørensen;
Rødekro	Købmd. Chr. Duus;
Skodborg	Malermstr. Th. Feddersen;
Skærbæk	Slagterm. A. Schmidt;
Sommersted	Entrepenør H. Skytt;
Sottrup	Skræderm. C. Detlefsen;
Svenstrup	Malermstr. Carl Schink;
Sønderborg	Bygmstr. Kr. Anthonsen;
Tandslet	Smedemstr. Peter Nielsen;
Tinglev (Hdv. og Ind.)	Smedem. P. Schaumann;
Toftlund	Tømrrermstr. A. Christensen;
Tønder	Smedem. Andr. Dideriksen;
Ulkebøl	Inst. J. Andersen;
Ullerup	Bager Jul. Andresen;

Varnæs
Vojens
Øsby

Maskinbygger P. Jørgensen;
Cigarhdr. A. H. Vind;
Snedkerm. J. H. Witt.

Særlige sønderjydske faglige Mesterforeninger.

Mesterforeningen for Bygningshaandværkere i Aabenraa Amt: Frmd.: Tømrem. A. Mikkelsen, Bolderslev.

Barber- og Frisørfor. i Tønder Amt: Frmd.: R. Clausen, Bredebro.

Mesterfor. f. Bygningshaandværk. i Haderslev Amt: Frmd.: Tømremester G. P. Gregersen, Vojens.

Barber- og Frisørfor. i Aabenraa Amt: Frmd.: Otto Meise, Aabenraa.

Haderslev Østeramts Smede- og Klejnsmedelaug: Formand: Chr. P. Mørch, Skrydstrup.

Snedkerlavet for Sønderborg Amt: Frmd.: P. Hansen, Broager.

Sønderjydske Forening for G. K. M., Sønderborg Amt: Frmd.: Smedemst. D. Madsen, Hundslev.

Kreditinstitutioner.

Sønderjyllands Kreditforening.

Kontor: Aastrupvej, Haderslev.

Direktionen: P. A. Callø, H. Hansen, Orla Buhl.

Repræsentantskabet: Gdr. J. H. Schmidt, Vojensgaard, Gdr. P. J. Refshauge, Tyrstrup, Fabrikant M. Schaumann, Haderslev, Gdr. M. Refslund Poulsen, Bovlund, Gdr. Olav Fink, Brendstrup, Gdr. Hans Lyck, Varnæs, Gdr. H. Sander Larsen, Saksgaard, fhv. Landdagsmand Nis Nissen, Aabenraa, Gdr. Jørgen From, Fjelstrup, Gdr. Iver Scherrebeck, Sdr. Vilstrup, Gdr. J. H. Østergaard, Gabøl, Gdr. Jacob Michelsen, Kolstrup, Gdr. Chr. Ernst Christensen, Asserballe, Gdr. Hans Beyer, Aasgaard, Købmand A. Hundevadt, Haderslev, Borgmester H. Fink, Aabenraa, Købmand Math. Kock, Sønderborg.

Vest- og Sønderjydske Kreditforening.

Kontor: Ringkøbing.

Direktionen: P. H. M. Valeur, Jens Jensen, P. Gundersen.

Frmd. for Repræsentantskabet: Gdr. Hans S. Jensen, Tornumgaard.

Repræsentanter for Sønderjylland: Gdr. Fedder Mathiesen, Randerup, og Gdr. Poul Outzen, Ellum.

Jydsk Hypotekforening.

Kontor: Aarhus.

Direktionen: N. P. Helver, Paul Buhl, Jep Fink.

Kreditforeningen af Ejere af mindre Ejendomme paa Landet i Jylland.

Landsretssagfører Aa. Brink Jensen, adm. Direktør, Medlem af Repræsentantskabet for Sønderjylland: Hans Iversen, Stenneskær, Hans Philipsen, Snogbæk, Evald Lorenzen, Rørkær, N. Henriksen, Vojens.

Hypoteklaanefonden.

Kontor: Tønder: Bestyrelsen: Dir. Henriksen, adm. Direktør, Dommer Stegmann, Fmd., H. Linnet, St. Tønde, Jørg. Petersen, Halk.

Sønderjyllands Laanekasse.

Direktion: Dir. Oluf Beck, ORS. Axel Hulegaard og Dir. Orla Buhl.

Bestyrelsen: Amtmand Kr. R. Thomsen, Amtmand Karberg og fra Haderslev Østeramt: Dir. Callø, Formand, Gdr. J. Schmidt, P. J. Refshauge og Gdr. P. Nielsen, Refsø; fra Haderslev Vesteramt: Gdr. M. Refslund Poulsen, Frmd., Gdr. Aage Schmidt, Landinspektør Lejde, fra Aabenraa Amt: Borgmester H. Fink, Frmd., Gdr. Chr. Christensen, Gdr. Kr. Philipsen, fra Sønderborg Amt: Folketingsmand J. P. Nielsen, Frmd., Gdr. Chr. E. Christensen, Gdr. Chr. Christensen, Elsmark, Gdr. Chr. Schmidt, Dybbøl-Østen, Hsmd. Anders Schmidt, Faurholm; fra Tønder Amt: Gdr. H. Jepsen Christensen, Frmd., Bagermester Thorv. Petersen, Gdr. Karl Posselt.

Landeværnet.

Kontor: Tinglev.

Best.: Gdr. Hans Andersen, Kongsbjerg, Frmd., Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog, Gdr. Landstingsmand H. Jepsen Christensen, Høgsbro.

Jordfordelingskommissionen.

Kontor: Tønder.

Fuldmægtig A. Mosbeck, Tønder, Fmd., Gdr. M. Refslund Poulsen, Bovlund, Gdr. Jørgen Tinglev, Lund.

Ministeriet.

Statsminister Th. Stauning.

Udenrigsminister E. Scavenius.

Forsvarsminister S. Brørsen.

Justitsminister E. Thune Jacobsen.

Finansminister V. Buhl.

Kirkeminister K. V. Fibiger.

Undervisningsminister Jørgen Jørgensen.

Indenrigsminister Knud Kristensen.

Arbejds- og Socialminister J. Kjærbøl.

Landbrugsminister K. M. Bording.

Handelsminister Halfdan Hendriksen.

Minister for offentlige Arbejder Gunnar Larsen.

Rigsdagen.

Folketinget.

(Efter Valget 3. April 1939.)

Socialdemokrater	64	(før Valget	68)
Venstre	31	(» »	29)
Konservative	26	(» »	29)
Radikale Venstre	14	(» »	14)
Bondepartiet	4	(» »	5)
Retsforbundet	3	(» »	4)
Kommunister	3	(» »	2)
Nationalsocialister	3	(» »	—)
Tyskere	1	(» »	1)

149

149

Sønderjylland.

Socialdem.: 31,412 St. (1935: 26,828 St.) Valgt: J. P. Nielsen, P. Mortensen, H. J. Hinrichsen.

Venstre: 19,805 St. (1935: 13,337 St.) Valgt: Jørgen Gram, Erik Appel.

Konservative: 16,537 St. (1935: 14,274 St.) Valgt: A. Svensson, P. Petersen, Røj.

Rad. Venstre: 4480 St. (1935: 3327 St.) Intet Mandat.

Bondepartiet opstillede i Tilslutning til Venstre.

Retsforbundet: 2154 St. (1935: 2650 St.) Int. Mand.

Kommunister opstillede ikke.

Nationalsocialister: 4474 St. (1935: 3566 St.) Valgt: Frits Clausen.

Tyskere: 15,515 St. (1935: 12,615 St.) Valgt: Dyrnlæge Jens Møller.

Landstinget.

(Efter Valget 14. April 1939.)

Socialdem.	35	Mandater (1936	32)
Venstre	19	(»	22)
Konservative	13	(»	15)
Rad. Venstre	8	(»	7)
Bondepartiet	1	(»	—)

76

76

Venstre: H. Jepsen Christensen (landstingsvalgt), Jens Høyer.

Kons.: M. Schaumann (landstingsvalgt), J. Otsen.

Soc.: Jørgen Møller.

Drægtigheds-Kalender.

Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos			Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos		
	Hoppen	Koen	Soen		Koen	Faaret	Soen
1 Jan.	6 Dec.	11 Okt.	24 April	1 Juli	10 April	20 Nov.	22 Okt.
5	10	15	28	5	14	3 Dec.	26
9	14	19	2 Maj	9	18	7	30
13	18	23	6	13	22	11	3 Nov.
17	22	27	10	17	26	15	7
21	26	31	14	21	30	19	11
25	30	4 Nov.	18	25	4 Maj	23	15
29	3 Jan.	8	22	29	8	27	19
2 Febr.	7	12	26	2 Avg.	12	31	23
6	11	16	30	6	16	4 Jan.	27
10	15	20	3 Juni	10	20	8	1 Dec.
14	19	24	7	14	24	12	5
18	23	28	11	18	28	16	9
22	27	2 Dec.	15	22	1 Juni	20	13
26	31	6	19	26	5	24	17
2 Marts	4 Febr.	10	23	30	9	28	21
6	8	14	27	3 Sept.	13	1 Febr.	25
10	12	18	1 Juli	7	17	5	29
14	15	22	5	11	21	9	2 Jan.
18	20	26	9	15	25	13	6
22	24	30	13	19	29	17	10
26	28	3 Jan.	17	23	3 Juli	21	14
30	4 Marts	9	21	27	7	25	18
3 April	8	11	25	1 Okt.	11	1 Marts	22
7	12	15	29	^	15	5	26
11	16	19	3 Avg	9	19	9	30
15	20	23	6	13	23	13	3 Febr.
19	24	27	10	17	27	17	7
23	28	31	14	21	31	21	11
27	1 April	4 Febr.	18	25	4 Avg.	25	15
1 Maj	5	8	22	29	8	29	19
5	9	12	26	2 Nov.	12	2 April	23
9	13	16	30	6	16	6	27
13	17	20	3 Sept.	10	20	10	3 Marts
17	21	24	7	14	24	14	7
21	25	2b	11	13	28	18	11
25	29	4 Marts	15	22	1 Sept	22	15
29	3 Maj	8	19	28	5	26	19
3 Juni	7	12	23	30	9	30	23
6	11	16	27	4 Dec.	13	4 Maj	27
10	15	20	1 Okt.	8	17	5	31
14	19	24	5	12	21	12	4 April
18	23	28	9	16	25	16	8
22	27	1 April	13	20	29	20	12
26	31	5	17	24	3	24	16
30	4 Juni	9	21	28	7	28	20

Jagttabel

i Henhold til Jagtloven af 28. April 1931.

Vildtet	Maa jages
Kron- og Daahind	1. Jan.—28. Febr. og 1. Okt.—31. Dec.
Raabukke og Sikahjorte	15. Maj—31. Juli og 1. Okt.—31. Dec.
Raa- og Sikahind	1. Okt.—31. Dec.
Harer	1. Okt.—18. Dec.
Fiskehejrer og Regnsporer	1. Juli—31. Dec.
Svømmeænder (undt. Graaand) Graagæs, Vandhøns, Vadefugle (undt. Fiskehejre, Skovsnæppe, Rørdrum, Skehejre, sort og hvid Stork, Traner, Trapper, Præstekraver, Stenvendere og Klyder), Ringdue, Huldue og Skovskade	1. Aug.—31. Dec.
Taffelænder og Maager (undt. Havmaager)	1. Jan.—31. Jan. og 1. Aug.—31. Dec.
Vandrefalk, Duehøg, Spurvehøg og Kærhøg	1. Jan.—31. Marts og 1. Aug.—31. Dec.
Skarver og Havmaager	1. Jan.—30. April og 1. Aug.—31. Dec.
Dykænder (undt. Taffeland og Skalleslugere)	1. Jan.—28. Febr. og 1. Sept.—31. Dec.
Agerhøns, Grouse og Vagtel	18. Sept.—1. Nov.
Urhaner	15. Juli—31. Juli og 18. Sept.—31. Dec.
Tjurhaner	18. Sept.—31. Dec.
Skalleslugere, Alkefugle, Lappedykkere, Lommer, Kjoever, Stormfugle, Musvaage og Hvepsevaage, Alliker, Solsort, Sjægger og andre Drosler	18. Sept.—31. Dec. og 1. Jan.—31. Jan.

Vildtet	Maa jages
Skovsnæppe	24. Sept.—31. Dec. og 1. Jan.—7. April
Fasaner	1. Okt.—31. Dec.
Kron- og Daahjorte, Ræve, Græv- •linger, Oddere, Maarer, Ildere, Væseler, Muldvarpe, Kaniner, Egern, Sæler og Hvaler, Graa- spurve, Krager, Raager, Husska- der og Vildgæs (undt. Graagæs).	Maa jages hele Aaret
Pindsvin og Flagermus, Urhøns og Tjurhøns, Rørdrum, Skehejre, sort og hvid Stork, Traner, Trapper, Præstekraver, Stenvendere og Kly- der, Svaner, Gravand og Terner, Ørne, Glenter, Ugle, Falke, Turtel- duer og Steppenhøns, Klatrefugle (Gøge, Vendehals og Spætter), Ravn samt alle ikke særlig nævnte Fugle	Fredet hele Aaret.

Fredningstabel for Ferskvandsfisk.

For saa vidt der ikke ved Oprettelse af Fiskeriregu-
lativ for det paagældende Vand er foretaget Afvigelser
herfra, gælder der følgende almindelige Fredningstider
(Ferskvandsfiskeriloven af 31. Marts 1931, § 16):

Laks, Havørred og Sørred samt Bækørred	1. Nov.—31. Dec.
Gedde, Aborre og Stalling	1. April—30. April
Sandart	1. Maj—31. Maj
Helt og Snæbel	15. Nov.—14. Dec.

Alle andre Fiskearter (og ligesaa Krebs) er ikke frede-
de efter Loven, hvorimod der for en Del Arter er fastsat
M i n d s t e m a a l (§ 15).

Porto-Takster.

	Landsporto	Lokalporto
Breve indtil 50 gr., frankerede	20 Øre	10 Øre
50—250 gr —	30 »	15 »
250 gr—1 kg —	50 Øre	
Brevkort , enkelte, —	15 Øre	7 Øre
med betalt Svar —	30 »	14 »
Tryksager indtil 50 gr	6 »	5 »
50—250 gr	10 »	8 »
250 gr—1 kg	30 Øre	
Do. Vægt 5 kg og derunder, alene indeholdende Reliefskrift til Brug f. Blinde	5 Øre pr. 1000 gr.	
Vareprøver og blandede Forsendelser indtil 50 gr, frankerede	6 Øre	5 Øre
50—250 gr. —	10 »	8 »
250—500 gr. —	30 Øre	
Brevpakker indtil en Vægt af 1 kg koster 30 Øre. 45×20×10 cm. Rulleform 45×15 cm. Maa ikke indeholde skriftlige Meddelelser.		
For Anbefaling af Breve, Brevkort, Tryksager, Vareprøver og blandede Forsendelser betales yderligere 30 Øre; anbefalede Forsendelser skal forudfrankeres.		
Ekspresbreve 40 Øre (til Udlandet 60 Øre) + Porto.		
For Ilbefordring (Brevforsendelser af Vægt over 250 gr) betales foruden Brevporto en Tillægsporto af 1 Kr.		
» Søndagsbreve «. Foruden den almindelige Porto erlægges 10 Øre. Paa Konvoluten bør der staa: »Søndagsbrev« og den forsynes med Diagonalkryds.		
Søndagsbreve udbringes kun i Postkontorer og Bydistrikter.		
Værdibreve Beløb indtil 1000 Kr.	50 Øre	+ Brevporto som ovenfor anført for Breve af samme Vægt
Beløb 1000—2000 Kr.	55 »	
» 2000—3000 »	60 »	
» 3000—4000 »	65 »	
o. s. fr. 5 Øre mere for hvert 1000 Kr.		
Pakker , almindel. 1 kg og derunder	50 Øre	
fra 1—3 kg	60 »	
fra 3—5 kg	75 »	
fra 5—6 kg	100 »	og derefter
25 Øre for hvert følgende kg.		
Pakker med angiven Værdi: Vægtporto som for almindelige Pakker + Værdiporto 50 Øre for det første 1000 Kr. af Værdien og 5 Øre for hvert 1000 Kr. mere.		
For Anbefaling af Pakker betales yderligere 30 Øre; anbefalede Pakker skal forudfrankeres.		
Ilpakker: Foruden den sædvanlige Porto 1 Kr. mere for hver 5 kg eller Dele deraf.		
Postanvisninger , Beløb indtil 25 Kr.		25 Øre
Beløb 25—100 Kr.		40 »

Beløb 100—300 »	55 Øre
» 300—1000 »	70 »
Postoprævninger. Beløb indtil 25 Kr.	30 »
Beløb 25—100 Kr.	45 »
» 100—300 »	60 »
» 300—1000 »	75 »

TIL UDLANDET

Finland, Norge og Sverige:

Breve indtil 20 gr	20 Øre
» 125 gr	40 »
» 250 gr	60 »
» 500 gr	80 »

over 500 gr som til det øvrige Udland.

Brevkort	15 Øre
Tryksager pr. 50 gr	8 »
Postanvisninger (Sverige, Norge) indtil 5 Kr.	30 »
» 50 »	40 »
» 100 »	50 »
» 250 »	60 »

Det øvrige Udland:

Breve indtil 20 gr	40 Øre
og for hver følgende 20 gr	25 »

Brevkort	25 »
med betalt Svar	50 »
Tryksager pr. 50 gr	8 »

Højeste Vægt for Tryksager til Udlandet er 2 kg.

Dog kan enkelte vis forsendte Bøger veje indt. 3 kg

Vareprøver pr. 50 gr 8 Øre. Højeste Vægt 500 gr.	
Postanvisninger: Indtil 25 Kr.	35 Øre
fra 25—50 Kr.	45 »
fra 50—100 »	70 »
fra 100—250 »	100 »
fra 250—500 »	200 »
fra 500—720 »	300 »

(Herunder ogsaa til Finland).

Banepakker.

Enkelte Stykker Ilgods af indtil 25 kg's Vægt befordres uden Fragt-brev mellem alle Jernbanestationer og Billetsalgssteder samt flere Dampskibsselskabers Anløbspladser, naar de er paaklæbet Banemærker, som nedenstaaende Skema viser:

Pakker af Vægt:	Befordringsafstand:	
	under 120 km	mindst 120 km
indtil 5 kg	50 Øre	75 Øre
over 5 kg indtil 10 kg	75 —	100 —
— 10 kg — 15 kg	100 —	150 —
— 15 kg — 20 kg	125 —	200 —
— 20 kg — 25 kg	150 —	250 —

Markedsfortegnelse for 1942.

Syddjylland og Nordslesvig.

Vejle Amt.

- Blaahøj**, 20. April og 8. Sept. Heste og Kreaturer.
Brande, 21. Febr., 13. April, 11. Maj, 24. Juli, 28. Sept. og 20. Nov. Heste og Kreaturer.
Bredsten, 11. Maj og 14. Sept. Heste og Kreaturer.
Bærkop, 10. April, 10. Juli, 9. Okt. og 4. Dec. Heste og Kreaturer.
Egtved, 4. Maj og 8. Okt. Heste og Kreaturer.
Filskov, 19. Maj og 18. Aug. Heste og Kreaturer.
Fredericia, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 7. Marts, 6. Maj, 10. Juli og 20. Nov. Heste og Kreaturer.
Give, 17. Febr., 17. Marts, 8. Maj, 6. Juli, 11. Sept., 29. Okt. og 23. Nov. Heste og Kreaturer.
Hornslyd, 27. April og 30. Sept. Heste og Kreaturer.
Jellinge, 15. Maj og 29. Sept. Heste og Kreaturer.
Kolding, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 12. Jan., 6. og 27. Febr., 13. Marts Heste; 20. og 27. Marts, 30. April, 9. Maj, 22. Juli, 22. Sept. og 16. Okt. Heste og Kreaturer.
Sønder Omme, 23. Marts, 21. Maj, 27. Juli og 26. Okt. Heste og Kreaturer.
Uldum, 28. April og 1. Okt. Heste og Kreaturer.
Vandel, 29. Maj og 21. Okt. Heste og Kreaturer.
Vejle, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Lørdag Levekvæg, hver Mandag Eksportmarked med Kreaturer. 10. Jan., 5. og 26. Febr. og 12. Marts Heste; 19. og 26. Marts, 9. April, 5. Maj, 13. Juni, 3. og 30. Okt. Heste og Kreaturer.

Ribe Amt.

- Agerbæk**, 20. April og 9. Okt. Heste og Kreaturer.
Ansager, 9. Maj og 10. Okt. Heste og Kreaturer.
Billund, 21. April og 23. Sept. Heste og Kreaturer.
Bræmninge, Torvedag om Tirsdagen. 30. Marts, 22. April, 27. Juli, 15. Sept. og 12. Okt. Heste og Kreaturer.
Brørup, 9. Marts, 7. Maj og 1. Okt. Heste og Kreaturer.
Bække, 13. Maj og 18. Sept. Heste og Kreaturer.
Esbjerg, Torvedag hver Lørdag. Hver Onsdag Eksportmarked med Kreaturer. 30. Jan., 8. Maj og 25. Sept. Heste og Kreaturer.
Foldingbro, 20. Maj og 3. Okt. Heste og Kreaturer.
Grindsted, 12. Marts, 23. April, 13. Maj, 24. Juni, 25. Juli, 10. Sept., 13. Okt. og 21. Nov. Heste og Kreaturer.
Gørding, 25. April og 3. Okt. Heste og Kreaturer.
Hejnsvig, 7. Maj og 19. Sept. Heste og Kreaturer.

- Holsted**, 7. Jan., 16. April, 31. Aug. og 14. Nov. Heste og Kreaturer.
- Lunderskov**, 25. April og 24. Sept. Heste og Kreaturer.
- Nørre Nebel**, 24. April og 12. Okt. Heste og Kreaturer.
- Oksbøl**, 27. April og 12. Okt. Heste og Kreaturer.
- Ribe**, Torvedag hver Lørdag. 27. Jan., 3. Marts, 7., 21. og 28. April, 5. Maj, 9. Juni, 4. Aug., 8. Sept., 13. og 27. Okt. samt 3. og 17. Nov. Heste og Kreaturer.
- Tistrup**, 16. April og 14. Sept. Heste og Kreaturer.
- Varde**, Torvedag hver Torsdag. 13. Jan., 5. Febr., 6. og 31. Marts, 28. April, 11. Maj, 10. Juni, 14. og 29. Juli, 17. Sept., 8. Okt., 12. Nov. og 10. Dec. Heste og Kreaturer.
- Vejen**, 29. April, 26. Juni og 16. Sept. Heste og Kreaturer.
- Vejrup**, 21. April og 23. Sept. Heste og Kreaturer.
- Vorbasse**, 11. April, 30. Juli og 12. Okt. Heste og Kreaturer.
- Ølgod**, Torvedag hver Onsdag. 25. April, 19. Aug. og 29. Sept. Heste og Kreaturer.

Haderslev Amt.

- Agerskov**, 5. Maj og 6. Okt. Heste og Kreaturer.
- Branderup**, 18. April og 17. Okt. Heste og Kreaturer.
- Christiansfeld**, 25. April, 2. Maj, 24. og 31. Okt. Heste og Kreaturer.
- Gram**, 13. Maj og 17. Okt. Heste og Kreaturer.
- Haderslev**, ugentlig hver Mandag Eksportmarked med Kreaturer. Hver Mandag Marked med Heste og Kreaturer samt Tirsdagene 14. April, 21. Juli og 29. Sept.; 8. Jan., 16. Febr., 2. Marts stort Hestemarked, 13. April (Foraarsmarked), 20. Juli (Sommermarked) og 28. Sept. (Efteraarsmarked).
- Jels**, 15. April og 21. Okt. Heste og Kreaturer.
- Over Jersdal**, 8. April og 7. Okt. Heste og Kreaturer.
- Rødding**, 24. April og 15. Okt. Heste og Kreaturer.
- Sommersted**, 18. April og 12. Sept. Heste og Kreaturer.
- Toftlund**, 7. Maj og 20. Okt. Heste og Kreaturer.
- Vojens**, ugentlig hver Fredag med Grise og Landbrugsprodukter.

Aabenraa Amt.

- Aabenraa**, ugentlig hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer, 17. Febr., 21. Juli og 20. Okt. Heste og Kreaturer; 28. April, 5. og 12. Maj, 27. Okt. og 3. Nov. Kreaturer; 18. Dec. Heste.
- Bolderslev**, 29. April og 7. Okt. Heste og Kreaturer.
- Bov** (v. Padborg), 28. April og 29. Sept. Heste og Kreaturer. Hver Fredag med Grise.
- Graasten**, 7. Maj og 1. Okt. Heste og Kreaturer. Hver Mandag Grisetorv.
- Hellevad**, 6. Maj og 14. Okt. Heste og Kreaturer.
- Klipleve**, 14. April og 8. Sept. Heste og Kreaturer.

Røde Kro, 30. April og 15. Okt. Heste og Kreaturer.
Øster Løgum, 18. April og 19. Sept. Heste og Kreaturer.

Sønderborg Amt.

Bro, 25. April. Heste og Kreaturer
Broager, 21. April og 6. Okt. Heste og Kreaturer.
Dyndved, 13. Juni. Heste og Kreaturer.
Nordborg, 11. April, 3. Sept. og 10. Okt. Heste og Kreaturer.
Skovby (Als), 29. Sept. Heste og Kreaturer.
Sønderborg, hver Mandag Eksporthandel og Marked med Kreaturer. Første og tredje Fredag hver Maaned Løkvæg. 22. Jan., 30. April og 15. Okt. Heste.
Ullerup (Sundeved), 9. Sept. Heste og Kreaturer.

Tønder Amt.

Arnum, 4. Maj og 7. Okt. Heste og Kreaturer.
Bredebro, 20. April, 4. Maj og 19. Okt. Heste og Kreaturer.
Bylderup-Bov, 23. April, 6. Aug. og 8. Okt. Heste og Kreaturer.
Højer, 14. April, 1. og 7. Okt. Heste og Kreaturer.
Løgumkloster, 24. Marts, 5. Maj, 16. Juni, 18. Aug. og 27. Okt. Heste og Kreaturer.
Rabsted, 4. Maj og 19. Okt. Heste og Kreaturer.
Skærbæk, 30. April, 7. og 13. Maj, 24. Sept., 1. og 21. Okt. Heste og Kreaturer.
Tinglev, 15. April, 6. Maj, 24. Aug. og 21. Okt. Heste og Kreaturer.
Tønder, ugentlig hver Tirsdag Eksporthandel med Kreaturer. 13. Marts, 17. og 24. April, 8., 15. og 22. Maj, 3. Juli, 7. Aug., 4. og 18. Sept., 2., 9., 16., 23. og 30. Okt., 6. og 13. Nov. Heste og Kreaturer.

Efter at have redigeret 20 Aargange af Sprogforeningens Almanak, de første Aar sammen med daværende Redaktionssekretær Rud, har jeg opfordret Sprogforeningens Formand, Bibliotekar JAKOB PETERSEN til at indtræde i Redaktionen, og han har beredvilligt efterkommet Opfordringen.

NIELS HANSEN

Fra Aabenraa By og Amt.

„CERES“

*Korn- og
Foderstofforretning*

Aktieselskab

A A B E N R A A

Telefon 3121 - 3122

GRUNDLAGT 1844

A/S Hoffgaard A A B E N R A A

Hovedafdelinger:

MANUFAKTUR — KONFEKTION — SKOTØJ

Jasmunds
Blad-Kiosker

A A B E N R A A

Tlf. 2812 - 2244 - 2888 - 2809

Moderne Brillor leveres efter
Lægerecept - Leverandør til Sygekassen

CARL A. LASSEN

A. Thomsens Efterf. Urmager og Guldsmed.
Nørreport 18 Aabenraa Telefon 3058

Den Nordslesvigske Folkebank

Aktieselskab

Oprettet 1872

Aabenraa

Telefon Nr. 2018 (3 Linier)

Aktiekapital og Reserver ca. Kr. 1.700.000

Indlaan modtages til højeste Forrentning

Udlaan ydes paa kulante Vilkaar

Alle andre Arter Bankforretninger udføres

Afdelinger:

Bolderslev.....	Telefon 4	Hjordkær.....	Telefon 21
Bovrup.....	Varnæs 56	Krusaa.....	Telefon 516
Felsted.....	Telefon 28	Padborg... ..	Telefon 333
Hellevad.....	Telefon 13	Rødekro.....	Telefon 16
	Varnæs.....	Telefon 54	

V I V I L V I N D E

stadig flere Kunder med vore billige Priser, reel
Betjening og hurtig Service. —

Se vore nye 1942-Modeller

Nybro Radio

NYBRO 6   AABENRAA   TLF. 2780

C. C. Rode

Grundlagt 1885

Indeh. CHR. RODE - Juvelér og Guldsmed

STOREGADE 28

AABENRAA

TELEFON 2260

Stort Lager i Guld-, Sølv-, Tin-, og Nikkelvarer

„UNION“

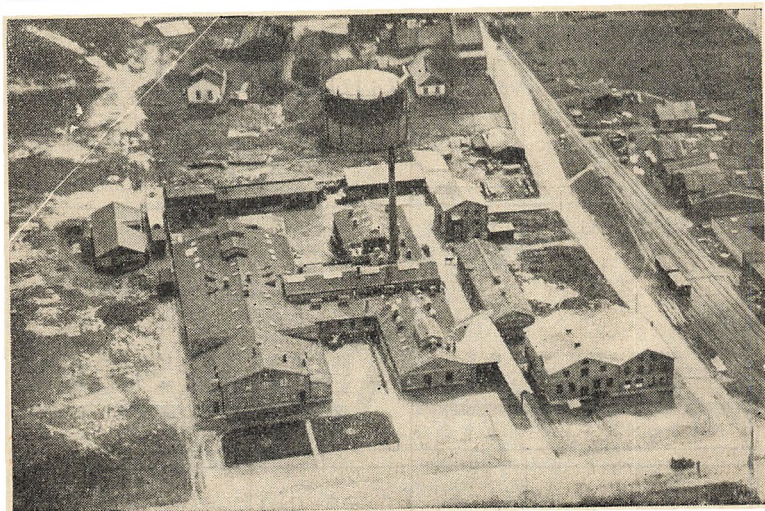
Korn- og Foderstofimport A/S

AABENRAA

HADERSLEV

Aabenraa Andels-Svineslagteri

Telefon 2023

C. BORREGAARD NIELSEN

Nr. CHAUSSE 9, Aabenraa, Telefon 2950. (overfor Folkhjem)

Teknisk Forretning

Olie - Remme - Tvist - Fedt
Vognsmørelse etc.

Køb kun Køkkenudstyr

Isenkram - Kaffe- og

Spisestel - Glas hos

COLOSSEUM

Andreas Petersen

A A B E N R A A

TELF. 2800

Staar De for Indkøb af enten Ure, Guld- eller

Sølvvarer, gør De klogt i at aflægge min

Forretning et Besøg. Al-

tid stort Udvalg i Gave-

artikler, moderne Arm-

baandsure, for selv den

mest kræsne Smag

Asmus Clausen

Bumshoved 24

Tlf. 2902

A A B E N R A A

LANDBRUGSBØGER

REGNSKABSBOGER

FAGLITTERATUR

PETER N. ANDRESEN

A A B E N R A A

B O G H A N D E L

T E L F . 2 0 6 9

C. F. Rosenvold

Sadelmager

Søndergade 6, Aabenraa
Telefon 2116

Lys - Kraft - Varme
Nyinstallationer og Repa-
rationer udf. - Special Ra-
dio - Reparationsværksted.

REISSMANN

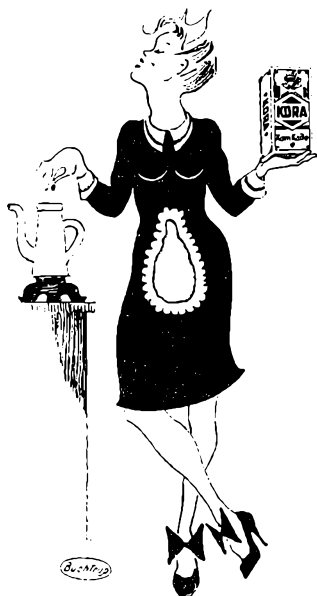
A A B E N R A A

S T O R E G A D E

T E L E F O N 2 4 8 8

Autoriseret ved Aabenraa By
S. A. A. E. - M. S. E.

Naar De har brugt
den sidste Kaffeønne,

vil KORA

Resten af Livet forskønne!

Deres Købmand har KORA eller kan faa den hos sin
Grossist, eller

Fabriken KORA
AABENRAA - TELEFON 3052 (2 Linier)

^A/s **Sønderjydsk Frøforsyning**

FRØAVL OG FRØHANDEL

Klinkbjerg 1

AABENRAA

Telefon 3047

KONTOR - LAGER - RENSERI

*Antager Avlere af Kløver-, Græs-, og Røefrø. Fordelagtige
Vilkaar. Sælger Markfrø af de bedste i Forsøgene fastslaaede
Sorter og Stammer. Samtlige Leveringer underkastes Stats-
frøkontrollens selvvirkende Kontrol.*

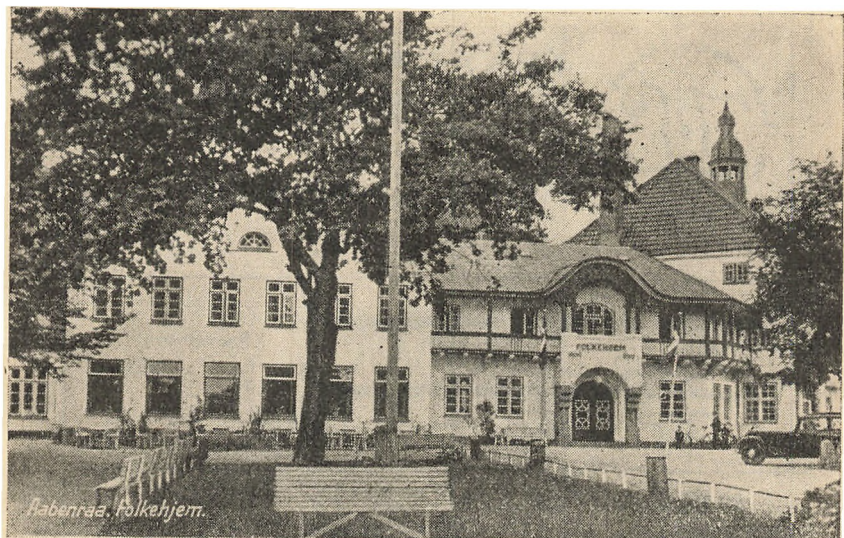
ALLE BØR HANDLE HOS

Peter Jessen

KONFEKTIONS- OG MANUFAKTURFORRETNING
AABENRAA - TELEFON 2036

— der købes bedst og billigst

Special-Afdeling for Herre-Konfektion

Folkehjem

HOTEL

RESTAURANT

Aabenraa - Telefon 2848

*Hyggelige Lokaler for Selskaber paa indtil
400 Personer*

1. Klasses Køkken

Folkehjem er det billigste Hotel

Folkehjem er Landboernes Hotel

Folkehjem er Danskhedens Hotel

Folkehjem er Byens Hotel — —

ANDERSEN & CHRISTIANSEN

Magasin du Nord AABENRAA

*Vort Princip er fremdeles det samme, som det har været
i 39 Aar — de bedste Varer til den billigste Pris.*

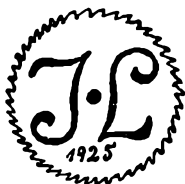
J. THORSMARK :: Indeh. Brdr. Thorsmark

Aabenraa

Grundlagt 1864

Telefon 2673

Ure og Optik
Briller leveres efter Lægerecept

JENSEN & LARSEN

Indeh. N. HØJBERG LARSEN, Snedkermester
Storegade 5 - Aabenraa - Telefon 2506

Spisestuer-Soveværelser-Dagligstuer

Radio og Tilbehør

Reparationer
udføres!

TEMPO

ved CHR. JENSEN
Nørreport 13 - Telefon 2844

LORENZ HANSEN jr.

AABENRAA

TELEFON 2138

Isenkram - Køkkenudstyr - Støbe-
gods - „Tasso“ Rundtræksovne og
Kaminer

H. WEBER sen.

MEKANIKER
Ramskerred 38 - Aabenraa - Telefon 2108

Symaskiner - Vaaben - Ammunition
Staatvarer - Grammofonplader og Pla-
der i prima Fabrikater og med sikker
Garanti

Naar De ønsker 1. Klasses Landbrugsmaskiner, henvend
Dem saa til Sønderjyllands største og ældste Maskinfirma

DANSK MASKINOPLAG $\frac{A}{S}$

Jørgen M. Hansen

Aabenraa - Nørreport 3 - Telf. 2044 og 2045

Billigste Priser. Bedste Betalingsbetingelser. Største Garanti

Største Lager i det sydlige Jylland af Reservedele til alle
Slags Landbrugsmaskiner.

Husk at alt i Herrekonfektion, Arbejdstøj, Skotøj og Gummistøvler
til Damer, Herrer og Børn køber De bedst og billigst hos

Christian Jacobsen
Herre Garderobe & Skoter
SØNDERTORV
AABENRAA

TELEFON 2356

★ *Direkte Indkøb og Import fra de største inden- og
udenlandske Specialfabriker af kun fineste verdensberømte
Original-Fabrikater*

Dette Varemærke byder Garanti
for fineste Originalfabrikater

„Alfa“ „Skjold“
„Deering“ „Rud. Sack“
„Fragde“ „J. B. Kværnen“
„Godthaab“ o. s. v.

derfor ved direkte Salg billigste Priser.

Gunstige Betalingsvilkår.

Kompl. orig. Reservedelsslager og dygtige Montører til Rædighed for Kunderne.

HANS BEYER . *Maskiner* for Landbrug og Industri
AABENRAA + TELEFON 3073

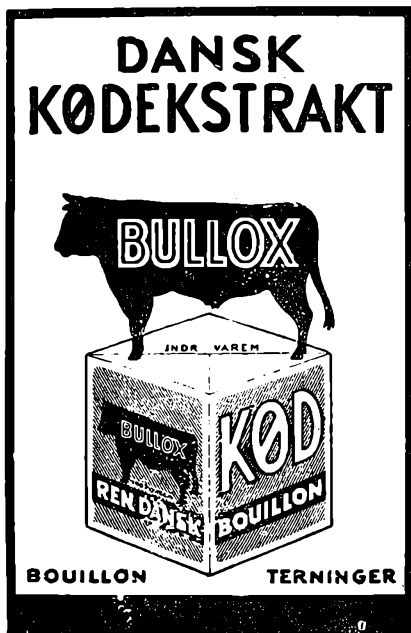
Harald Bo Bojesens
BOGHANDEL

Bøger - Papir - Kunst

Musikalien - Foto - Bogbinderi

Aabenraa - Telefon 2352

KONCENTRERET FRISKT, DANSK OKSEKØD

Den danske Kødekstrakt „BULLOX“ er 100 pct. ren Kødekstrakt, fremstillet af friskt, dansk Oksekød — sundhedskontrolleret som det Kød. De køber i Butikkerne. Derfor er „BULLOX“ den fineste Kødekstrakt, der overhovedet fremstilles, og den har en enestaaende Evne til at give Kraft og Smag til de Retter, den anvendes til.

„BULLOX“ er dansk fra først til sidst . . .

BULLOX

A/S Dansk Kødekstrakt Co., Aabenraa.

Anton Nielsen

SØNDERGADE 7
A A B E N R A A
TELEFON 2327

Eneste Special-Hvide-
vare- og Udstyrsforret-
paa Pladsen

KØB KUN VEJLE

*Kakkelovne - Komfurer - Vaskekedler
Bygnings-Støbegods H O S*

Johs. Paulsen

— gamle Øvne tage i Bytte.

AABENRAA - TEL.F. 2050

Niels A. Nielsen & Søn

M A L E R M E S T R E

Ramsherred 43 - Aabenraa - Tlf. 3128

udfører alt til Faget henhørende Arbejde akkurat og smagfuldt til moderate Priser. Alt udføres kun af bedste Materialer. Stuk føres paa Lager, leveres efter Tegning og opsættes. — Forlang Tilbud og Beregning Farve- og Tapethandelen bringes i velvillig Erindring Bedste Fabrikater af Gulvolie, Lak og Bonevoks føres

LÆSER DE de nordslesvigske Landboforeningers
og Sønderjydsk Mejeriforenings Organ

Nordslesvigsk Landbrugs- og Mejeri-Tidende

Ellers bestil det hos Posten eller
gennem Deres Landboforening.
Landbrugets bedste Annonceorgan

J en trang Tid -

**har ogsaa Pressen
sine store Opgaver**

*Trods alle de Vanskeligheder,
de ændrede Forhold har medført,
kan disse løses, men kun,
hvis Læsekredsen trofast slutter op
om Bladet.*

Tegn derfor Abonnement!

Hejmdal

Landsdelens Blad

DERES

Tryksag

leveres af

Aabenraa Bogtrykkeri . N. P. Mogensen
Store Torv 5, Telefon 2549

Castenskjold Rasmussen Møbelarkitekt

SNEDKERMESTER *Storetorv Aabenraa Telefon 2227*

*Mølrægning af Polster-
møbler, Tæpper og Pu-
der. — Gennemtrænger
Betræk og Stopning
uden at skade.*

leverer Dem Møbler i bedste Kvalitet
Indhent Tilbud!

GRAASTEN

C. C. Biehl - Graasten

Papir engros - Bogtrykkeri

Specialitet: Prospektkort og
Turistbrochurer

CHR. THIELSEN's Efterfl.

J. LAUSTEN - Telefon 44 - GRAASTEN

Isenkram, Køkkenudstyr, Værktøj, Barnevogne

Uldall Jessen

GRAASTEN

TELEFON 90

Alt i Manufaktur

Magasin du Nord

ALFRED JOHANSEN

GRAASTEN

TELEF. 74

GRAASTEN BANK

TELEFON 3115

med Afdelinger i Padborg, Krusaa, Bovrup,
Kliplev, Felsted, Ullerup og Egersund.

Udfører alle Bankforretninger

Sprogforeningens Almanak

bør findes i hvert dansk Hjem

A/S H. Matzen

KNABROSTRÆDE
20

KØBENHAVN K.

TELEGRAM-ADR.:
CLICHEMATZEN

TELEFON: 7057 - 7456 - 11,900

Leverandør til Sprogforeningens Almanak

Clicheer og Stereotypier

i fineste Udførelse og til billige Priser

SØNDERBORG.

JØRGEN OTSEN'S

Bogtrykkeri

Kastanieallé 17 Sønderborg Telefon Nr. 69

Nørherredhus

Forsamlingshus og Hotel

Gode Værelser - Flink Beljening - Hyggelig
Sal til større og mindre Sammenkomster.

MOMMARK-Færgen

*

Hurtigste og bedste Forbindelse fra Sønderjylland til Øerne.

Køb kun det bedste Frø!

Roe-, Kløverfrø og Græsfrø

faas til moderate Priser hos

Alsisk Frøavl Aktieselskab

Sønderborg

Telefon 18

Alle vore Forsendelser til Foraaret staar under selv-virkende Kontrol af Statsfrøkontrollen i København.

Paalidelige Avlere antages.

J. N. MAILAND

Vinhandel

Sønderborg

Telefon 11

Forlang overalt den gode, velsmagende Mailands

„Sammel-Rom“

Agt paa Etiketten og Firmaet

A/S BROK & CO. Sønderborg - Telf. 176 og 177

Byggematerialer og Støbegods

Hovedforhandler for Asbest og Bølgeplader

Axel Helmer

Telefon 77

Sønderborg

Telefon 777 A

*Isenkram - Husholdnings-
artikler - Værktøj - Vejle
Støbegods
en detail en gros*

J. LAURITZEN - Sønderborg

Telefon 540

Cykler, Symaskiner, Skrivemaskiner
Barnevogne, Reparationsværksted —

Vær moderne |

Køb i

MAGASIN DU NORD

Jørgen Andersen, Sønderborg.

Folkebanken

for Als og Sundeved

SØNDERBORG

Aktiekapital og Reserver Kr. 1.420.000

Smyk Deres Hjem med dansk Kunst!

Største Udvalg i Festgaver. Billeder, Kunstgenstande
i Porcellæn, Keramik og Fajance - Kgl. Porcellæn -
Nyheder i gode Bøger, Salmebøger - Skrivemaskiner
Kontormøbler — Agentur for Kgl. Pianofabrik,
Hørnung & Møller, København.

Andreas Clausens Bog- og Kunsthandel, Sønderborg, Tlf. 387

Holdbare Habitter

HERRE HUS

Holger Hollensen

Sønderjydske Landmænds Andels-
Smørekseportforening

(Grundlagt 1903)

Sønderborg - Telefon 738 - 939

Telegramadresse: AMBROSIA

Mejerier, der ønsker at tiltræde Foreningen, bedes henvende sig til Formanden: Gdr. Kr. Iversen, Langagergaard pr. Avnbøl, eller til Kontoret i Sønderborg

S. Røygaard-Petersen, Direktør.

Helmer & Jørgensen

Sønderborg

Nordborg

Bedste og billigste Indkøbssted for Manufakturvarer
Konfektion, Udstyr, Herre- og Drengbeklædning
Største Udvalg Største Udvalg

Haderslev

Naar De vil

spare Penge

bør De købe Deres

*Manufakturvarer - Konfektion
Tricotage - Skotøj*

hos

A. HUNDEVADT

HADERSLEV

H. O. Knudsen

I. Kl. Skotøjsreparationsværksted

Jomfrustien 2 - Haderslev

Sønderjyllands største Lager af
RADIOMATERIALE

Elektr. Artikler og Grammofonplader
en gros en detail
1. Klasses FOTO - AFDELING

RADIOMAGASINET

E. R A S M U S S E N

Nørregade, Haderslev. Tlf. 1083

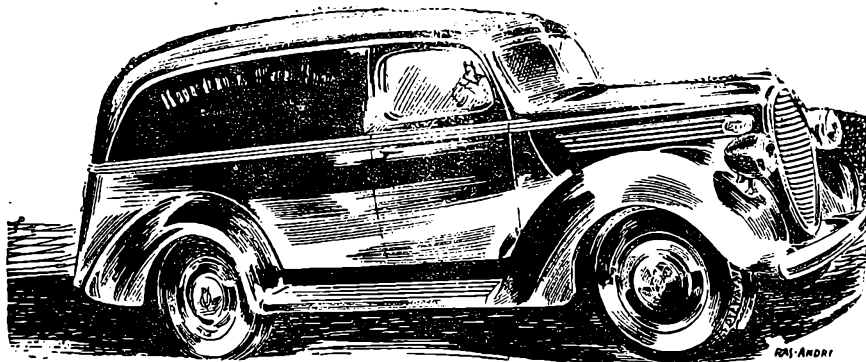
RESERVERET

O. P. OLLING * *Glarmedler*

Storegade 23 HADERSLEV Tlf. 389

Eget Glassliberi
Billedindramning

DET ER UFORSVARLIGT

at eksperimentere med Reparation
af Deres Vogn. — Ligeegyldigt om
stor eller lille Reparation vil De
hos os opnaa den bedste Service.
Lad os forlænge Deres Vogns Levetid

Svend Wæver

HADERSLEV
Telf. 475-775-1075

AABENRAA
Telf. 3008-3009

GRAASTEN
Telf. 190

**Sparekassen
for Haderslev Byes Omegn**

(Hjørnet Gravene-Nørregade)

*modtager Indskud til højeste Forrentning paa Folio
Indlaan paa Opsigelse*

Afdeling „Egne Hjem“. Afdeling for Skolesparekasser.
Som Gaver ved Hjemmets Fester (Daab, Fødselsdag og
Konfirmation) anbefales Sparekassebøger i Pragtbind.

Waldemar Schmidt

Nørregade 1 . Haderslev . Telefon 16

Byens ælste og største Specialforret-
ning i **Herre- og Drengkonfektion**

CARL NIELSEN, BOGHANDEL

Telefon 371

Haderslev

Nørregade 25

Grundlagt 1765

Julius Nielsen, Vojens

Korn - Foderstoffer

Kunstgødning - Træslasthandel

Vojens . Telefon 31

PAUL CHRISTIANSEN & SØN

BYGNINGSARTIKLER

Haderslev - Telefon 70. 71

HENRIK SØRENSEN

Jomfrustien, Haderslev, Telf. 271

Kolonial - Konserver - Frugt - Delikatesse
Bedste Varer - Billigste Pris

Michael Hansen

Nørregade 38

HADERSLEV

Telf. 415 - 416

JERN-, STAAL- OG BYGNINGSARTIKLER

OLUF THIELST

HADERSLEV - TELEFON 165

Mark- og Røefrø - Kunstgødning
Gødningskalk - Høstbindegarn -
Kolonialvarer

ALPINA

PETER HENNINGSEN

Haderslev - Telefon 169

Ure, Guld- og Sølvvarer!

OLE JENSEN's

BAGERI anbefales

GAASKÆRGADE

TELEFON 670

MICHELSSEN & JACOBI

(Peter Orbesen)

HADERSLEV

TELF. 221

*Manufakturvarer - Dame- og Børne-Konfektion - Herre- og Dreng-Konfektion - Skotøj
Tæpper - Gardiner - Sengeudstyr*

Branderup - Toftlund - Agerskov

Thomas Bojsen - „Frem“

Branderup - Telefon 1

Kolonial-, Korn- og Foderstofforretning.

Toftlund og Omegns

S P A R E K A S S E

TELEFON 38

Indskud modtages til Forrentning.

Indbetalingssteder: Tirslund, Branderup og Arrild.

Hagelskade- Forsikrings-Foreningen

for Nordslesvig

(Oprettet 1875, gensidig)

Reservekapital ca. 72.000 Kr.

Indmeldelse modtages af Tillidsmændene, Kredsformændene og Forretningsføreren, Dir. Andersen, Toftlund, Telefon 28.

A. H. ULLERUP

T Ø F T L U N D

Kolonialafdelingen: Telefon 20, Postgiro 42923

Isenkramafdelingen: Telefon 190, Postgiro 8599

Toftlund Trælasthandel

v/ Lassen Schmidt

Toftlund

Telefon 2

P. A. MADVIG

Landsrettsagfører

Toftlund

Telf. 33

Sprogforeningens Almanak bør findes i hvert dansk Hjem.

Agerskov og Omegns
Brugsforening

af *V. MADSEN*

bringes i velvillig Erindring

CARL TRUELSEN

Kolonial og Manufaktur

Agerskov

Tlf. 3 og 9

Agerskov Urmagerforretning v. O. NISSEN - Telf. 16

anbefaler alt i Ure, Guld- og Sølvvarer.
Alt i Brillor.

Gram - Rødding - Brændstrup - Skodborg.

GRAM TEGLVÆRK

anbefaler sine

DRÆNRØR og MURSTEN

N. Timmermann

GRAM

Træløst og Savværk - Bygningsartikler - Kul

Telefon: Kontor Gram 26 - Privat Gram 61.

Postkonto: 9479

Bankkonto: Gramby Bank

Brændstrup Korn- og Foderstofforretning pr. Gram

Korn — Foderstoffer — Kunstgødning

N. J. SKOV

Brændstrup Telefon 1 — Fole Telefon 15 — Gram Telefon 57

OLAF AASTRUP

GRAM TELEFON 43

Mode - Manufaktur - Konfektion

Prima damprensede Fjer og Dun

Aage Jensen **GRAM TELF. 60**

Manufaktur,- Konfektions- og Modeforretning

Ved Indkøb forlang da

Gram Tæpper

Faas i alle større Manufakturforretninger.

Gram Tæppefabrik A/S

J. Boysens Bageri og Konditori

SØNDRE ALLÉ
RØDDING - TELEFON 76

All i friskbagt Wienerbrød og Konditorkager.

Radio-Huset v/ **W. HELLERØE**
Rødding - Telefon 17

Stort Udvalg i førende Mærker.

Moderne Service-Værksted

Spare- og Laanekassen
for **Frøs og Kalvslund Herreder**

Stiftet 1872

Alle Sparekasseforretninger udføres
Sikker Pengeanbringelse

Rødning - Telefon 36

RØDDING BANK

Bankens Aktiekapital ..... 211.000 Kr.

Bankens Reserver ..... 75.000 Kr.

Ialt ..... 286.000 Kr.

hefter til Sikkerhed for Kundernes Indskud

Rødning Bank er Egnens Bank, og gennem
den kommer Egnens Penge Egnen til Gode

Rødning Andels-Svineslagteri

anbefaler Indkøb i Udsalgene i

RØDDING

Telefon 9

og

GRAM

Telefon 75

RØDDING ANDELSMEJERI

fører altid 1. Klasses

*Børnemælk - pasteuriseret Mælk
samt Fløde, Kørnemælk og Smør*

Henvend Dem til Mejeriets Udsalgsvogne
eller dets Udsalg paa Kongevej

Landsretssagfører cand. jur. **H. Bjerre-Madsen**
Auktionsleder

Alle Sagførerforretninger udføres
(*Træffes paa Andersens Hotel i Gram
hver Fredag Klokken 15 — 17*)

RØDDING - TELF. 56

*Skodborg Korn-
og Foderstofforretning A/S*

Telefon Nr. 4

Korn

Foderstoffer

Kunstgødning

A. J. Marcussen, Rødning

Urmager- og Guldsmedeforretning
Grundlagt 1844

H. Chr. Andersen, Rødning - Telefon 68

Bog- og Papirhandel - Bogbinderi
Stort Udvalg i Billeder - Fotoartikler

RØDDING TØMMERHANDEL

CHR. J. RAVN - Telefon 49

anbefaler: Tømmer, Brædder, Kalk Cement, Tagpap, Søm, Jernvinduer,
Jernbjælker, Jerntag, Tagsten, Bølge-Skifer, Diagonal-Skifer, Drænrør,
Kakkelovne - Komfurer - Kul - Koks - Briketter

Vestkystens Kiosk

Rødning -- Telefon 94

aaben fra Kl. 8 Morgen til Kl. 22 Aften. fører alle kendte
Ugeblade og Dagblade Husk Søndagsavisen

Gram Hotel - Gram - Telf. 22

Hyggelige Lokaler   God Staldplads   God Betjening
Moderate Priser   Luksusbil til Leje   Rasm. Andersen

Hotel RØDDING

Rødning   Telefon 4

Mads Christophersen

Skodborg Spare- og Laanekasse

Indskudskapital . . . . . 1 Million Kr.

Reservefonds . . . . . 125,000 Kr.

Sikreste Kapitalanbringelse !

M. Hansens
Manufaktur- og Konfektionsforretning

— Rødding - Telefon 55

Maskinskrivning og Duplikering udføres.

Alt i Papir- og Kontorartikler.

H. WARMING

RØDDING - TELEFON 33

Byens ældste Smede- og Maskinforretning

Mac Cormick's Maskiner - Vandværksanlæg

P. LINDBERG

RØDDING - TELEFON 34

Hans Juhl Rødding, Tlf. 20

Møbelsnedkeri

Møbelmagasin

Lager af Ligkister.

Alt Bygningsarbejde udføres.

Chr. Gundesens

Kolonial- og Delikatesseforretning
Rødding - Telefon 168

Stort Udvalg i Vine og Spirituoser.

RØDDING MØBELLAGER

Snedkerm. S. A. SØRENSEN - TELF. 27

Stort Lager af Møbler for alle Hjem
Ligkister paa Lager

L ø g u m k l o s t e r

Sønderjydske Kvinders Hjemmearbejde (S. K. H.)
Løgumkloster

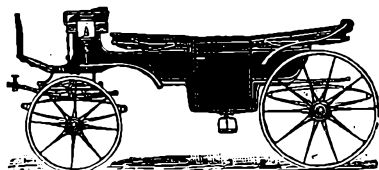
Haandknyttede Tæpper, haandvævede Møbelstoffer, Gardiner, Divan- og Sengetæpper, Duge og Servietter, Kjølestoffer, Forklæder m. m. - Filerede Gardiner, Stores og Bordtæpper, Senge- linned med vore smukke Huidsømsarbejder, Haandstrikkede Kniplinger og ægte Tønder Kniplinger

LØGUMKLOSTER BANK

Aktieselskab

Kontortid: 9—12 og 2—4. Lørdag: 9—12. Telf. 18

Alle Bankforretninger udføres

CHR. MADSEN,

Indeh.: ANTON MADSEN,

Vognbyggeri,

Løgumkloster - Telefon 42

Omlægning af Gummi udføres med Garanti.

Al Reparation udføres.

Lager af Luksus- og Arbejdsvogne. Mælkevogne til Gummihjul leveres i alle Størrelser.

Kolonial, Konserves, Vin, Spirituosa

købes hos

H. BLAABJERG,

Løgumkloster

Telefon 95

H. P. J. Hartkopf, statsautoriseret Installatør
Løgumkloster Telefon 112

Aut. Installatør under Selskaberne: „Midtsønderjyllands Elektr.-Forsynings-Andelselskab“ og „Elektr.-Forsynings-Andelselskab Sønderjyllands Vestkyst“, Skærbæk.

W. MATTHIES - Byggeforretning

Løgumkloster. Spec.: Restaurering af Kirker. Telf. 175.

Køb Sprogforeningens Almanak.

Jenny Evardsens Boghandel, Løgumkloster, Telefon 57

Alt i Skøn- og Faglitteratur, Billeder, Keramik
Fotoartikler. — Fyldepenne i stort Udvalg.

Løgumkloster Kvægrensningsmidler

Løgumkloster Kvægrensningspulver

Vaskepulver, Strøpulver, Vaskeessens

Løgumkloster Apotek. J. Kjems. Telefon 6

Det største Udvalg i Galanteri- og Kortevarer

Hans Jørgensens Cigarforretning

Markedsgade Lige over Rutebilpladsen

Alt til Vask og Rengøring!

Toiletartikler. Mange fikse Smaating til Julen

TATOL-UDSALGET, Markedspladsen

Skal Stegen til Julen smage,

kom ned til mig i Østergade

Slagtermester Chr. Cornelsen, Løgumkloster, Tlf. 55

TIL JULEN anbefales: Cykler, Symaskiner, Støvsugere,
Barnevogne, Bubbykler. En god Dynamo-
lygte er altid en god Julegave. **Alle Reservedele** **haves paa Lager**

KNUD LARSENS CYKLEHANDEL, Løgumkloster, Telf. 171

Husk Julehefter, Lommebøger, Almanakker, største

Udvalg i nye Bøger, Kontorartikler og Trætning

Løgumkloster Boghandel v. Gunder Nissen, Telefon 78

M. HAASE Sagfører, cand. jur.
Løgumkloster . Telefon 111

Kontordag i Skærbæk hver Lørdag Efterm.

og i Bredebro hver Torsdag Eftermiddag

CHR. PORS

LØGUMKLOSTER

Dampfarveri og kemisk Tøjrensninganstalt

Uldvare- og Trikotageforretning

Manufaktur - Senge-Udstyr - Tricotage

Dame- og Herre-Konfektion

Conrad Langwadt, Løgumkloster Tlf. 32

DAGLIG FRISKT MORGENBRØD

Alt i Wienerbrød og Konditorkager

Bager C. A. ANDERSEN, Telf. 87

Skomagermester Laur. Hybschmann, Markledgade,

bringes i velvillig Erindring. Reparation. Hurtig og reel Betjening

---

Konr. Hvids Tømrerforretning

bringes i velvillig Erindring

TELEFON 177

Kolonial og Delikatesser!

købes hos **Vilhelm Pedersen**, Østergade Tlf. 110

Min Skrædderforretning

i Vindmøllegade bringes i velvillig Erindring

RUDOLF PRASSE, Løgumkloster

Møbler i største Udvalg:

*Soveværelser, Spisestuer, Dagligstuer, Gulvtæpper, Møbelstoffer,
mange Smaamøbler. Alt fremvises gerne uden Købetvang.
Se vore Udstillinger.*

M. JEPSEN & SØN, Sadelmager- og Møbellforretning
Vestergade 20 - Allegade 75 Telefon Løgumkloster 74

HECTOR'S

enorme Salg er kun opnaaet ved altid at
levere de bedste Sko til de laveste Priser

HECTOR Markledgade, Løgumkloster.

Min Bagerforretning ved Rutebilstationen bringes i velvillig Erindring.

Chr. Iversen.

TØNDER LANDMANSBANK A/S

T Ø N D E R

Kontorer i:

Skærbæk - Ballum - Brede -
Brøns - Bylderup-Bov - Frifelt
Højer - Tinglev - Visby - Sæd

ALLE BANKFORRETNINGER UDFØRES

THORVALD PETERSEN

(Vor Bager)

KAFE & KONDITORI

Vestergade TØNDER Telefon 14

Sønderjydske Tæppefabrik

A. R. Kjærby A/S

H Ø J E R

Leverer kun gennem Forhandlere.

HANS MATTHIESEN

Vestergade 5

T Ø N D E R

Telefon 334

Kolonial- og Delikatesseforretning

J. N. JEFSEN, Storeg. 5 Tønder Tlf. 341

Bøger, Papir, Kunst. — Anbefaler alt i
Skøn- og Faglitteratur

EHM CHRISTENSEN

STOREGADE 12

T Ø N D E R

TELEEON 148

Manufakturvarer, bedst, billigst!

Anbefaler min Cykleforretning!

Reparationsværksted for Biler og Motocykler.

C. F. DELA Tønder Telf. 396

J. N. HANSEN Torvet Tønder Telefon 232

Tønder Amts førende Ur-, Optik- og Guldsmedeforretning

ASMUS MATTHIESEN

Vetergade T Ø N D E R Telf. 446

Kolonialvarer - Delikatesser - Tobak - Cigarer

H. OUTZEN, Vesterg. 57 Tønder Telf. 81

Største Møbellager paa Pladsen
Billigste Priser

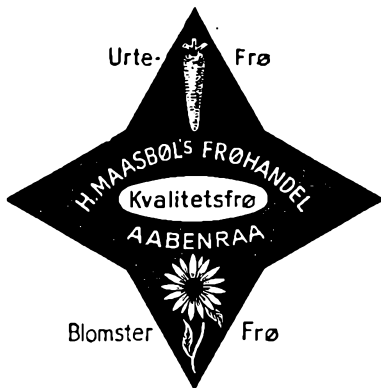
Notitser.

CIMBRIA

TRÆLAST
JERN- og PANDEPLADER
BYGNINGSARTIKLER
MORSØ STØBEGODS

A A B E N R A A
NØRRE CHAUSSE 2
TLF. - 2006 - 2007 - 2008

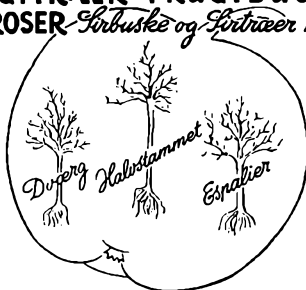

KVALITETS - HAVEFRØ

**Blomsterløg og Knolde m. m.
til Gartneri og Havebrug**

*Illustreret Katalog staar enhver interesseret
altid gerne gratis til Tjeneste og tilsendes
paa Forlangende.*

**STAUER - STENHØJSPLANTER
FRUGTTÆR - FRUGTBUSKE
OG ROSER** *Frøbuske og Frøtræer m. m.*

FORLANG GRATIS KATALOG OG PRISLISTE
H. MAASBØL'S
Frøhandel og Planteskoleartikler
RAMSHERRED 53 TELF. 2286 AABENRAA

N.B. Lokal Ordresamler ansættes paa ledige Pladser.

